

***Maariankadulta Maaherranpolulle: sukupuoleen
viittaavat ainekset Turun paikannimistössä***

Justiina Lehtisaari

Pro gradu -tutkielma

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2022

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Kielen oppimisen ja opettamisen tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Justiina Lehtisaari

Maariankadulta Maaherranpolulle: sukupuoleen viittaavat ainekset Turun paikannimistössä

Sivumäärät: 64 sivua, 19 liitesivua

Tässä pro-gradu -tutkielmassa tarkastellaan Turun paikannimistön sukupuoleen viittaavia aineksia Turun kaupungin ylläpitämässä nimistörekisterissä esiintyvien paikannimien avulla. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka paljon sukupuoleen viittaavia paikannimiä on ja mikä on naisten ja miesten sukupuoleen viittaavien paikannimien sukupuolijakauma.

Tutkielman aineisto koostuu Turun kaupungin nimistörekisterin nimistä, joista olen erotellut nimet, jotka sisältävät sukupuoleen viittaavia aineksia. Nimet viittaavat sukupuoleen joko proprilla eli erisnimeä käyttämällä tai appellatiivilla eli sukupuolittunutta yleisnimeä käyttämällä. Aineistoon valitut nimet ovat sekä suunniteltuja paikannimiä että spontaanisti syntyneitä paikannimiä, ja ne edustavat kaupungin nimistöä. Tutkimuksessa tarkastellaan etunimen sisältäviä paikannimiä, sukunimen sisältäviä paikannimiä ja etu- sekä sukunimen sisältäviä paikannimiä. Tutkimuksessa käsitellään myös henkilönnimipohjaisia talonnimiä sisältäviä paikkoja sekä paikkoja, joiden nimen määriteosassa sukupuoleen viitataan appellatiivilla.

Tutkimus sisältää sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista analyysia. Tulen havainnoimaan tutkielmassa esitettyjä lukuja prosenttimäärillä, mutta tarkoituksena on myös pohtia syitä nimeämiskulttuurille. Tutkimuksessa esitellään henkilönnimien ja paikannimien teoriaa sekä esitellään kaupunkinimistön historiaa turkulaisesta näkökulmasta.

Tutkimus osoittaa, että naispuolisten henkilöiden mukaan on annettu miespuolisiin henkilöihin verrattuna vähemmän muistonimiä. Lisäksi naissukupuoleen viittaus on harvinaisempaa paikannimissä, joissa viitataan yleisnimellä jompaankumpaan sukupuoleen. Tutkimus tuottaa tuloksia nimikulttuurista, jossa miessukupuolisuus ja omistajuus ovat keskeisesti esillä. Tutkimuksen keskeisistä tuloksista selviää, että naisten ja miesten välinen jakauma kaupungin kielimaisemassa on muistonimeämisen suhteen epätasa-arvoinen ja usein aihepiirinimissäkin suositaan maskuliinisia sanamuotoja. Epätasainen jakauma sukupuolten välillä selittyy nimistön ajallisella kerrostumalla, sillä muistonimet, josta suurin osa aineistoa koostuu, ovat saaneet määriteosaansa miehen nimen historiallisten yhteiskuntarakenteiden vuoksi.

Avainsanat: paikannimi, propri, appellatiivi, muistonimi, kaupunkinimistö

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Proprit tutkimuskohteena	9
2.1	Nimi osana kielijärjestelmää	9
2.2	Paikannimet	10
2.3	Henkilönimet	11
2.4	Sukupuoli ja nimi	13
3	Kaupungin paikannimistö	15
3.1	Kaupunkinimistön tutkimuksesta	15
3.2	Suunnitellut nimet ja spontaanisti syntyneet nimet	16
3.3	Muistonimet	17
3.4	Turun nimistönsuunnittelun historiasta	19
4	Henkilönnimen sisältävät paikannimet	22
4.1	Etunimen sisältävät paikannimet	22
4.1.1	Uskonnon mukaan nimetyt paikat	23
4.1.2	Kaupunginosien mukaan nimetyt paikat	24
4.1.3	Kirjallisuuden ja mytologian mukaan nimetyt paikat	25
4.1.4	Talonpoikaiskalenteriin ja paikallisen etunimistön mukaan nimetyt paikat	26
4.1.5	Kuninkaallisten ja kartanon- ja tilanomistajien mukaan nimetyt paikat	27
4.1.6	Muiden merkittävien henkilöiden mukaan nimetyt paikat	27
4.1.7	Etunimen sisältävät paikannimet, joiden nimeämisperuste on tuntematon	29
4.1.8	Yhteenveto	29
4.2	Sukunimen sisältävät paikannimet	32
4.2.1	Uskonnon mukaan nimetyt paikat	33
4.2.2	Yrittäjien ja porvarien mukaan nimetyt paikat	34
4.2.3	Sotilaallisen aseman mukaan nimetyt paikat	35
4.2.4	Kuninkaallisten ja kartanon- ja tilanomistajien mukaan nimetyt paikat	35
4.2.5	Taiteilijoiden ja arkkitehtien mukaan nimetyt paikat	36
4.2.6	Poliitikkojen, professorien ja muiden merkittävien henkilöiden mukaan nimetyt paikat	37
4.2.7	Yhteenveto	37
4.3	Etu- ja sukunimen sisältävät paikannimet	40
4.3.1	Porvarien ja liikemiesten mukaan nimetyt paikat	41

4.3.2	Uskonnon mukaan nimetyt paikat	42
4.3.3	Hovissa asuneiden ja muiden merkittävien henkilöiden mukaan nimetyt paikat	42
4.3.4	Taiteilijoiden ja poliitikkojen mukaan nimetyt paikat	43
4.3.5	Sotilaiden, isäntien ja professorien mukaan nimetyt paikat	44
4.3.6	Urheilijoiden, kirjallisuuden henkilöiden ja arkkitehtien mukaan nimetyt paikat	45
4.3.7	Yhteenveto	45
5	Talon- ja tilannimien mukaan nimetyt paikannimet	49
5.1	Talon- ja tilannimet paikannimistössä	49
5.2	Etunimen sisältävät talonnimet	49
5.3	Lisänimen tai sukunimen sisältävät talonnimet	50
5.4	Yhteenveto	52
6	Ei-propriset sukupuoleen viittaavat paikannimet	53
6.1	Ei-propriset nimet paikannimistössä	53
6.2	Uskonnon mukaan nimetyt paikat	54
6.3	Ammattien mukaan nimetyt paikat	55
6.4	Hovin, ylimystön ja sotilaseseman mukaan nimetyt paikat	55
6.5	Perhe-elämän ja talonpoikauskulttuurin mukaan nimetyt paikat	56
6.6	Kirjallisuuden ja kansanuskon mukaan nimetyt paikat	57
6.7	Muut sukupuoleen viittaavat paikannimet	57
6.8	Yhteenveto	58
7	Lopuksi	61
	Lähteet	65
	Liitteet	69
	Liite 1. Luettelo etunimen sisältävistä paikannimistä	69
	Liite 2. Luettelo sukunimen sisältävistä paikannimistä	77
	Liite 3. Luettelo etu- ja sukunimen sisältävistä paikannimistä	81
	Liite 4. Luettelo talonnimien mukaan nimetyistä paikoista	84
	Liite 5. Luettelo ei-proprisista paikannimistä	86

1 Johdanto

Turun historiallisia katuja ja kujia kävellessä saattaa kulkija kiinnittää huomiota ilmiöön, joka on tuttu historiasta. Kaupungin muistonimetyt kadut sekä tunnettujen henkilöiden mukaan nimetyt puistot tai aukiot sisältävät suurimmaksi osin miehen sukupuoleen viittaavaan aineksen, ja myös paikannimistöön suunnitellut aihepiirinimet tuovat esille usein juuri miessukupuolisuuden. Kuinka suuri osa kaupungin kartassa esiintyvistä nimistöistä liittyy tunnettuihin naisiin tai edes noteeraa naissukupuolen?

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen Turun kaupungin nimistörekisterissä esiintyviä paikannimiä, joiden määriteosassa esiintyy joko mies- tai naissukupuoleen viittaava henkilönnimi tai yleisnimi, jolla viitataan sukupuoleen. Käyn läpi Turun kaupungin minulle luovuttamaa aineistoa, johon on merkitty kaikki Turun kartassa esiintyvät paikannimet, joihin kuuluu osoitenimien lisäksi esimerkiksi puistojen, siltojen ja vesialueiden nimiä. Aineistoni käsittää niin spontaanisti syntyneitä paikannimiä kuin suunnitellusti annettuja kaavanimiä keskiajalta 2000-luvulle, joten tulen tutkimuksen aikana esittämään, miten historia ja ajalliset kerrostumat vaikuttavat Turun nimistöön. Vaikka nimistörekisteriin on listattu erilaisia paikannimiä, kuten kaavanimiä, kulmakuntanimiä ja maastonimiä, käytän selkeyden vuoksi aineiston nimistä nimitystä *paikannimi* tai *nimi*, jollei kontekstiin liity tarkentavan nimityksen käyttö. Vaikka *paikan* ja *paikannimen* käsitteeseen kuuluu esimerkiksi kaupunkien ja rakennusten nimet, tässä tutkimuksessa en keskity niihin vaan sellaisiin nimiin, jotka esiintyvät Turun kartassa ja asemakaavoituksessa.

Tutkimuksessani keskityn paikannimien määriteosaan, joka voi sisältää henkilönnimen tai muuten sukupuoleen viittaavan sanan. Tarkastelen aineistoa ensin henkilönnimiä sisältävien paikannimien kautta, joihin sisältyvät etunimen sisältävät paikannimet, sukunimen sisältävät paikannimet sekä etu- ja sukunimen sisältävät paikannimet. Sen jälkeen tutkin vielä sellaisia paikannimiä, jotka sisältävät sukupuoleen viittaavan määriteosan ilman henkilönnimen käyttöä. Tarkoituksenani on selvittää, kuinka paljon Turun paikannimistössä on nimiä, jotka viittaavat mies- tai naissukupuoleen, ja analysoida sitä, millä perusteilla kadut ja puistot ovat saaneet sukupuolitetun nimensä.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Kuinka monta sukupuoleen viittaavaa määriteosaa Turun nimistörekisterin nimissä on?
2. Mikä on naissukupuoleen viittaavan ja miessukupuoleen viittaavan paikannimistön suhde toisiinsa?
3. Millä perusteilla sukupuoliin viittaavia paikannimiä annetaan?

Nimistöntutkimus on painottunut Suomessa paikannimistön tutkimukseen, mutta kaupungin nimistöä on tutkittu vähemmän kuin maaseudun nimistöä. Aikaisempia tutkimuksia aiheesta ovat tehneet esimerkiksi Tuula Levo (1986) Suomen kielen sivulaudatur-tutkielmassaan *Turun henkilönimipohjaiset kadunnimet* ja Laura Ukskoski (2019) pro gradu -tutkielmassaan *Karamzinirannasta Aulis Rytkösen kadulle: Tutkimus 2000-luvun muistonimeämisestä*.

Vaikka paikannimi- ja kaupunkinimistö tutkimusta on tehty paljon, ei kovin monessa ole sukupuolinäkökulmaa mukana. Kaija Mallat (2007) on tutkinut naisen sukupuoleen viittaavia paikannimiä Suomessa, mutta hänen tutkimuksensa ei käsittele sukupuolittuneita nimiä kaupunkien nimistössä vaan mytologisten luonnonpaikkojen kansanomaisia nimitysperinteitä.

Tutkimukseni alussa esittelen erisnimitysteoriaa ja käsitelen erikseen henkilönnimiä ja paikannimiä. Henkilönnimien rakentumista ja historiaa on tarkasteltava, sillä ne liittyvät oleellisesti siihen osaan tutkimusaineistostani, joka sisältää henkilönimipohjaisia nimiä. Paikannimien tarkastelu on luonnollisesti myös tarpeen, sillä aineistossa esiintyvät nimet ovat paikannimistöä. Käytän apunani teorialuvussa erityisesti Terhi Ainialan, Minna Saarelman ja Paula Sjöblomin (2008) *Nimistöntutkimuksen perusteet* -teosta sekä Eero Kiviniemen (1990) *Perustietoa paikannimistä* -teosta, joiden avulla esittelen erilaisia nimistöntutkimukseen liittyviä käsitteitä. Teorialuvun jälkeen taustoitan tutkimusta käsittelemällä kaupunkinimistön tutkimusta, nimistösuunnittelun prosessia sekä Turun asemakaavoituksen ja nimistön historiaa keskiajalta 1900-luvulle, joista kirjoittaessani olen saanut apua muiden muassa Turun Museokeskuksen julkaisemasta teoksesta *Turun katuja ja toreja: Nimistöhistoriaa keskiajalta nykypäivään* (2011). Aineiston nimien taustoja selvittäessäni olen käyttänyt lähteenäni nimistörekisterin lisäksi aikaisemmin mainitsemaani Tuula Levon sivulaudatur-tutkielmaa, jota myös nimistörekisterin laatijat Turun kaupungin nimistösuunnittelussa ovat hyödyntäneet lähteenään, sekä Hilikka Junnilan (2011) kirjoittamaa artikkelia ”Keskusta-alueen (I-X) ja Sataman asemakaavallisten alueiden nimet vuosina 1830–1999” kirjassa

Turun katuja ja toreja: Nimistöhistoriaa keskiajalta nykypäivään. Apua nimeämisen taustoja selvittäessäni olen saanut myös Jouni Kallioniemen (1997) teoksesta *Täl ja tois pual jokke: Entisajan Turkua ristiin rastiin*.

Aineistoni koostuu 275:stä etunimen tai lempinimen sisältävästä paikannimestä, 148:stä sukunimen sisältävästä paikannimestä ja 75:stä etu- ja sukunimen sisältävästä paikannimestä. Aineisto käsittää myös 71 talonnimien sisältävää paikannimeä, joissa talonnimet ovat lähtöisin talonisännän etunimestä, sekä 100 muuta sukupuoleen viittaavan yleisnimen sisältävää paikannimeä. Turun kaupungin nimirekisteri on sisältänyt ennen omaa erotteluani 4 536 virallista, kartassa esiintyvää nimeä, ja sen on lähettänyt käytettäväkseni Turun kaupungin paikkatietoinsinööri Päivi Ala-Uotila. Saamani nimistörekisteri sisältää nimien lisäksi tietoja nimeämisen taustoista, tiedon nimityypistä sekä siitä, minä päivänä nimi on kirjattu rekisteriin. Nimistörekisteriin viitataan tutkielmassani lyhenteellä NR, ja viittaamani vuosiluku (2021) perustuu siihen vuoteen, jolloin sain nimistörekisterin käyttööni. Nimistörekisterin lisäksi olen käyttänyt aineslähteenäni Turun nimistön aihepiirikarttaa, joka on saatavilla Turun kaupungin sivuilla osiossa ”Nimistö ja osoitteet”.

Saamastani virallisesta listauksesta olen itse poiminut henkilönnimen sisältävät ja sukupuoleen viittavan yleisnimen sisältävät paikannimet. Olen jättänyt aineistosta pois sellaiset henkilönnimen sisältävät paikannimet, joiden määriteosissa voitaisiin viitata miehen tai naisen nimeen, mutta jotka on annettu jollain muulla perusteella, esimerkiksi *Pertunkadun*, joka on nimetty perunalajikkeen mukaan tai *Marinkadun*, joka on nimetty suomalais-ugrilaisen marin kielen mukaan (NR 2021). Tutkimukseni on kvantitatiivinen, sillä esittelen siinä prosenttimääriä ja lukuja nais- ja miessukupuolen sisältävistä aineksista paikannimissä, mutta myös kvalitatiivinen sen perusteella, että tarkoitukseni on analysoida paikannimien nimeämisperusteita.

Tutkimusaihe on tärkeä, sillä vaikka olemassa olevia paikannimiä on hankala muuttaa, voidaan kaupungin nimistönsuunnittelussa jatkossa panostaa enemmän tasa-arvoiseen nimeämiskulttuuriin. Kaupungin nimet liittyvät vahvasti kaupunkilaisten identiteettiin, sillä ne ovat oleellisia kulttuurin ja historian muistamisessa ja toisaalta tärkeitä uudenlaisen kulttuurin ja perinteiden luomisessa. Historiallisen asemansa vuoksi Turussa on paljon vanhaa nimistöä ja muistutusta yhteiskunnan patriarkaalisisista rakenteista, joista on viime vuosina pyritty irtaantumaan. Hypoteesini onkin, että miehen sukupuoleen viittaavia ja miesten mukaan

nimettyjä katuja löytyy Turun paikannimistöstä runsaasti enemmän naissukupuoleen viittaaviin nimiin ja naisten muistonimiin verrattuna.

2 Propri tutkimuskohteena

2.1 Nimi osana kielijärjestelmää

Nimet ovat merkittävä osa ihmisten kielenkäytön jatkumoa. Nimeämisen avulla ihmiset pystyvät yksilöimään asioita ja ihmisiä ja havainnoimaan ympäristöään. Nimeämistä on ollut niin kauan kuin kieli on ollut olemassa. Itse asiassa sana *nimi* itsessään on hyvin vanha sana, mikä jo omalta osaltaan osoittaa, miten tärkeästä käsitteestä on kyse. (Ainiala – Saarelma – Sjöblom 2008: 12.) Nimen sisälle lomittuu kaikki se tieto, minkä tiedämme nimenkantajasta, ja siihen liittyy tunnetasolla tärkeitä asioita, kuten identiteetti, historia, perinne, sukulaisuus, omistajuus ja valta. Nimeämällä ihminen ottaa ympäristön haltuunsa ja sitoo itseään häntä ympäröivään kulttuuriin ja yhteisöön. (Mt.: 9, 16.)

Tutkimuksen kannalta tärkeä käsite on erisnimi eli propri ja yleisnimi eli appellatiivi. Propriilla viitataan tiettyyn yksilöityyn ihmiseen, paikkaan tai esineeseen. Propri on monoreferentiaalinen eli yksiviitteinen, mikä tarkoittaa sitä, että se yksilöi kohteensa erottamalla sen muista samanlaisista (Ainiala 1997: 15). Kun appellatiivilla nimetään yleisellä tasolla suurempia kokonaisuuksia kuten eläinlajeja, uskontoja ja ilmiöitä, propreilla nimetään tiettyjä, merkityksellisiä asioita. Vaikka propriin ja appellatiivin raja saattaa joskus olla häilyvä, keskeisenä kriteerinä niiden erottelussa on pidetty ilmauksen tehtävää eli funktiota. (Ainiala ym. 2008: 13–14).

Perinteisesti propriit on jaettu henkilönimiin eli antroponyymeihin ja paikannimiin eli toponyymeihin. Propriit presupponoivat tiettyjä nimikategorioita: koska erisnimisysteemin funktio on kielenkäyttäjälle tuttu, tunnistaa kielenkäyttäjän, että *Antti* on henkilönnimi ja *Kukola* paikannimi. (Ainiala ym. 2008: 13–14, 29.) Nimi onkin usein vakiintunut viittaamaan tiettyyn tarkoitteeseen (Mikkonen, Manni-Lindqvist, Salonen 2008: 8.)

Niin henkilön- kuin paikannimistöäkin on tutkittu Suomessa ja muualla maailmassa 1800-luvulta asti. Suomessa nimistöntutkimus eli onomastiikka on painottunut paikannimitutkimukseen, mutta etenkin 1900-luvulta lähtien tutkijoita on kiinnostanut myös esimerkiksi kaupallisten nimien ja kirjallisuuden nimistön tarkastelu. Erilaisia nimistöntutkimukseen liittyviä tutkimuslinjoja ovat esimerkiksi etymologinen tutkimus, kulttuuri- ja asutushistoriallinen tutkimus, lainanimistön tutkimus ja sosiolingvistinen tutkimus. 2000-luvulla nimistöntutkimus on alkanut monipuolistumaan ja ottanut vaikutteita

muiltakin tieteenaloilta, kuten esimerkiksi maantieteen tutkimusalalta. (Ainiala ym. 2008: 60, 79.)

2.2 Paikannimet

Paikannimet eli toponyymit (kreikan 'topos' eli 'paikka' ja 'onyma' eli nimi) ovat nimiä, jotka on annettu mille tahansa paikalle, esimerkiksi laaksolle, kujalle, kaupungille tai rakennukselle. Paikannimet, kuten henkilönnimetkin, ovat syntyneet käytännön tarpeesta; tietystä paikasta puhuttaessa on sitä täytynyt kutsua jollakin nimellä. Ne ovat ilmauksia, joiden pääfunktiona on yksilöinti. Sen lisäksi niiltä voidaan odottaa kuvaavuutta, ja monesti kuvaavuudella on tärkeä funktio kohteen paikallistamisessa. (Ainiala 1997: 21.) Paikannimet syntyvät kommunikaatiotarpeeseen, ja niiden vakiintumiseen tarvitaan aina jokin yhteisö, jolla on samanlainen taustatieto maailmasta (Kiviniemi 1990: 38). Henkilönnimien tapaan paikannimet ovat universaaleja, sillä kaikissa maailman kulttuureissa on esiintynyt tarve identifioida paikkoja (Ainiala ym. 2008: 87).

Paikannimet ovat muodostuneet ajan kuluessa erilaisten tapojen kautta. Nimeäminen voi olla suoraa, jolloin voidaan puhua myös paikan ja nimen suorasta merkityssuhteesta. Tällöin paikka on saanut nimensä liittyen esimerkiksi paikan sijaintiin tai ominaisuuteen. Esimerkiksi *Matinpelto*-nimi antaa suoraa tietoa nimeämiseen liittyen, sillä paikka on nimetty omistajuuden mukaan. Suoraa tietoa ominaisuudesta antaa myös *Valkeajärvi*, joka on todennäköisesti nimetty veden värin mukaan. Epäsuorassa nimeämisessä paikka on saanut nimensä paikan herättämien assosiaatioiden pohjalta, eikä nimellä ja paikalla ole suoraa merkityssuhdetta. Tällaisten nimien taustalla voi olla monitulkintaisuutta, eikä niiden nimenannosta ole selvää tietoa. (Ainiala ym. 2008: 101–102.)

Paikannimien tyypillisin muodostustyyli on yhdysnimi, joka muodostuu tarkoitteen lajin ilmaisevasta perusosasta ja sen määrittystä rajaavasta määriteosasta (Kiviniemi 1990: 90). Määriteosa voi olla siis esimerkiksi *koulu* ja perusosa *katu*, jolloin yhdysnimeksi muodostuu *Koulukatu*. Määriteosissa esiintyy yleisimmin propri, joiden osuus on lähes puolet kaikista määriteosan sisältävistä paikannimistä. Tämä selittyy sillä, että paikan sijainnin ja omistajuuden mukaan nimeäminen on taloudellinen piirre, sillä paikannimen sitominen sen ympäristöön helpottaa sen löytämistä. Valmiiseen paikan- tai henkilönnimistöön pohjautuvia paikannimiä kutsutaan deproprisiksi eli propriperusteisiksi nimiksi. (Ainiala ym. 2008: 93, 96–99.)

Paikannimet voidaan jakaa perinnäisiin paikannimiin ja suunniteltuihin nimiin. Perinnäiset paikannimitykset ovat muotoutuneet spontaanisti käytännön tarpeelle, suunniteltua nimistöä on taas suurimmaksi osin kaupungeissa ja taajamissa, joihin nimistöä tulee jatkuvasti lisää. (Ainiala ym. 2008: 88–90.) Perinnäiset paikannimet jakautuvat kulttuurinimiin ja luontonimiin. Kulttuurinimet ovat ihmisten rakentamien paikkojen nimiä, jotka voidaan jakaa vielä asutusnimiin, artefaktinimiin ja viljelysnimiin. Luontonimet ovat nimiä paikoille, jotka ovat syntyneet ilman ihmisen apua, esimerkiksi laaksot ja joet ovat tällaisia. Luontonimet jaetaan usein vielä maasto- ja vesistönerimiin. (Kiviniemi 1990: 46.)

Koska suomalaisia paikannimiä on ollut olemassa satojen vuosien ajan, paikannimistössä näkyy usein ajallinen kerrostuma. Joidenkin paikkojen merkityssisältö ei tule koskaan ymmärretyksi, ja useissa paikannimissä nimen merkitys löytyy historiasta; *Matinpelto* on nimetty pellon aikoinaan omistaneen *Matti*-nimisen henkilön mukaan, *Keisarinkruunu* on nimetty joko silloin eläneen keisarin kunnioitukseksi tai sitten sen kruunumaisen muodon mukaan. Vaikka nimen alkuperä ei aina tule täysin selväksi, niitä tutkiessa tulee huomioida se, miten paljon ajalliset kerrostumat ja historialliset henkilöt ja tapahtumat ovat nimistöä muokanneet.

2.3 Henkilönimet

Henkilönimet eli antroponyymit ovat niin kutsuttuja kulttuurisia universaaleja, mikä tarkoittaa sitä, että kaikkialla maailmassa ihmisille annetaan nimiä tiettyjen vakiintuneiden käytäntöjen mukaan. *Antroponyymi*-sana tulee kreikan kielen sanoista 'anhtropos' eli ihminen ja 'onyma' eli nimi. Henkilönnimen tarkoituksena on identifioida eli erottaa ihminen muista ihmisistä. Käytännöllisen erottelun lisäksi henkilönnimet toimivat osana ihmisen identiteettiä. Kautta aikojen ihmisiä on nimetty sen mukaan, mihin sosiaaliseen ryhmään he kuuluvat; täten henkilönnimillä on yksilöllistymisen lisäksi ryhmään kuulumisen funktio. (Ainiala – Saarelma – Sjöblom 2008: 162–164.) Henkilönnimet ilmentävät ihmisen identiteettiä kahdella tavalla: kertomalla yhteisön jäsenille, kuka yksilö on, ja kertomalla yksilölle, kuka hän on ja kenen hänen odotetaan olevan. Ne toimivat siis merkittävinä identiteetin rakentajina läpi ihmisen elämän ilmentäen samalla myös nimenantajan yhteisön arvoja. (Alford 1988: 29.)

Nimiä annetaan suurimmaksi osin tietyn kulttuurin nimisysteemin mukaisesti, johon eurooppalaisessa kulttuurissa kuuluu ainakin etu- ja sukunimi. Noin 60 prosenttia maailman kulttuureista käyttää sellaista nimisysteemiä, jossa etunimen jälkeen tulee jokin vakiintunut lisänimi, esimerkiksi suvun nimi, isän nimi tai klaaninimi. (Ainiala, Saarelma & Sjöblom

2008: 168.) Sekä etu- että sukunimeen liittyy identiteetin korostamisen lisäksi perinteisiin, sukuun ja yhteisöön liittyviä aspekteja. Sukunimihän tulee nimensä mukaisesti suvulta, joka on voinut olla olemassa satojen vuosien ajan.

Suomalaisesta henkilönimisysteemistä ennen kristinuskon leviämistä ei ole paljon tietoa, mutta siitä on tehty päätelmiä suomen lähisukukielten henkilönimistön perusteella. Tutkimusta suomalaisesta nimiperinteestä on tehnyt esimerkiksi A.V Forsman (1891) ja Detlef-Eckhard Stoebeke (1964). Stoebken mukaan sukukieltemme nimistö sai sisältöä sellaisista piirteistä kuin rakkaus, hyvyys, kauneus, ilo ja toivo. Nimiä annettiin vain yksi, joskin satunnaisia lisänimiä käytettiin varsinaisen nimen lisäksi. Nimelementit olivat muinaisgermaaniseen tapaan semanttisesti läpinäkyviä (*Iha, Mieli*), ja niistä johdettiin joko kaksiosaisia nimiä (*Ihamieli*) tai nimiä, joihin lisättiin suffiksipääte (*Mieli-kkä*). Nimiä käytettiin myös yksiosaisina (*Mieli*). (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 206–207; Kiviniemi 2006: 229–230.)

Etunimissä kuvastuvat eri historiallisten aikojen aatteelliset virtaukset ja yhteiskunnan muutokset (Kiviniemi 2006: 282). Kristinuskon levittäytyessä Suomeen etunimissä alkoi näkyä muiden eurooppalaisten nimisysteemien mukaisesti erilaiset kristilliset nimet, jolloin perinteiset suomalaisnimet hävisivät lähes kokonaan. Perinteisen suomalaisen nimisysteemin katoamiseen vaikutti myös Ruotsin valta, sillä nimet kirjattiin asiakirjoihin ruotsin kieleen mukautettuna. Toisaalta myöhäiskeskiajalla Suomessa alettiin käyttämään kansanomaisesti pyhimysten latinankielisistä nimistä suomalaistettuja versioita, esimerkiksi *Jacobus*-nimestä käytettiin *Jaakko*-nimeä ja *Martinus*-nimestä *Martti*-nimeä. (Ainiala, Saarelma & Sjöblom: 209–211.)

1800-luvulla suomalaisessa etunimistössä tapahtui monia muutoksia. Venäjän suuruhtinaskunnan myötä alkoi nimistössä näkyä venäläisperäisiä nimiä. Almanakkaan saapui monia kansainvälisiä muotiniimiä, ja kaksinimisyys, joka oli hyvin suosittua eurooppalaisten aatelisten keskuudessa, alkoi yleistymään. Merkittävin muutos etunimistössä oli kuitenkin nimistön suomalaistuminen. Koska Suomessa oli alkanut vallita kansallisuusaate, oli tärkeää, että jokaisella suomalaisella oli suomalainen etunimi. Nimiä alettiin tietoisesti luoda 1800-luvun puolivälissä, ja vaikutteita otettiin suomen kielestä, ulkomaalaisten nimien käännöksistä ja kansanrunoudesta sekä Kalevalasta. (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 214–216.) Nykyään suomalaisten käyttämät etunimet pohjautuvat edelleen suureksi osin raamatullisiin nimiin, lainanimiin ja omakielisiin nimiin. Eero Kiviniemen (2006) mukaan 1900- ja 2000-

luvun suomalaiset etunimet voidaan jakaa (1) omakielisiin nimiin, (2) vierasasuisiin nimiin ja (3) vieraiden nimien suomalaistuneisiin asuihin, puhuttelunimiin ja lyhentyymiin (Kiviniemi 2006: 265).

Sukunimien tarpeellisuus tuli esille väestön kasvaessa ja yhteiskunnan muotoutuessa kapitalistiseksi. Pysyviä sukunimiä kirjattiin ylös esimerkiksi verotukseen tarvittavaa asukasluetteloja tehdessä. Kaupankäynnin ja omistajuuden ilmiöt olivat myös tärkeitä syitä sukunimien vakiintumiselle. Sukunimellä voitiin omistajuuden lisäksi ilmaista statusta, valtaa ja vaurautta. Porvarit alkoivat käyttää sukunimeä huomattuaan, että sillä sai itsensä erotetuksi palvelijoista, rengeistä ja käsityöläisistä, jotka käyttivät vain kutsumanimeä. (Paikkala 2004: 86.) Sukunimien käyttöönotto alkoi siis ylemmistä sosiaaliluokista ja eteni vuosisadoittain alempiin sosiaaliluokkiin siten, että 1800-luvun loppuun mennessä sukunimen käyttäminen oli jo vakiintunut kaikkiin eurooppalaisiin nimenkäyttäjiin.

2.4 Sukupuoli ja nimi

Etunimestä on perinteisesti tullut näkyville nimenkantajan sukupuoli. Sen lisäksi, että henkilönnimijärjestelmiin on aina kuulunut oletus sukupuolesta, on Suomessa siitä olemassa voimassa oleva laki, jonka mukaan ”pojalle ei saa antaa naisennimeä, eikä tytölle miehennimeä” (*Etu- ja sukunimilaki, 2017*). Koska erikielisillä nimillä on omat muodostustapansa naisten ja miesten nimille, ja suomalaisissa nimissä on paljon lainanimiä, ei ole yksiselitteisiä tapoja, joilla miesten tai naisten nimiä muodostetaan. Usein niin eurooppalaisessa nimijärjestelmässä kuin suomalaisissakin nimissä *a*-loppuinen nimi viittaa naisen nimeen (esim. *Maria*) ja *o*-loppuinen nimi viittaa miehen nimeen (esim. *Juuso*). (Kiviniemi 2006: 112, 116.) Naisten nimille on tyypillistä tietty äänteellinen muoto, jossa esiintyy erityisesti kirjaimet *a*, *i* ja *n* (esim. *Niina, Anni, Iina*), ja miesten nimissä esiintyy taas enemmän vaihtelevuutta (Perttula 2013: luku 4) Tunnusomaisissa järjestelmissä on kuitenkin poikkeuksia, eli selkeää sääntöä nimen sukupuolelle ei ole olemassa. Miesten ja naisten nimistä on olemassa kuitenkin virallinen luettelo, jonka mukaisesti nimiä annetaan, vaikka viime aikoina myös sukupuolineutraalit nimet ovat yleistyneet.

Henkilönnimisysteemissä sukupuoli näkyy etunimen lisäksi usein myös sukunimessä. Perinteisesti Suomessa naimisiin mentäessä naiset ovat luopuneet omasta sukunimestään, ja ottaneet aviomiehensä sukunimen. Vanhaa sukunimeä aletaan tällöin kutsumaan tyttönimeksi. Vuonna 1920 säädetyssä nimilaissa naisen tuli ottaa aviomiehensä sukunimi tai luoda yhteisnimi, jossa näkyy sekä hänen oma sukunimensä että puolison sukunimi. Pakko käyttää

aviomiehen sukunimeä poistui juridisesti vasta 1986. Perinne miehen sukunimen ottamisesta on kuitenkin pysynyt yleisenä ratkaisuna avioliitossa. Vaikka miehillä on nykyään mahdollisuus ottaa vaimon sukunimi, vuonna 2012 vain alle 2 % suomalaisista aviopareista on päätenyt tähän ratkaisuun, kun taas vuonna 2011 naisista 67,4 % on valinnut miehensä sukunimen. (Paikkala 2012, luku 5.)

3 Kaupungin paikannimistö

Kaupunkien nimistö sitoutuu kaupungin kieleen, historiaan ja kulttuuriin. Se sulautuu osaksi kaupungin kielimaisemaa yhdessä yritysten nimien ja henkilöiden nimien kanssa, joita kaupungin asukkaat kohtaavat päivittäin. Kaupunkiympäristön nimet antavat kaupungille ”kielelliset kasvot”, ja paikkoja nimeämällä kaupungista tulee asukkaiden oma. (Ainiala.2005: 7.) Etenkin vanhemmissa kaupungeissa, joissa nimistö muodostuu erilaisista ajallisista kerrostumista, nimistö voi toimia ”paikan muistina” ja on siten tärkeä osa kaupungin identiteettiä (Sandström 2019, luku 4.). Kaupungin asukkaat käyttävät kaupungin nimistöä päivittäin navigoidessaan elinympäristössään ja jäsenetelevät ja hahmottavat tuon nimistön avulla elämäänsä omassa miljöössään. Nimiä tarvitaan, jotta asukkaat voivat puhua niistä kaupunkiympäristön paikoista, jotka ovat heille tärkeitä (Ainiala 2005: 11).

3.1 Kaupunkinimistön tutkimuksesta

Suomalainen nimistöntutkimus on keskittynyt suurimmaksi osin maaseutunimistön tutkimiseen. Taustalla on vuosisatoja kestänyt maaseudun oleellinen asema suomenkielisten puhujien keskuudessa, mutta maailman teollistuessa ja Suomen kaupungistuessa 1900-luvun jälkipuoliskolla syntyi myös tarve kaupunkinimistön tutkimukselle. Nimistöntutkimus koostui alkuun suurimmaksi osin kadunnimien tutkimisesta, mutta 2000-luvulla kaupunkien nimistöä on alettu tutkia laajemmin. Virallisen, suunnitellun nimistön tarkastelun lisäksi tutkimus on keskittynyt kaupungin epäviralliseen nimistöön eli siihen nimistöön, jota kaupungin asukkaat käyttävät arjessaan kaupungin kohteista. Kaupunkien nimistöä tutkittaessa sosio-onomastiset näkökulmat ja metodit ovat olleet keskeisiä. Tutkimuksia on tehty esimerkiksi siitä, miten asukkaat suhtautuvat heitä ympäröivään kaupungin nimistöön.

Viime aikoina kaupunkinimistön tutkimus on tehnyt yhteistyötä myös muiden tieteenalojen kanssa. Esimerkiksi kielentutkijoiden ja maantieteen tutkijoiden yhteistyönä tehdyssä Suomen Akatemian hankkeessa *Nimimaiseman muutos Helsingin sosiolingvivistisesti moninaistuvissa kaupunginosissa* tarkasteltiin kaupungin nimien kehittymistä monikulttuurisessa kontekstissa. (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 78–79.) Kaupunkinimistön tutkimus on ollut kuitenkin edelleen vähäistä verrattuna maaseutunimistön tutkimiseen, vaikka edistystä on 2000-luvulla tapahtunutkin (Ainiala 2005: 11).

Kaupunkiympäristössä nimistö on maaseudun nimistöä kerroksellisempaa ja vaihtelevampaa, sillä kaupungin asukkaat ovat ryhmänä suuri ja monimuotoinen joukko (Ainiala ym. 2008:

89). Kaupungin nimistö kattaa myös maaseutuun verrattuna erilaisia kohteita, esimerkiksi kirkkoja, kaupunginosia, puistoja ja toreja, joten nimeämisperiaatteet ovat erilaisia. Maaseutunimistöön voi kuulua omistajuuteen viittaavaa nimistöä (esim. *Jussinpelto*), mutta kaupunkinimistöön kuuluu virallisuutensa vuoksi muistonimiä, joihin liittyy usein jonkinlainen henkilöön viittaava tarina tai kaupunkiin liittyvä historiallinen merkitys. Koska kaupungit ovat elinympäristöinä vaihtelevampia kuin maaseudut, kaupungin nimistö on myös jatkuvassa muutoksessa. Uusien kielenkäyttäjien mukana myös kaupungin kieli ja siten kaupungin nimistö on altis variaatioon. (Ainiala 2005: 11–12.)

3.2 Suunnitellut nimet ja spontaanisti syntyneet nimet

Virallinen, suunniteltu nimistö on merkittävä ja näkyvä osa kaupunkikuvaa (Ainiala 2005: 7). Kun maaseudun paikannimistö on usein syntynyt spontaanisti tarpeeseen, kaupunkinimistö taas koostuu suurimmaksi osin virallisista nimistä. Ero spontaanisti syntyneisiin nimiin on siinä, että nimenantajina eivät ole olleet paikalliset asukkaat vaan viranomaiset. Kaavanimet, eli asemakaavoituksessa esiintyvät nimet, ovat useimmiten kaupunginosien, katujen, torien, aukoiden ja puistojen nimiä (Ainiala ym. 2008: 131). Kaavanimien suunnittelua kutsutaan nimistönsuunnitteluksi, ja Turussa siitä vastaa kaupungin nimistötoimikunta. Nimet esiintyvät kaupungin asemakaavassa, joka määrittää, miten kaupunki rakentuu. Viralliset nimet ovat olennainen osa asemakaavaa, sillä ilman katujen, puistojen ja aukoiden nimeämistä, kaupungissa olisi hankalaa liikkua. Annetut kaavanimet myös auttavat hahmottamaan ympäristöä samalla tavalla kuin vuosisatoja sitten spontaanisti syntyneet perinnäiset paikannimet selvensivät eri alueilla liikkumista. (Närhi 1985, luku 1.) 2000-luvun suomalaisessa nimistössä suunniteltu kaupunkinimistö käsittää laajan kokonaisuuden, nykyisissä kaupunkiympäristöissä ja taajamissa suunniteltuja nimiä on useita satojatuhansia (Ainiala ym. 2008: 94).

Kaupungissa syntyy myös epävirallista nimistöä, jota kaupungin asukkaat käyttävät usein spontaanisti arjessaan. Esimerkiksi Turussa voi kuulla opiskelijan käyttävän nimeä *Tiedon portaat* yliopiston päärakennukselle johtavista portaista Yliopistonmäellä. Ero virallisten ja epävirallisten nimien välillä on kuitenkin selkeä: viralliset nimet ovat ylhäältäpäin annettuja nimiä, joilla on virallisen nimen status (Ainiala 2005: 13).

Kotimaisten kielten keskuksen julkaiseman ohjeen *Kaavanimistön suunnittelun periaatteet* (2001) mukaan tärkeintä kaavanimistön suunnittelussa on paikannimen paikantavuus, eli nimen sopiminen paikkaan, nimen yksilöiminen ja nimen erottaminen muista paikannimistä.

Olellista on myös kaavanimen pysyvyys, sillä kaavanimen muuttaminen aiheuttaa ongelmia esimerkiksi silloin, kun kaavanimi on kaupungin asukkaalle osoite. Tarkempia kaavanimistön suunnitteluun liittyviä sääntöjä esittelee Eeva Maria Närhi artikkelissaan *Kaavanimistön suunnittelu*. Kaavanimistön suunnittelussa huomioon otettavia asioita ovat muiden muassa yleiskielisyys, nimen rakenteeseen kuuluvan perusosan olemassaolo (esim. *Kuusitie*, *Vuokkokuja*) sekä pitkien ja monimutkaisten kaavanimien välttäminen (Närhi 1985: luku 3.)

Paikannimille annetaan ja on annettu nimiä tyypillisesti joko jonkun henkilön, tapahtuman tai yrityksen mukaan, paikan piirteiden tai sijainnin mukaan tai valittujen aihepiirien mukaan. Aihepiirinimet ovat sellaisia nimiä, jotka on nimetty jonkin rajatun, päätetyn aiheen mukaan. Aihepiirinimien määritteosissa on useimmiten appellatiivi, mutta ne voivat sisältää joskus proprin. Esimerkiksi Turussa on nimetty paikannimistöä aihepiirillä ”Juhana Herttuan aika ja Ispoisten kartanon historia”, ja aihepiiriin liittyvät paikannimet sisältävät edellä mainitulta aikakaudelta tunnettujen henkilöiden nimiä. Aihepiirinimiä käytetäänkin suunnitellusti erityisesti silloin kun tarkoituksena on nostaa esiin seudun historiaa tai paikallisia ominaispiirteitä (Aalto 2001: 72.).

Paikannimistön suunnittelussa oleellista on myös kunnioittaa kaupungin historiaa ja kulttuuria; mikäli vanhempaa, epävirallista nimistöä löytyy, sitä pyritään usein hyödyntämään kaavanimistössä. (Ainiala ym. 2008: 132.) Paikallishistorian hyödyntäminen nimistössä on kannattavaa, sillä historialliset nimet luovat omaleimaisuutta, kertovat ympäristöstään ja ovat oleellisia kaupungin kulttuurihistorian säilyttämisessä (Wihuri 2020, luku 3). Närhin mukaan taas vanhat paikannimet luovat ”juuriston, mihin uudet nimet alkavat tukeutua” (Närhi 1985, luku 3).

3.3 Muistonimet

Kaupungin historian kunnioittaminen tulee oleellisesti esille muistonimissä, joita aineistossani on suurin osa kaikista henkilönnimen sisältävistä paikannimistä. Muistonimet ovat paikannimiä, jotka on annettu jonkun arvostetun henkilön tai tärkeän tapahtuman mukaan. Muistonimet heijastavat aikansa arvostuksia sekä kertovat vallasta ja vallanpitäjistä: eniten muistonimiä suomalaisissa kaupungeissa ovat saaneet hallitsijat ja muut poliittiset johtajat. Helsingin kaupungissa näkyy Venäjän vallan historia esimerkiksi *Aleksanterinkatu*- ja *Lenininpuisto*-nimissä, minkä lisäksi nimistössä näkyvät myös aikamme presidentit. (Ainiala 2007, luku 2.) Turussa taas suuri osa muistonimistä asettuu Turun historian kontekstiin: entisenä pääkaupunkina Turussa asui keskiajalta 1800-luvulle Suomen ylimystö, ja nimistössä

tämä näkyy esimerkiksi kuningatar Katariina Jagellonican ja kuningas Juhana Herttuan muistamisella. Muistonimiä ovat saaneet kuitenkin hallitsijoiden lisäksi myös muut arvostetut henkilöt läpi historian. Niiden avulla on kunnioitettu muiden muassa kaupungille tärkeitä kirjailijoita, taiteilijoita, sotapäälliköitä ja pappeja (NR 2021).

Muistonimien antamiseen on ohjeita, kuten muussakin nimistösuunnittelussa. Tärkeimpiin sääntöihin kuuluu se, että muistonimen saava henkilö ei saa olla elossa nimeämisen aikana, vaikka muutama poikkeus tähänkin sääntöön on. Esimerkiksi presidentti Mauno Koivisto sai oman aukion vuonna 2003, samoin Urho Kekkonen sai oman nimikkokadun 1980 vielä eläessään. (Ainiala 2007, luku 2.) Myös YK:n paikannimiasiantuntijaryhmä on suositellut jo vuonna 1965, että kaavanimiä ei nimettäisi elossa olevien ihmisten mukaan (Paikkala 2005, luku 3). Sääntöjä on myös siitä, minkälaisin perustein muistonimiä saa antaa. Turun nimistölautakunta noudattaa nimistösuunnittelija Tuula Vesannon kanssa käydyn puhelinkeskustelun mukaan Kotimaisten kielten keskuksen asettamia seuraavia ohjeita muistonimien antamisen suhteen:

Katu, aukio, puisto tai muu kohde voidaan nimetä henkilön mukaan tai muistoksi, mikäli henkilö ja hänen toimintansa on yleisesti tunnustettu muistamisen arvoiseksi ja

- henkilö liittyy merkittävällä ja positiivisella tavalla nimettävään paikkaan tai edustaa sen historiallista kerrostuneisuutta tai
- henkilö on syntynyt tai asunut merkittävän osan elämästään tai tehnyt merkittävän elämäntyön kyseisellä paikkakunnalla tai
- henkilö on kansallisesti tai kansainvälisesti merkittävän elämäntyön tehnyt suomalainen.

Henkilön tulee nauttia kunnioitusta ja arvonantoa myös oman alansa, poliittisen viiteryhmänsä ja aikakautensa ulkopuolella.

(Kotimaisten kielten keskus, *Nimistösuunnittelu: muistonimet*)

Turussa katujennittämissuunnittelukomitea esitteli omia nimeämisperiaatteitaan vuoden 1916 mietinnössä, joka koskee IV- ja V-kaupunginosien nimistöä. Komitea esitti, että heidän nimiehdotelmansa ovat ”ominaisia Turun kaupungin erikoisluonteelle”, jonka huomattavampia ominaisuuksia ovat historialliset piirteet. Nimittämissuunnittelukomitea painotti mietinnössään, että nimistösuunnittelussa on otettava huomioon, että Turku on entinen pääkaupunki, joka on ollut ”lukuisten maamme johtavien henkilöiden toiminnan näyttämö”. Muistonimiä on harvoin annettu ihmiselle, joka ei ole ollut merkittävä henkilö, ja yhteiskuntapoliittinen aspekti on liittynyt muutenkin vahvasti muistonimeämisen historiaan.

(Laakso 2011: 187–188.) Nimien antajilla on valta päättää siitä, keiden tarinat jäävät kaupungin historian muistiin ja ketkä henkilöt jäävät unohduksiin. Nimistönsuunnittelijoilla voi olla jopa poliittista valtaa, valta ohjata nimenkäyttäjiä muistamaan tai unohtamaan historiallisia henkilöitä (Seppälä 2016, luku 2).

Kun aikaisemmin muistonimiä jaettiin niukasti, 1900-luvun jälkipuoliskolla henkilöiden mukaan nimeäminen yleistyi. Sirkka Paikkala kutsuu tunnettujen henkilöiden mukaan nimeämistä kaupungeissa viime vuosituhannen lopulla jopa ”kilpajuoksuksi” ja tuo esille taloudellisen eriarvoisuuden muistonimiin liittyen. Esimerkiksi kunnat saattoivat nimetä katuja niiden yritysten mukaan, joka maksoivat parhaiten veroja. (Paikkala 2005: luku 1.) Närhin mukaan taas muistonimeämisestä on tullut maailmanlaajuinen muoti-ilmiö (Närhi 1987, luku 7). Muistonimien suosio on edelleenkin korkea, sillä esimerkiksi 2000–2018-lukujen aikana Turussa on annettu 70 muistonimeä. Laura Ukskoski on tarkastellut muistonimeämistä suomalaisissa kaupungeissa 2000-luvulla pro gradu -tutkielmassaan. Hänen mukaansa 2000-luvulla annetaan muistonimiä eniten miesten mukaan, ja suosituin nimityyppi on sellainen, jossa on mukana sekä etu- että sukunimi. Ukskosken tutkimuksesta selviää, että Turussa on muistettu 2000-luvulla eniten uskonnollisia henkilöitä, ja että naisia muistetaan hyvin vähän aineiston laajuus huomioon ottaen. (Ukskoski 2019: 73, 88.)

3.4 Turun nimistönsuunnittelun historiasta

Turun nimistöä tarkasteltaessa on oleellista tuoda esille myös Turun historia, joka on merkittävässä osassa nimistönsuunnittelua. Turun kaupungin synnyn katsotaan alkaneen vuonna 1229 paavi Gregorius IX:n lähettämästä bullasta. Turun kaupunki rakentui pikkuhiljaa Tuomiokirkon ympärille Turun tullessa Suomen uskonnolliseksi keskuksesi (Perälä 2011: 9–14). Keskiajan edetessä Turku laajensi valtapiiriään yhä edemmäs, uusia kortteleita ja kaupunginosia rakennettiin ja kaupunki kasvoi Aninkaisten puolelle, joka kuului keskiajalla Maarian pitäjään. Keskiaikaisen asemakaavan katuja olivat esimerkiksi *Hämeenkatu* ja *Kauppiaskatu*, joiden nimet ovat pysyneet nykyaikaisessa asemakaavoituksessa. Näiden lisäksi *Suurtori*, *Kerttulinmäki*, *Vartiovuori*, *Samppalinna* ja *Aninkaistenmäki* ovat nimiä, jotka ovat näkyvissä myös tämän vuosituhannen Turussa. (Kostet 2011: 35–43.)

1600-luvulla kaupunki alkoi panostaa Pietari Brahen johdolla kaupungin kaavoittamiseen ja ihanteellisen kaupunkirakenteen luomiseen. Asemakaavaa uudistettiin, ja ihanteet tulivat muista Euroopan maista, kuten Ranskasta, Hollannista ja Italiasta. (Kostet 2011: 48–55.) Asemakaavoitusta hiottiin 1700-luvulle asti, mutta lopulta itse rakentaminen jäi vähäiseksi.

1700-luvun lopussa kaupungissa oli kuitenkin yhteensä 102 nimettyä katua ja kujaa. (Kostet 2011: 71–72.) Vuoden 1827 suurpalo tuhosi suuren osan Turun kaupunkia, ja arkkitehti Carl Ludvig Engel sai työkseen laatia Turun uuden asemakaavan. Engelin asemakaavan mukana jokaisen talonomistajan tuli kiinnittää talonsa seinään kilpi, josta kävi ilmi kadun, korttelin tai kaupunginosan nimi. Näin syntyi virallinen osoitejärjestelmä, ja katuosoitteesta tuli kaupungissa orientoitumisen väline. (Paasikivi 2001: 14.) Engelin asemakaavan mukana tuli uusia kadunnimiä, joiden nimistö pysyi noin 60 vuotta muuttumattomana (Levo 1986: 3). Nimiä annettiin esimerkiksi tunnettujen paikkojen, laitosten ja rakennusten, huomattavien henkilöiden ja ammattien mukaan. Kolmen ensimmäisen nimeämisperiaatteen mukaan nimiä sijoitettiin sekaisin ympäri Turkua, mutta oli tärkeää, että ammatteihin liittyvät aihepiirinimet sijoitettiin sen mukaan, missä tähän ammattiin törmäsi. Esimerkiksi kauppakeskuksen lähellä olevaa aluetta nimettiin kauppiaiden ja käsityöläisten ammattiin liittyen, meren lähellä olevaa aluetta nimettiin merenkävijöiden ammattiin liittyen. (Junnila 2011: 271.)

Asemakaavaa ja kaupungin rakennetta haluttiin kuitenkin uudistaa jälleen kerran 1800-luvun lopulla. Kaupungin asukkaat eivät olleet tyytyväisiä kaupungin nimistöön, sillä se aiheutti sekaannuksia ja hämmennystä. Hilka Junnila esittelee artikkelissaan *Keskusta-alueen nimistön muodostuminen vuosina 1830–1999* vuonna 1883 Åbo Underrättelser -lehdessä painetun mielipidekirjoituksen, jossa kaupungin nimistöä kyseenalaistettiin:

”Meillä on esimerkiksi Arseninkatu, jota ei kuitenkaan jokapäiväisessä puheessa kutsuta Arseninkaduksi vaan Uudenmaankaduksi. Tätä Arseninkatua pitäisi kuitenkin paljon mieluummin kutsua Porthaninkaduksi, koska Porthanin patsas on tämän kadun varrella ja tämä nimi on luonnollisesti paljon tunnetumpi kuin Arsenii Zakrewskyn.”

(Junnila 2011: 277)

Toimittaja Erns Rönback teki 1888 nimiehdotusluettelon, joka sisälsi 44 kadunnimeä. Nimet, joihin kuuluivat muiden muassa *Vähä Hämeenkatu* sekä *Pitkä-* ja *Rantakadut*, hyväksyttiin 1890. (Junnila 2011: 277.). Koska asemakaavoituksessa oli puutteita, 1900-luvun alussa järjestettiin kilpailu arkkitehtien välillä siitä, kuka saisi suunnitella uudistetun asemakaavan. Lopulta joukko erinäisiä arkkitehtejä sai luvan uudistaa Turun kaupungin, ja erityisesti arkkitehti Bertel Jungin johdolla vuosikymmen vuosikymmeneltä Turku saavutti nykyaikaisen muotonsa. (Paasikivi 2011: 103–150.)

Tuula Levo on tutkinut Turun katujen nimeämishistoriaa. Hänen mukaansa Turun kadunnimistön suunnittelussa on käytetty seuraavia pääperiaatteita:

1. Käytetään omavaraisia nimiä (*Kupittaankatu*).
2. Nimi annetaan maaston tai sijainnin mukaan (*Läntinen pitkäkatu*).
3. Nimi annetaan rakennuksen tai laitoksen mukaan (*Linnankatu*).
4. Nimi annetaan historiallisen henkilön mukaan (*Pontuksenkatu*).
5. Nimi annetaan huomionosoituksena ansioituneelle turkulaiselle tai suomalaiselle (*Sibeliuksenkatu*).
6. Nimenannossa käytetään eri ammatteja (*Putkimiehenkuja*).
7. Nimi annetaan fiktiivisen henkilön mukaan (*Louhenkatu*).
8. Nimet annetaan aihepiireittäin, esimerkiksi kukkien, planeettojen tai eläinten mukaan (esim. *Irispolku*, *Merkuriuksenpolku* tai *Ahmankuja*).

(Levo 1986: 5–6)

Turun nimistötoimikunnan tehtävänä oli 1920-luvulla muuttaa venäläisistä hallitsijoista muistuttavat kadunnimet uusiin, esimerkiksi *Aleksanterintori* muuttui tuolloin *Kauppatoriksi*. Nimeämistöimikunnan nimeämisperiaatteisiin on kuulunut 1920-luvulta asti Turun historian eli sen henkilöiden, vanhan sanaston ja paikannimistön sekä historiallisten laitosten kunnioittaminen. Aihepiirinimetkin on valittu sen mukaan, mitä historiallista tietyissä kaupunginosissa on tapahtunut. Esimerkiksi Turun linnan lähetyvillä olevat kadut on nimetty hovien henkilöiden tai sanaston mukaan. (Levo 1986: 8–9.)

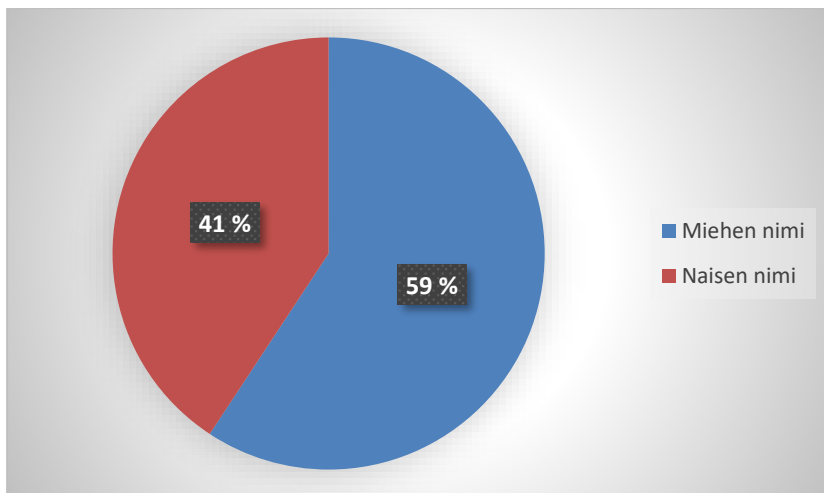
Oleellista Turun nimistöhistoriassa on, että turkulainen nimistö on muuttunut aikojen kulussa paljon, mikä onkin hyvä esimerkki siitä, miten kaupungin ilmapiiri ja kulttuuri muokkaavat kaupungin nimistöä ja luovat ajallisia kerrostumia. Toisaalta vaikka keskiaikaista *Pyhän Laurentiuksen* katua ei enää ole, on nykyaikaisessa asemakaavoituksessa kunnioitettu kyseistä pyhimystä *Lauritsankadulla* ja *-kujalla*, jotka sijaitsevat Koivulan kaupunginosassa (NR 2021). Ajalliset kerrostumat ja kaupungin historia ovat siis näkyvissä tämänhetkisessä asemakaavoituksessa. Paikannimistö on kasvanut runsaasti keskiajan vuosista, etenkin 1950-luvun jälkeen paikannimiä on suunniteltu paljon lisää, kun Turku kasvoi kaupunkina. Nykyään Turussa on kartassa esiintyviä paikannimiä Turun kaupungilta saadun aineiston mukaan yli 4500 (NR 2021), mikä on suuri luku verrattuna niihin muutamaan paikannimeen, jotka olivat olemassa keskiaikaisessa Turussa.

4 Henkilönnimen sisältävät paikannimet

Seuraavaksi käsittelen aineistoa, jonka olen koonnut Turun kaupungin paikannimistön pohjalta. Luvussa 4 käyn läpi ensin sellaisen paikannimiryhmän, joissa esiintyy vain etunimi, jonka jälkeen tarkastelen pelkän sukunimen sisältävää paikannimiryhmää. Henkilönnimiin viittaavien paikannimien tutkimisessa viimeiseksi jätän sellaisen paikannimiryhmän, joissa esiintyy henkilön nimi kokonaisuudessaan etu- ja sukunimen sisältäen. Luvussa 5 tarkastelen paikannimiryhmää, jotka sisältävät sellaisia talonnimiä, joiden nimeämisperusteena on ollut joko isännän tai emännän etunimi tai joiden muoto viittaa omistajuuteen. Lopuksi luvussa 6 käsittelen sellaisia paikannimiä, jotka eivät sisällä mies- tai naissukupuoleen viittaavaa henkilönnimeä, vaan jotka sisältävät ei-proprisen, sukupuoleen viittaavaan määriteosan.

4.1 Etunimen sisältävät paikannimet

Etunimen sisältäviä paikannimiä on aineistossani eniten, 275 kappaletta. Olen poiminut nimistörekisteristä siis sellaiset paikannimet, joiden määriteosassa esiintyy miehen tai naisen etunimi, ja käsittelen nimiä niiden nimeämisperusteiden mukaan alaluvuissa 4.1.1–4.1.7. Olen valikoinut myös pyhimysten nimiä sisältävät paikannimet tähän listaukseen, sillä pyhimysten nimet muotoutuvat ”Pyhä”-liitteestä ja etunimestä, jolla kyseistä pyhimystä on päätetty kutsua. Samoin mukana ovat sellaiset piispat, jotka ovat tulleet tunnetuksi vain etunimellä. Ryhmä sisältää paikannimiä, joissa sama etunimi esiintyy useasti. Esimerkiksi nimi *Artturi* esiintyy sekä *Artturinkadussa*, *Artturinaukiossa* ja *Artturintaskussa*. Samoin esimerkiksi *Pyhän Henrikin* mukaan on nimetty aukio, lähde ja kirkko. Henkilönnimien vaihtelevuus on siis tässä ryhmässä vähäisintä muihin paikannimiryhmiin verrattuna. Tämä selittyy todennäköisesti sillä, että alueita nimetään usein lähellä sijaitsevan kadun mukaan, esimerkiksi tässä aineistossa *Annanpuisto* on saanut nimensä vieressä sijaitsevalta *Annankadulta*. Tässä ryhmässä sukupuoleen viittaaminen on jakautunut kaikkein tasaisimmin, miesten nimillä on nimetty 163 (59 %) paikkaa ja naisten nimillä 112 (41 %) paikkaa.

Kuvio 1. Sukupuolijakauma etunimen sisältävissä paikannimissä.

4.1.1 Uskonnon mukaan nimetyt paikat

Suuri osa etunimen sisältävistä paikannimistä liittyy uskonnolliseen henkilöstöön. Nimiä on annettu pyhimysten, kirkkoherrojen ja piispojen mukaan. Osa uskontoon liittyvästä nimistöstä on myös peräisin Neitsyt Marian elämään liittyvästä aihepiirinimeämisestä (NR 2021) joten paikannimistössä näkyy Raamatun henkilöitä kuten Maria Magdalena ja Joosef. Vanhimpia virallisia paikannimiä ovat pyhimysten mukaan nimetyt kadut, joista esimerkiksi *Eerikinkatu* ja *Kerttulinkatu* ovat olleet olemassa 1800-luvun alusta asti, itse asiassa *Kerttulinmäki* on tunnettu paikannimenä jo keskiajalla (Levo 1990: 15).

Pyhimysten mukaan nimettyjä paikannimiä löytyy ryhmästä 31 kappaletta, joista 18 on saanut nimensä miespyhimykseltä (Pyhä Eerik, Pyhä Henrik, Pyhä Laurentius, Pyhä Martinus, Pyhä Mikael, Pyhä Olavi ja Pyhä Yrjänä). Pyhän Laurentiuksen nimi esiintyy nimistössä hiukan muokattuna (*Lauritsankatu*), Pyhän Martinuksen ja Pyhän Mikaelin nimet ovat muokkautuneet suomalaisempaan muotoon: Pyhän Martinuksen mukaan on nimetty *Martinsilta* ja Pyhän Mikaelin mukaan *Mikonkatu*. Pyhän Yrjänän nimitys näkyy sekä alkuperäisessä muodossa (*Yrjänäkatu*) että muokatussa muodossa (*Yrjönkatu*).

Naispyhimysten mukaan on nimetty 13 paikkaa (Pyhä Aleksandria, Pyhä Anna, Pyhä Kerttuli, Pyhä Maria ja Pyhä Katariina). Pyhimykset edustavat sekä kristinuskon että ortodoksisen kirkon pyhimyksiä. Suurimmasta osasta pyhimysten mukaan nimetyistä kadunnimistä on pudonnut *Pyhä*-liite pois Turun modernisoituessa 1800-luvun lopulla, mutta esimerkiksi kirkkojen nimissä *Pyhä*-liite on edelleen vakiintuneena käytössä (esim. *Pyhän Henrikin kirkko*).

Ryhmässä esiintyy lisäksi 15 paikannimeä, jotka on nimetty kirkon puolesta työskennelleen henkilön mukaan. Nimet jakautuvat piispojen mukaan nimettyihin paikannimiin (piispa Catillus, Pyhä Eskil, piispa Hemming, Maunu Tavast, Tuomas ja Ragvald I tai Ragvald II), joita on aineistossa yhdeksän kappaletta. Osa paikannimistä liittyy nimistörekisterin tietojen mukaan aihepiiriin ”Suomen keskiaikaiset piispat”, mutta osa on annettu muistonimenä ilman uskonnollista aihepiirivalintaa (NR 2021). Aihepiirinimeämisen taustalla on ollut todennäköisesti paikallinen historia, sillä esimerkiksi *Ragvaldinkuja* ja *Hemminginkatu* sijaitsevat molemmat Koroisten alueella, jossa on entisaikaan sijainnut piispanistuin (Lahtinen 2014: 12). Piispat ovat toimineet virassaan eri vuosisatoina, joista aikaisin piispa, Pyhä Eskil, on elänyt 1000-luvulla ja viimeisin piispa, Maunu Tavast, on elänyt 1400-luvulla. Loput kuusi nimeä on nimetty kirkkoherran, seurakunnan työntekijöiden ja yhden paavin (Gregorius IX) mukaan (NR 2021).

Piispat ja kirkkoherrat ovat olleet kaupungin muodostumisen aikaan tärkeitä ja arvostettuja kansalaisia, joten heidän kunniakseen nimeäminen ei ole odottamatonta. Kiinnostavaa onkin, että *Toffinkuja* on saanut nimensä Aadolf Ahlorsilta, lempinimeltään Toffi, joka oli seurakunnan ”monipuolinen työmies” ja urkujen soittaja (NR 2021). Toisaalta kujan nimeäminen lempinimen perusteella voi viitata siihen, että kyseessä ei ollut kovin tunnettu tai julkisesti arvossa oleva henkilö. Lempinimen käyttäminen paikannimessä tuo lähestyttävyyttä verrattuna esimerkiksi sellaisiin paikannimiin, jotka ovat muodostuneet muistettavan henkilön koko nimestä. Kaikki kirkollisen aseman vuoksi nimetyt paikannimet on nimetty miesten mukaan, mikä liittyy todennäköisesti siihen, että naiset eivät ole toimineet kirkollisissa, johtavissa viroissa ennen 1900-luvun loppua, ja nämä kyseiset paikannimet perustuvat vahvasti paikalliseen historiaan.

4.1.2 Kaupunginosien mukaan nimetyt paikat

Neitsyt Marian nimi näkyy aihepiirinimeämisen ja pyhimysstatuksen lisäksi Yli-Maarian ja Maarian kaupunginosien liitynnäisnimissä. Maarian alueen mukaan on nimetty 6 liitynnäistä (esim. *Maarian allas*) ja Yli-Maarian mukaan 2 liitynnäistä (esim. *Yli-Maarian rantapolku*). Liitynnäisistä puhutaan, kun paikannimi on muodostunut jonkun toisen paikan nimeen liittyen siten, että se sisältää joko kokonaan tai osittain alkuperäisen paikan nimen (Ainiala ym. 2008: 102).

Maarian ja Yli-Maarian lisäksi muissakin turkulaisissa kaupunginosissa ja -alueissa näkyy henkilönnimiä. Martin kaupunginosa on saanut nimensä *Martinkirkolta*, joka on taas saanut

nimensä Martti Lutherilta. Näin ollen Martti Lutherin mukaan on välillisesti nimetty todennäköisesti myös esimerkiksi *Martin portaat*. Topinojan alueen nimen alkuperästä ei ole nimistörekisterissä tietoa, mutta nimi sisältää miespuolisen *Topi*-nimen, joka on lyhennelmä *Topiaksesta*. Topinojan mukaan on nimetty 5 liittynnäistä (esim. *Topinojanpolku*). Myös Iso-Heikkilän alkuperä on tuntematon, mutta siinä esiintyy suomalainen, miespuolinen *Heikki*-nimi. Iso-Heikkilän mukaan on nimetty myös 4 liittynnäistä (esim. *Iso-Heikkilän puisto*). Katariinan kaupunginosan nimen historia liittyy taas Ispoisten kartanon emäntään Katariina Bergiin, jonka mukaan on nimetty myös liittynnäisiä (esim. *Katariinankenttä*) (NR 2021). Port Arthurin nimi on syntynyt spontaanisti kaupunkilaisten keskuudessa, eikä sen nimeämisperustetta olla virallisesti vahvistettu, mutta nimenannon tarina liittyy Venäjän ja Japanin väliseen sotaan, jolloin Port Arthur -nimistä linnoitusta piirrettiin 1900-luvun alussa. Port Arhurin linnoituksen nimi oli tullut brittiläiseltä William Arthurilta. (Saarnisto 2018, luku 2.) Hannunniitun asuinalue on saanut nimensä Kristian Hannunpojalta, 1600-luvulla eläneeltä talonpojalta, joka sai kunnianosoituksen kuninkaalta taisteltuaan rohkeasti sodassa (Kallioniemi 1997: 93).

4.1.3 Kirjallisuuden ja mytologian mukaan nimetyt paikat

Uskonnollisuuteen liittyy myös Yli-Maariassa sijaitsevat nimet, jotka on nimetty suomalaiseen muinaisuskoon liittyvien hahmojen mukaan. Suomalaisen mytologian mukaan nimettyjä paikannimiä on aineistossa useampia, mutta hahmot ovat usein sukupuoleettomia tai ne sisältävät tulkinnan molemmista sukupuolista. Tämän vuoksi erotellussa aineistossani mukana on vain 3 kansanuskosta innoituksen saanutta nimeä: Tyytikki (*Tyytikinpesä*), joka on suomalaisen kansanuskon mukaan metsänjumala Tapion tytär, Nyyrikki (*Nyyrikinkatu*), jota Aleksis Kivi on kuvaillut ”Tapion pojaksi” (Haavio 2019: 446) ja Näkki (*Näkinpiha*), jota kuvaillaan vanhoissa tarinoissa ”veden eukoksi” tai ”veden emännäksi” (Borodulina 2016: 57). Suomalainen kansanusko näkyy myös Kalevalan tapahtumien ja henkilöiden mukaan nimetyssä aihepiirinimistöissä, joka käsittää ryhmästä 9 paikannimeä. Nimistä 5 kappaletta on nimetty mieshahmojen mukaan (Ilmarinen, Joukahainen, Kullervo, Kalervo ja Lemminkäinen) ja 3 kappaletta naishahmojen mukaan (Mielikki, Louhi ja Vellamo). Ensimmäiset Kalevala-aiheiset nimet annettiin Turussa nimistöön jo 1920-luvulla, jolloin Suomen itsenäistymisen jälkeen tarvittiin kansanuskosta vaikutteita kansallisidentiteetin luomiseen. (Levo 1986: 44.)

Nimistötoimikunta on ottanut inspiraatiota myös Aleksis Kiven teoksista. Aineistossa on 18 paikannimeä, jotka sisältävät etunimen Nummisuutarit-näytelmästä ja 2 paikannimeä, jotka sisältävät etunimen Seitsemän veljestä -kirjasta. Nummisuutareiden mieshahmojen (Antres, Esko, Iivari, Karri, Sepeteus, Teemu ja Topias) mukaan nimettyjä paikkoja on 14 kappaletta, kun taas naishahmojen (Kreeta, Priita ja Martta) mukaan nimettyjä paikkoja on vain 4 kappaletta. Sen sijaan Seitsemästä veljeksestä oman nimensä nimistöön on saanut vain Venla, jonka nimi esiintyy aineistossa kahdesti (*Venlanpolku* ja *-mäki*). Muiden henkilöiden nimeämisen sijaan nimistötoimikunta on päättänyt tuoda Seitsemästä veljeksestä paikannimistöä, joka näkyy esimerkiksi Impivaaran kaupunginalueen nimessä (NR 2021).

Aleksis Kiven teosten lisäksi myös Julius Wecksellin tuotantoa on muistettu. *Katrinpuistikko* on nimetty Wecksellin kirjoittaman Daniel Hjort -näytelmän Katri-henkilön mukaan. (Junnila 2011: 328). Tuntemattomaksi jääneen runoilijan teoksesta on saatu nimi myös *Annikanpolulle* ja *Annikanaukiolle*, joiden nimeäminen liittyy 1500-luvun balladiin turkulaisesta Annikaneidosta (NR 2021, ks. tarkemmin Levo 1986: 31).

4.1.4 Talonpoikaskalenteriin ja paikallisen etunimistön mukaan nimetyt paikat

Kohtalainen osa etunimen sisältävistä paikannimistä koostuu talonpoikaskalenterin nimistöstä, jonka mukaan on nimetty alueita aihepiiriniminä Yli-Maariassa (NR 2021). Talonpoikaskalenterin mukaan on nimetty 17 paikkaa, jotka ovat mm. katuja, kujia, puistoja ja kenttiä. Naisten etunimet ovat talonpoikaskalenterin nimistössä enemmistössä: naisten etunimen sisältäviä paikannimiä on ryhmässä 13 kappaletta ja miesten etunimen sisältäviä paikannimiä vain 4 kappaletta. Koska *talonpoikais*-sana viittaa sääty-yhteiskuntaan, jota ei ole ollut olemassa yli sataan vuoteen, voidaan olettaa talonpoikaskalenterin nimistön sisältävän perinteisiä, maaseutukulttuurissa esiintyneitä etunimiä.

Talonpoikaskalenterin naisten nimistö koostuu sekä edelleen oleellisista, käytössä olevista nimistä kuten *Saarasta* ja *Johannasta* että myös vanhahtavista nimistä kuten *Esteristä* ja *Mataleenasta*. Miesten nimet sisältävät perinteisiä suomalaisia nimiä kuten *Jaakko* ja *Antti*, mutta *Niisius* ja *Miikkula* ovat vanhempaa etunimistöä, joista *Niisius* on kansanomaisen muoto *Dionosys*-nimestä ja *Miikkula* on itämurteiden alueella esiintyvä kansanomaisen muoto *Nikolaus*-nimestä. Vanhaa paikallista miesten henkilönnimistöä on käytetty myös *Raimon*- ja *Reimankujien* sekä *Hannunkadun* nimissä, jotka kuitenkin sijaitsevat talonpoikaskalenterin aihepiirin ulkopuolella, ja joiden nimeämisperusteena on aihepiiri ”vanha paikallinen nimistö” (NR 2021).

4.1.5 Kuninkaallisten ja kartanon- ja tilanomistajien mukaan nimetyt paikat

Kuninkaallisten etunimet näkyvät 12 paikannimessä. Osa nimistä on annettu kunnianosoituksena erikseen ilman aihepiirinimeämistä, mutta Ispoisten alueella on nimistöä, jonka aihepiirinä on ”Juhana Herttuan aika ja Ispoisten kartanossa asuneet henkilöt”. Juhana Herttuan puoliso Katariina Jagellonica, jonka mukaan on nimetty esimerkiksi *Katariinantie*, teki retkiä Ispoisten maisemiin, jonka vuoksi nimeäminen on todennäköisesti osunut juuri Ispoisten alueelle (NR 2021). Kuninkaallisten mieshenkilöiden etunimen mukaan on nimetty aineistossa 6 paikkaa, joiden nimensajina ovat olleet kuninkaat Juhana III, Kaarle IX ja Sigismund. Naisten mukaan on nimetty saman verran paikkoja, 6 kappaletta, ja nimensajia ovat olleet kuninkaiden puoliset ja tyttäret (Gunilla Bielke, Katariina Jagellonica, Sigrid Vaasa, kuningatar Margareeta ja kuningatar Kristiina). *Kolmen Katariinan bulevardi* kunnioittaa nimellään kolmea merkittävää hovinaista: Katariina Jagellonicaa, Kaarina Maununtytärtä ja Kaarina Hannuntytärtä (NR 2021).

Ispoisten kartanon omistajuuden vuoksi on nimetty *Piritankuja* ja Katariinan kaupunginosan nimet, joita on aineistossa 5 kappaletta (esim. *Katariinankenttä*). Kartanon- ja tilanomistajia muistetaan 9 paikannimellä, joista kartanojen ja tilojen isäntien mukaan on nimetty 3 paikkaa ja emännän mukaan 6 paikkaa. Nimistössä on muistettu esimerkiksi Kakkaraisen tilan emäntää Beata Maria Pippingia *Beata Marian polulla*. Kartanot ja tilat, kuten Friskalan kartano ja Kakkaraisen tila, ovat olleet merkittävien ihmisten asuinpaikkoja, ja paikannimien nimensajat ovat olleet tärkeä osa turkulaista aatelisyhteisöä.

4.1.6 Muiden merkittävien henkilöiden mukaan nimetyt paikat

Muutoin merkittäviä henkilöitä ovat olleet esimerkiksi henkilöt, jotka ovat omalta osaltaan vaikuttaneet Turun yrityselämään. Aineistossa on 3 paikannimeä, jotka ovat saaneet nimensä sellaiselta yritykseltä tai järjestöltä, jotka on nimetty tietyn henkilön mukaan. *Amalianpolku* on saanut nimensä Amalianbors Bryggeri -oluttehtaalta, joka on nimetty omistajan vaimon mukaan, ja *Kallenkuljunkuja* on saanut nimensä Kallenkuljun sahalta, joka on nimetty sahan lähistöllä asuneen Kissa-Kallu-nimisen miehen mukaan. *Aurorankatu* on saanut nimensä turkulaisen Aurora-järjestön mukaan, joka on taas ottanut nimensä roomalaisesta mytologiasta, jossa Aurora esiintyy aamuruskon jumalattarena. Turun asemakaavaakin tehnyt arkkitehti Carl Ludvig Engelin nimi näkyy *Carl Ludvigin puistossa* ja Holmger-nimisen laamannin nimi on esillä *Holmgerinpuistossa* ja *-puistikossa*. (NR 2021).

Myös porvari- ja kauppiaiden etunimien mukaan nimettyjä paikkoja on aineistossa 9 kappaleen verran. Suurin osa niistä on nimetty miesten mukaan, mutta mukana on myös 2 porvarinaista: aineistosta taustaltaan tuntemattomaksi jäänyt Sauna-Anna, jonka mukaan on nimetty *Sauna-Annan polku* ja *Sauna-Annan ryytimaa*, ja Valpuri Innamaa, jonka mukaan on nimetty *Valpurinkatu*. Porvari- ja kauppiain mukaan nimettyjä katuja löytyy erityisesti Varissuolta, jonka katu- ja korttelinimet on nimetty 1500-luvulla eläneiden merkkihenkilöiden ja porvari- ja kauppiain mukaan (NR 2021).

Muistonimiä on annettu lisäksi myös muille huomattaville turkulaisille, eniten miespuolisille sellaisille. Sotilaallisten virkamiesten etunimien mukaan on nimetty 6 paikkaa, jotka käsittävät nimistöä sotapäälliköistä jalkaväkeen. Esimerkiksi *Victorinpolku* on nimetty laivastopäällikkö Victor Von Stedingkin mukaan (NR 2021), kun taas Hannunniitun alueella sijaitsee *Hannunkatu*, joka on nimetty Hannunniitullekin nimen antaneen Kristian Hannunpojan mukaan, jonka historia mainitaan ylempänä luvussa 4.12.

Muita merkittävän mieshenkilön etunimen sisältäviä paikannimiä ovat *Matinkatu*, joka on oletettavasti saanut nimensä lainopin professorilta Mathias Caloniukselta ja *Martinkatu*, joka on nimetty todennäköisesti jumaluusopin professorin Martin Stodiuksen mukaan (NR 2021). Näiden lisäksi merkittäviin nimistöön esiintyviin miehiin kuuluu kunnallispoliitikko Oskari Paasikivi (*Oskarinkuja*) ja pormestari Ture Hagert, joka omisti aikoinaan huvilan, joka nimettiin Tureborgiksi, ja josta nimi *Tuureporinkatu* on lopuksi muotoutunut. Erikoisen nimeämistausta on *Artturinkadulla*, joka on saanut nimensä kolmelta merkittävältä Artturilta tai Arthurilta: lääkärin, kaupungininsinöörin ja erään tuntemattomaksi jääneen Arthur Runen mukaan. Aineistosta erottuu myös 2 lempinimestä tullutta paikannimeä: *Rafunkuja* on saanut nimensä kuplettilaulaja Rafael Ramstedtin lempinimen ”Rafun” mukaan, ja *Tahkonaukio* sekä *-kuja* on nimetty Lauri Pihkalan, pesäpallon keksijän, lempinimen ”Tahkon” mukaan (NR 2021).

Aineistossa esiintyy myös naispuolisten merkkihenkilöiden mukaan nimettyjä paikkoja. Kirjailija Fredrika Runebergin mukaan on nimetty *Fredrikanportaat* ja Capsius Margarethan, Suomen ensimmäisen tunnetun ja tunnustetun naistaiteilijan, mukaan on nimetty *Capsiankatu* ja *-tori*. Vähemmän tunnettuja naisia ovat esimerkiksi Ingergerd, jonka mukaan on nimetty kolme paikkaa: *Ingergerdinaukio*, *-puisto* ja *-kenttä*. Ingergerdin 1200-luvulta peräisin oleva hautakivi löydettiin Maarian kirkosta, ja näin ollen hän on Suomen ensimmäinen nainen, jonka nimi on varmasti todettavissa. Ingergerdin hautakiven löytymisen jälkeen on kehittynyt

kansantarina, jonka mukaan Ingergerd olisi rakennuttanut Maarian kirkon, mutta todennäköisemmin hän on ollut joko varakkaan miehen vaimo tai äiti. (Levo 1986: 19.) Tuntemattomaksi on jäänyt myös *Cecilianpolun* ja *-saran* nimensaaaja, josta tiedetään vain, että hän on ollut ”merkittävä kaarinalainen henkilö” (NR 2021).

4.1.7 Etunimen sisältävät paikannimet, joiden nimeämisperuste on tuntematon

Aineistossa on tunnettujen henkilöiden lisäksi muitakin historiallisia henkilöitä, joiden nimenantoperuste ei ole yhtä selkeä kuin muiden. *Mylly-Matin aukion* ympäristö on nimetty myllytoimintaan liittyen (NR 2021), mutta itse Matin henkilöllisyys jää aineistosta tuntemattomaksi. Tuntematon on myös mies *Aninkaistenkadun* nimeämisen taustalla. *Aninkaistenkatu* on Turun vanhimpia katuja, ja muiden muassa Tuula Levon mukaan katu olisi nimetty *Aninka-* tai *Aningas-*nimisen henkilön mukaan, mutta koska katu on ollut olemassa jo keskiajalta asti, nimen tausta on jäänyt epäselväksi. (Levo 1986: 14.) Kiinnostava nimeämistausta on myös *Detmarinkujalla*, joka on nimetty 1500-luvulla eläneen Detmarsuutarin mukaan (NR 2021). Nimistöstä löytyy siis porvareiden ja herrojen lisäksi käsityöläisiä, jotka eivät ole olleet historian kirjoissa yhtä paljon esillä kuin merkkihenkilöt.

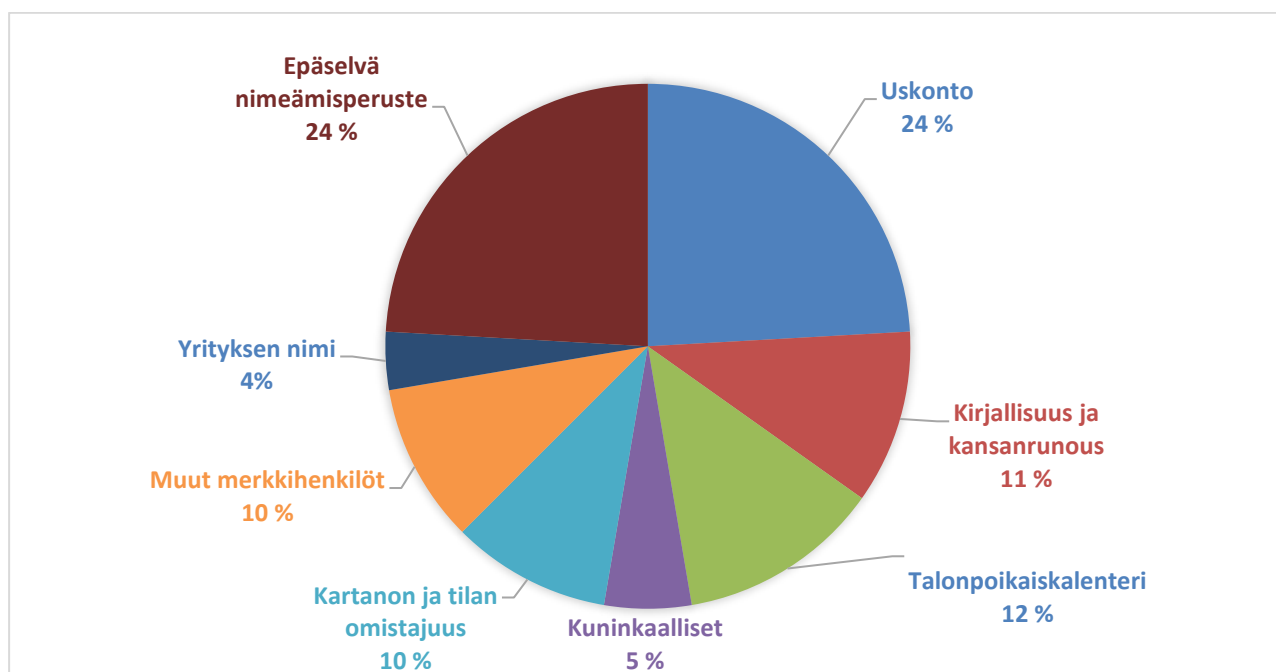
Suuri osa etunimen sisältävistä paikannimistä on sellaisia, joiden nimenannolle ei ole selitystä nimistörekisterin taustatiedoissa lainkaan. Nimet sisältävät määriteosan, joka on jokin tyypillinen suomalainen nimi, kuten *Aake* tai *Elina*, ja perusosan, joka on useimmiten *puisto* tai *katu*. Muutamassa nimessä viitataan johonkin tiettyyn paikkaan, esimerkiksi *Matinniementie* on muodostettu *Matinniemestä*, sillä tien sijainti on lähellä niemeä. Tällaisia nimeämisperusteiltaan tuntemattomaksi jääneitä etunimen sisältäviä paikannimiä on aineistossa 78 kappaletta, joista 51 sisältävät määriteosassaan miehen etunimen ja 27 naisen etunimen. Eniten nimiä on muodostettu *Jaani-*nimestä, jonka mukaan on nimetty tie, puisto, polku, laakso, oja ja silta. Epäselvyyttä on myös sellaisissa nimissä, joiden alkuperä on voinut liittyä useampaan henkilöön. Esimerkiksi *Sofiankatu* on todennäköisesti saanut nimensä joko pyhimykseltä, tsaarittarelta tai asemakaavan suunnittelijan Carl Ludvig Engelin Sofia-vaimolta, mutta varmuutta ei ole. (Levo 1986: 29, NR 2021.)

4.1.8 Yhteenveto

Etunimen sisältävien paikannimien sukupuolijakauma on melko tasaista. Toisaalta määriteosan etunimien vähäinen vaihtelevuus tuo nimistöön paljon naistennimiä sisältäviä katuja ja kujia, mutta usein muistonimen saaneet henkilöt toistuvat useassa paikannimessä.

Esimerkiksi Neitsyt Marian mukaan on nimetty 13 paikkaa, mikä on lähes kymmenesosa naisen etunimen sisältävistä paikannimistä. Uskonnollisia nimiä tässä ryhmässä on paljon, mikä osoittaa kaupungin historian painottamista nimenannossa, sillä Turku on ollut aikoinaan katolisen kirkon keskus. Etenkin Maarian seurakunnan henkilöstöä näkyy kuuluisten piispojen ja paavien lisäksi nimistössä. Huomioitavaa aineistossa on muistonimen saaneiden kuninkaallisten sukupuolten tasaisuus. Vaikka kuninkaasivat hallinneet maata, on Turun linnan historiaan jäänyt myös paljon merkittäviä naisia. Paikannimen määriteosan vaihtelevuus on kuninkaallisten nimien osalta suurempaa naisten kuin miesten osalta: 3 kuninkaan mukaan on nimetty 6 paikkaa, kun taas 6 naispuolisen kuninkaallisen mukaan on nimetty 6 paikkaa.

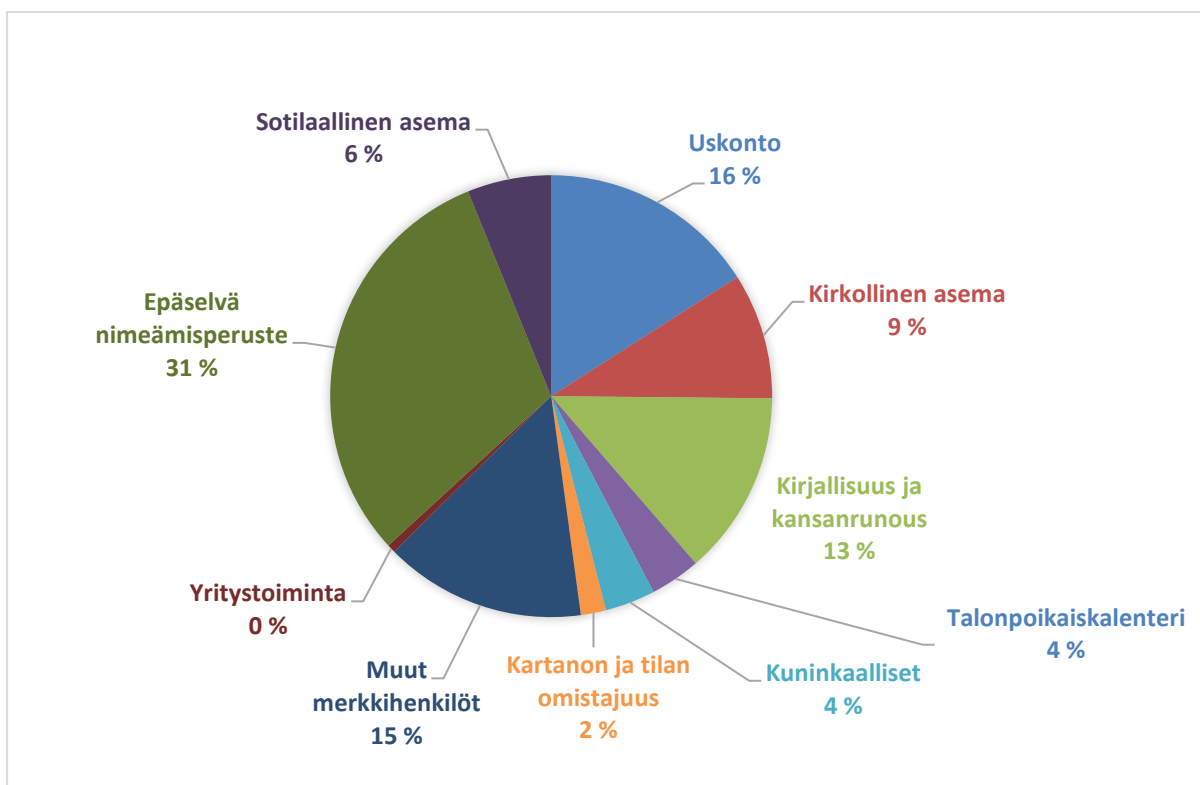
Merkittävä huomio aineistossa on myös naisten etunimien suuri määrä talonpoikaiskalenterin aihepiirin nimistöön liittyen, mihin syynä on saattanut olla se, että naistennimiä on ollut kalenterissa enemmän. Kaikista etunimen sisältävistä paikannimistä suurin osa (24 %) on alkuperältään tuntemattomaksi jääneitä paikannimiä, mutta tuntematon tausta liittyy etunimen sisältäviin paikannimiin oleellisesti. Jos katu nimetään sukunimen tai koko nimen mukaan, on se yksilöivämpi muoto kuin pelkän etunimen mukaan nimetty paikka.

Kuvio 2. Nimeämisperusteet naisen etunimen sisältävissä paikannimissä.

Kuviosta 2 on nähtävissä, että naisen etunimen sisältävän paikannimen nimeämisperuste on useimmiten joko uskonnollinen (esim. *Pyhän Marian puisto*) tai epäselvä (esim. *Olgankuja*),

joiden molempien nimeämisperusteiden osuus on 24 %. Kolmanneksi eniten (12 %) naisten nimen sisältävistä paikannimistä on nimetty talonpoikaskalenterissa esiintyvien nimien mukaan (esim. *Leenankatu*). Kirjallisuus ja kansanusko taas on neljänneksi suurin nimeämisperuste, sen mukaan on nimetty ryhmän nimiä 11 %:n verran. Muita merkkihenkilöitä (esim. *Capsiantori*) ja kartanon- tai tilanomistajia (esim. *Rosanpuisto*) on naisen etunimen sisältävistä paikannimistä molempia 10 %:n verran. 7 % paikannimistä on saanut nimensä kuninkaallisilta (esim. *Gunillanpolku*), ja 4 % tulee vielä yrityksen mukaan nimetyistä paikoista (esim. *Amaliantie*). Sotilaallisen tai kirkollisen aseman vuoksi ei ole nimetty yhtään naisen etunimeä sisältävää paikannimeä, joten prosenttiosuudet (0 %) eivät ole kaaviossa näkyvillä lainkaan.

Kuvio 3: Nimeämisperusteet miehen etunimen sisältävissä paikannimissä.

Kuviossa 3 näkyy nimeämisperusteet miehen etunimen sisältäville paikannimille. Jälleen kerran suurin osuus (31 %) tulee nimistä, joiden nimeämistausta on epäselvä (esim. *Aakenkatu*). Samoin kuin naisten ryhmässä, myös miesten toiseksi isoin osuus (16 %) tulee uskontoon liittyvistä nimistä, kuten pyhimyksistä (esim. *Henrikinkatu*) ja Raamatun henkilöiden nimistä (esim. *Gabrielinkatu*). Seuraavaksi eniten (15 %) miehen etunimen sisältävissä paikannimissä inspiraatiota on haettu merkkihenkilöiden nimistä, joihin kuuluvat

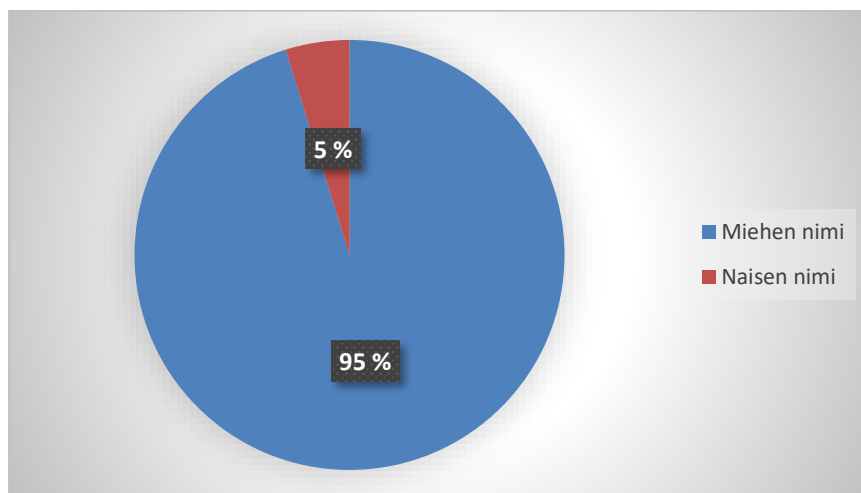
esimerkiksi porvarit (esim. *Hintsankuja*). Kirjallisuuden ja kansanrunouden henkilöhahmojen nimiä esiintyy tässä ryhmässä 13 %:n verran (esim. *Iivarinkuja*). Kirkollisen aseman vuoksi nimettyjä paikkoja, joita on 9 %, on nimetty piispojen (esim. *Eskelinkatu*) ja muiden kirkollisten henkilöiden mukaan (esim. *Gregorius IX:n tie*). Loput prosenttiosuudet ovat vähäisiä: sotilaallisen aseman vuoksi on nimetty 6 % aineistosta (esim. *Akselintie*), kuninkaallisuuden vuoksi on nimetty 4 % aineistosta (esim. *Kaarlentie*) ja myös talonpoikaiskalenterinimistön osuus on 4 % (esim. *Antinkuja*). 2 % aineistosta on nimetty kartanon tai tilan omistajuuden vuoksi (esim. *Otontie*) ja 0,61 % nimistä tulee yritystoiminnasta (*Kallenkuljunkuja*), mikä pyöristyy kuviossa 0 %:iin.

Kuviosta 2 näkyvä huomattava ero on naisten läsnäolon puuttuminen täysin sotilaallisista ja kirkollisen aseman nimiperusteista, mikä selittyy historian eriarvoisuudella. Huomionarvoista on myös se, että naisten kaaviossa kolmanneksi suurin osuus tulee talonpoikaiskalenterin nimistöstä, kun taas kuviossa 3 näkyy, että miesten etunimissä talonpoikaisnimistön osuus on kolmanneksi vähäisin. Kiinnostavaa on myös pohtia, johtuuko muihin paikannimiryhmiin verrattuna suuri naisten etunimien osuus juuri epätasa-arvosta ja vähäisestä kunnianosoituksesta. Merkittävien naisten, kuten kuningatar Gunilla Bielken tai Ispoisten kartanon omistajan Rosa Salmelinin, mukaan on nimetty paikat *Gunillanpolku* ja *Rosanpuisto*. Koska paikannimi sisältää vain etunimen, näiden henkilöiden merkittävyys ei tule niin hyvin esille kuin silloin, jos paikat olisi nimetty *Gunilla Bielken poluksi* tai *Rosa Salmelinin puistoksi*. Koska sukunimi on nähty historiassa arvokkaampana nimenä kuin etunimi, sisältää tämä ryhmä myös muistonimiä sellaisille ”tavallisille kansalaisille”, kuten Mylly-Matille, Sauna-Annalle tai suutari-Detmarille.

4.2 Sukunimen sisältävät paikannimet

Pelkän sukunimen sisältäviä paikannimiä on aineistossa 148 kappaletta. Olen kerännyt aineistosta sellaiset paikannimet, joiden määriteosassa esiintyy siis sukunimi. Itse sukunimestä ei tule esille, viitataan määriteosassa miehen vai naisen nimeen, mutta koska sukunimi liittyy vahvasti henkilön identiteettiin ja tunnistettavuuteen, on tärkeää tarkastella, mikä on sukunimien sisältävien paikannimien osuus. Käsittelen sukunimen sisältäviä paikannimiä niiden nimeämisperusteiden mukaan alaluvuissa 4.2.1–4.2.6. Huomattavaa sukunimen sisältävissä paikannimissä on, että suurin osa nimistä on muistonimiä, joilla on harkinnanvaraisesti kunnioitettu tiettyjä henkilöitä, ja nimeämisen tausta on selkeämpää toisin kuin etunimen sisältävien paikannimien suhteen. Nimeämisperusteet tuntuvat jakautuvan

melko tasaisesti, muistonimiä ovat saaneet muiden muassa sotilaat, porvarit ja taiteilijat. Sukupuolijakauma ei ole kuitenkaan lainkaan tasainen; aineisto käsittää 141 miehen mukaan annettua nimeä ja 7 naisen mukaan annettua nimeä. Kuten kuviosta 4 näkyy, naisiin viittaamisen osuus (5 %) jää siis hyvin pieneksi.

Kuvio 4. Sukupuolijakauma sukunimen sisältävissä paikannimissä.

4.2.1 Uskonnon mukaan nimetyt paikat

Kuten edellisessä ryhmässäkin, suuri osa sukunimen sisältävistä paikannimistä on nimetty uskonnollisten henkilöiden mukaan. Vaikka viime ryhmässä pyhimysten määrä oli suuri, tässä ryhmässä pyhimyksen mukaan on nimetty vain yksi paikka, *Alexandrianaukio*, joka on nimetty Katariina Alexandrialaisen mukaan. Pyhimysten pieni määrä tässä ryhmässä selittyy pyhimysten nimen rakenteella, joka koostuu usein 'Pyhä'-etuliitteestä ja etunimestä. Uskonnolliset nimet jakautuvat suurimmaksi osin piispojen ja kirkkoherrojen mukaan nimettyihin paikkoihin, joita on aineistossa yhtä paljon. 12 pelkän sukunimen määriteosassaan sisältävää paikannimeä kunnioittaa piispoja 1500-luvulta 1800-lukuun (Mikael Agricola, Johan Browellius, Johannes Gezelius, Karl Fredrik Mennander, Isak Rothovius, Eerik Sorolainen, Laurentius Suurpää, Laurentius Tammelin ja Johannes Terserus) ja suurin osa nimistöä löytyykin Turun Tuomiokirkon ympäristöstä, jossa piispat ovat aikoinaan vaikuttaneet.

Uskontoon liittyvistä muistonimistä erottuu esimerkiksi *Agricolankatu*, joka on nimetty suomen kielen kehittäjän ja uskonpuhdistajan Mikael Agricolan mukaan. *Agricolankatu* onkin Suomen suosituin pelkän sukunimen sisältävä kadunnimi (Wihuri 2020). Kirkkoherrojen (F. G Hedberg, Wilhelm Gustaf Hjelt, Jacob Ritz, Hermannus Ross, Salomon Kreander, Ivar

Markus Tallgren ja Jaakko Tengström) mukaan on nimetty Turussa 12 paikkaa, ja osa kirkkoherrojen nimeämisperusteista liittyy aihepiirinimeämiseen, jonka aiheena on ”Maarian kirkkoherrat”, joten kirkkoherroihin liittyvää nimistöä löytyy etenkin Maarian suunnalta. Lisäksi Martti Lutherin kunniaksi on nimetty *Lutherin kirkko* (NR 2021).

4.2.2 Yrittäjien ja porvarien mukaan nimetyt paikat

Suuri osuus aineistosta käsittää paikannimiä, jotka sisältävät porvarin tai liikemiehen sukunimen. Näitä on aineistossa 28 kappaletta, joista 2 on nimetty tunnetun naisen mukaan: *Innamaan puisto* ja *puistikko*, jotka viittaavat kauppias Valpuri Innamaahan. Kauppias C.G Hammarin mukaan on nimetty 3 paikkaa, joista yksi on nimetty suoraan *Kauppias Hammarin kaduksi* ja kahdessa muussa paikannimessä sukunimi on käännetty suomenkieliseen muotoon: *Vasaramäenpolku* ja *-kuja* (NR 2021). Suuri osuus tämän ryhmän ihmisistä ovat olleet varakkaita turkulaisia porvareita, jotka ovat olleet merkittävä osa Turun liiketalouden ylläpitoa ja turkulaisten yritysten luomishistoriaa. Erikoinen nimi ryhmässä on porvari Thomas Paliaspän mukaan annettu *Paljaspää*-niminen katu, jossa ei ole lainkaan määriteosaa vaan pelkkä perusosa.

Myös yritysten nimet näkyvät aineistossa, jossa mainitaan esimerkiksi *Barkerinpuistolle* ja *-aukiolle* nimensä antanut Barkerin tekstiilitehdas, joka on saanut nimensä yrityksen perustajalta John Barkerilta, sekä *Rettiginrinteelle* nimensä antanut Rettigin savuketehdas, joka on saanut nimensä yrityksen perustajalta Hans Von Rettigiltä. Aineistossa on siis paikkoja, jotka on nimetty yrityksen mukaan, mutta ovat välillisesti yhtiön omistajan nimen mukaan nimettyjä. Tunnettujen yritysten omistajien mukaan on nimetty aineistossa 6 paikkaa. Vaikka muistonimiä pyritään usein antamaan suomalaisille henkilöille, on *Chrichtoninkadun* kohdalla tehty poikkeus. Katu on nimetty skotlantilaisen William Chrichtonin mukaan, jonka perustama telakka oli huomattava turkulainen työnantaja 1800-luvulla (Levo 1986: 22). Pieni osa muistonimistä on annettu myös jonkun lahjoituksen seurauksena, esimerkiksi *Dahlströminpolku* on nimetty Ernst, Magnus ja Stig Dahlströmin kunniaksi kiitoksena siitä, että Dahlströmin perhe lahjoitti varoja Turun Taidemuseon rakennuttamiseksi ja taidekokoelman laajentamiseksi (NR 2021). Lahjoittajien mukaan on nimetty yhteensä 4 paikkaa, joista loput on nimetty Gustaf Albert Petreliuksen mukaan, jonka mukaan on nimetty *Petreliuksenkulman* ja *-polun* lisäksi kokonainen *Petrelius*-niminen kaupunginalue Turussa (Kallioniemi 1997: 84).

4.2.3 Sotilaallisen aseman mukaan nimetyt paikat

Huomattava osa aineistosta on paikkoja, jotka on nimetty Suomen sotahistorian kannalta merkittävien henkilöiden mukaan. Tämänlaisia nimiä on ryhmässä 18 kappaletta. Suurin osa paikoista on nimetty johtavien sotamiesten mukaan. Aineistosta löytyy esimerkiksi sotapäällikkö Klaus Flemingin nimi, joka on ollut nimensajana satama-alueella sijaitsevalle *Fleminginkadulle*. Toisaalta aineistosta löytyy myös rivisotilaiden sukunimien mukaan annettuja nimiä, kuten esimerkiksi *Tetin polku*, joka on nimetty muuten julkisuudelle tuntemattomaksi jääneen sotilaan Simon Stedtin mukaan. Oleellista sotilasnimistössä on se, että osa paikannimistä kunnioittaa 1500-luvun sotiin liittyviä henkilöitä, kuten linnanpäällikkö Salomon Illea (*Illenkatu*) ja amiraali Arvid Stålarminia (*Stålarminpuisto*), osa kunnioittaa 1700- ja 1800-luvulla eläneitä henkilöitä, kuten eversti Victor Von Stedingkia (*Stedingkinkatu*) ja rykmenttipastori Nils Tolpoa (*Tolpontie*), ja osa on nimetty 1900-luvulla talvi- ja jatkosodassa taistelleiden, kuten Iivari Iilamon (*Sotilasmestari Iilamon tie*) ja Erkki Ketosen (*Pursimies Ketosen polku*), mukaan. Nimistön aihepiireinä ovat siis olleet ainakin nuijasotaan ja toiseen maailmansotaan liittyvät henkilöt.

Osa sotilaiden mukaan nimetyistä paikoista on saanut inspiraatiota myös kirjallisuudesta. 4 paikkaa on nimetty Vänrikki Stoolin tarinoissa esiintyvien sotilashahmojen lisä- tai sukunimen mukaan: Munterin (*Munterinkatu*), Stoltin (*Stoltinkatu*) ja Wibeliuksen (*Wibeliuksentie* ja *-puisto*). Munter ja Stolt ovat olleet todennäköisesti sotilaallisia lisänimiä, jotka voivat olla myös sukunimen tyyppisessä käytössä (Paikkala 2004: 108).

4.2.4 Kuninkaallisten ja kartanon- ja tilanomistajien mukaan nimetyt paikat

Kartanon- ja tilanomistajien mukaan on nimetty aineiston mukaan 5 paikkaa, joista kaikki on nimetty tärkeän mieshenkilön mukaan. Friskalan kartano on ollut Turun merkittävimpiä kartanoita, ja sen omistajien mukaan on nimetty *Friskalantie* ja *Fresenkatu* (Jaakko ”Frese” Frisken mukaan), *Tottinkatu* (Eerik Akseli Tottin mukaan) sekä *Possenkatu* (Knuut Possen mukaan), jotka kaikki sijaitsevat Friskalan kartanon ympäristössä. Merkittävä osa ryhmän paikannimistä on nimetty nimeltään tuntemattomaksi jääneiden talojen ja tilojen mukaan, esimerkiksi *Wahalankatu*, joka on nimetty talonomistaja Kustaa Wahalan mukaan. Osa nimistä on selvästi tunnistettavissa omistajan nimestä, esimerkiksi *Parrantie*, joka on nimetty talonomistajien Jaakko ja Hannu Parran mukaan, mutta aineistosta löytyy myös nimiä, joiden

tausta ei selviä heti nimeä katsomalla. Esimerkiksi *Valeri-Haarlan tien* nimi tulee lähistöllä sijainneen talon isännän ranskalaisen *Waleur*-nimen suomalaistuneesta muodosta (NR 2021).

Myös kuninkaallisia on muistettu, ja kaikki muistetut ovat tässä ryhmässä naisia. Aineistosta löytyy 4 paikannimeä, joilla on kunnioitettu Katariina Jagellonicaa, Kaarina Hannuntytärtä ja Kaarina Maununtytärtä. *Jagellonicankatu* ja *Hannuntyttärenkatu* löytyvät Ispoisista, joissa on paljon kuninkaallisten nimistöä, ja *Maununtyttärenkatu* on taas Turun linnan lähetyvillä.

Vaikka nimet muistavat naisia, on otettava huomioon, että *Hannuntytär* ja *Maununtytär* ovat patronyymejä, joten Kaarina Maununtyttären sukunimessä näkyy myös hänen *Måns*-nimisen isänsä nimi ja Kaarina Hannuntyttären sukunimessä näkyy hänen *Johannes*-nimisen isänsä nimi. Pelkän nimen tasolla siis kaikki kuninkaallisten ryhmässä näkyvät naiset eivät seiso yksinään, sillä heidän isänsä nimet ovat myös esillä.

4.2.5 Taiteilijoiden ja arkkitehtien mukaan nimetyt paikat

Taiteilijoiden mukaan nimettyjä paikannimiä on 26 kappaletta. Eniten on muistettu kuvataiteilijoita, joiden mukaan nimettyjä paikkoja on ryhmässä 14 kappaletta (R.V Ekman, Gustaf Finnberg, Axel Haartman, Elias Muukka, Ilmari Kaijala, Alexander Laureus, Edward Lyden, Otto Mäkilä ja Magnus Hjalm Munsterhjelm). Turun nimistötoimikunta on halunnut kunnioittaa etenkin 1800-luvun taidemaalareita, joiden mukaan on harjoitettu aihepiirinimeämistä Nättinummen alueella. Seuraavaksi eniten taiteilijoista on kirjailijoita, joita on aineistossa 10 kappaletta. Kirjailijoihin lukeutuu lyriikan ammattilaisia, kuten V.A Koskenniemi ja Johan Ludvig Runeberg, draaman kirjoittajia kuten Josef Julius Wecksell ja proosan kirjoittajia kuten Walentin Chorell. Musiikkitaiteilijoista kansallissäveltäjää Jean Sibeliusta on muistettu *Sibeliuksenkadun* nimellä ja maarialaista renessanssiaikaista huilunsoittajaa Michel Piparea on muistettu *Piiparinkujalla* ja *-polulla* (NR 2021).

Kaupunkia suunnittelemassa olleita arkkitehtejä on myös kunnioitettu muistonimillä. Aineistosta löytyy 10 paikannimeä, jotka on nimetty kuuluisan arkkitehdin mukaan. Lähes kaikki arkkitehdit ovat olleet osana Turun muodostamista nykyiseen muotoonsa. Aineistossa on esimerkiksi *Junginkatu* ja *-kenttä*, jotka on nimetty Turun asemakaavoitusarkkitehti Axel Bertel Jungin mukaan. Arkkitehtien mukaan nimetyt paikat ovat ympäri kaupunkia, mutta niitä löytyy erityisesti Kakolanmäen ympäristöstä, sillä esimerkiksi Ernst Lohrmann ja Stefan Michailow olivat mukana suunnittelemassa Turun vankilaa, joka sijaitsi ennen Kakolanmäellä. Suurin osa muistonimen saaneista arkkitehdeistä on elänyt 1800–1900-luvulla, mutta myös 1600-luvulla elänyttä maanmittari Olof Gangiusta on muistettu, vaikka

hän ei ole suunnitellut Turkuun mitään vaan vaikutti enimmäkseen Tukholmassa ja Helsingissä.

4.2.6 Poliitikkojen, professorien ja muiden merkittävien henkilöiden mukaan nimetyt paikat

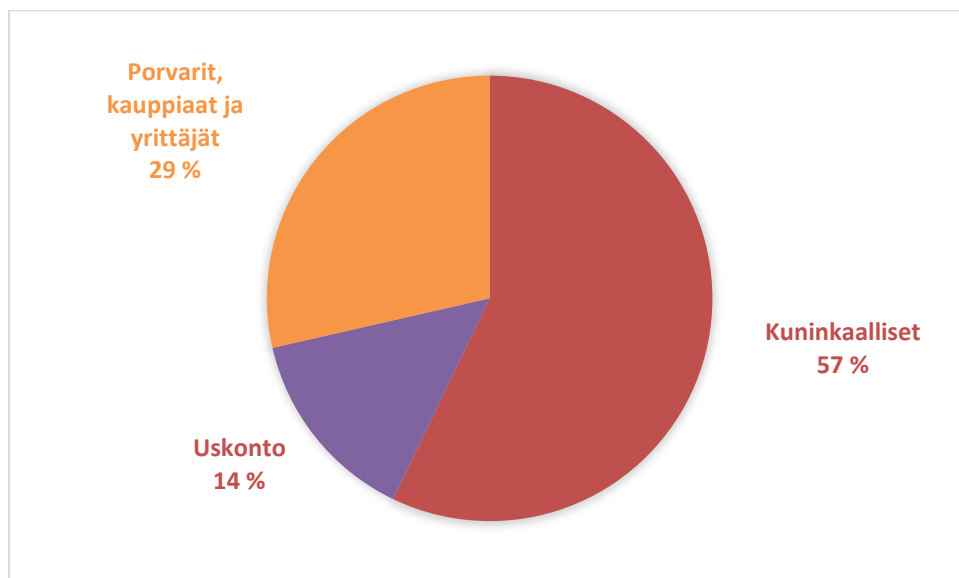
Loput sukunimen sisältävistä paikannimistä käsittävät 8 poliitikon nimeä, 5 professorin nimeä sekä 1 urheilijayrittäjän ja 1 kaupunginpuutarhurin nimen. Aineistossa on myös 2 paikannimeä, joiden taustalla oleva henkilö, Ruben Hila, on ollut nimistörekisterin taustatietojen mukaan osa paikallishistoriaa, mutta jonka nimeämisperustetta ei selitetä enempää. Poliitikkoihin liittyviä paikannimiä on annettu kenraalikuvernöörin, pormestarien ja puheenjohtajien mukaan. Poliitikoista eniten paikkoja on nimetty 1600-luvulla eläneen Pietari Brahen mukaan. Brahe johti kenraalikuvernöörinä Suomen sotilasvoimia ja oli isossa roolissa Suomen kehittämisessä, sillä hän perusti uusia kaupunkeja Suomeen ja oli osallisena myös Turun uudessa asemakaavoituksessa. Brahelle on omistettu *Brahenkatu*, *-puisto*, *-portti* ja *-silta*. Tuula Levon mukaan Brahenkatu on yksi kuudesta, spontaanisti syntyneestä henkilönnimipohjaisesta kadunnimestä, ja on näin ollen ”keskiajan perintöä”. (Levo 1986: 15.) Myös 1600-luvulla elänyt pormestari Philpus Ochrapä on saanut 2 muistoksi paikannimeä: *Ochrapäänkatu* ja *-polku*. *Mannerheiminpuistolla* on muistettu entistä Suomen presidenttiä, Carl Gustaf Emil Mannerheimia, joka nimensaajana edustaa ainoaa presidenttiä Turun nimistössä. Myös muita 1900-luvulla vaikuttaneita poliitikkoja on muistettu: Nils Robert af Ursinia kadunnimellä (*Ursininkatu*) ja Väinö Saariota (*Saariontie*) tiennimellä.

Professoreista on muistettu Turun yliopistossa vaikuttaneita oppineita. Nimistössä näkyy 2 historian professoria (Adolf Ivar Arwidsson ja Johan Bilmark) ja 1 lainopin professori (Olof Pryss). Kaunopuheisuuden professori Henrik Gabriel Porthanin mukaan on nimetty 2 paikkaa, katu ja puisto. Nimistörekisterin taustatietojen mukaan tulee huomioida, että Turun nimistölautakunta on halunnut nimeä 1890-luvulla antaessaan osoittaa Porthanille erityistä arvoa nimetessään Tuomiokirkon lähellä olevan kadun *Porthaninkaduksi* (NR 2021). Myös Adolf Ivar Arwidssonin mukaan nimetty *Arwidssoninkatu* sijaitsee Tuomiokirkon alueella.

4.2.7 Yhteenveto

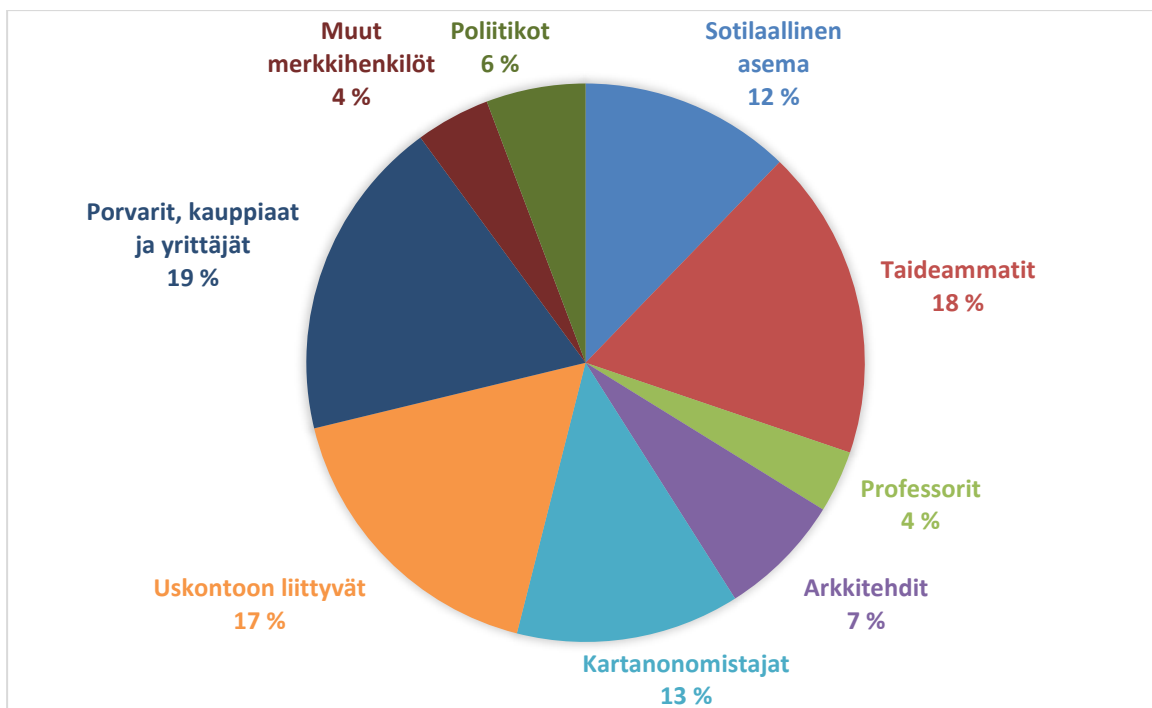
Sukupuolten välinen jakauma on tässä ryhmässä suurimmillaan, sillä naisten sukunimen sisältäviä paikannimiä ei ole aineistossa edes kymmenesosaa siitä, mitä miesten sukunimen mukaan nimettyjä paikannimiä on. Syy naisten vähäiseen edustukseen tässä nimiryhmässä

saattaa johtua siitä, että sekaannuksen mahdollisuus on olemassa. Sukunimeä voidaan käyttää muistonimissä silloin, kun nimensaja on niin tunnettu henkilö, että häntä ei ole mahdollista sekoittaa toiseen sukunimen käyttäjään. (Utskoski 2019 < Sandst 2016). Etunimen sisältävissä paikannimissä on listattuna esimerkiksi paikka nimeltään *Fredrikan portaat*, joka sukunimen mukaan nimettynä olisi *Runebergin portaat*. Erehtymisen mahdollisuus kansallisrunoilijaamme, Fredrika Runebergin puolisoon Johan Ludwig Runebergiin, olisi suuri. Onkin mahdollista, että koska historian saatossa miehet ovat tulleet patriarkaalisten rakenteiden vuoksi naisia enemmän tunnetuksi, olisi naiset helpompi tässä ryhmässä sekoittaa johonkin suurmieheen. Nimistörekisterissä esiintyy esimerkiksi *Karvataskunkatu*, jonka jätin kuitenkin omasta aineistostani pois, koska nimistörekisterin taustatietojen mukaan nimi on voitu antaa joko Antti Karvataskun tai Kerttuli Karvataskun mukaan, eli nimensaja jäi sillä kertaa epäselväksi (NR 2021).

Kuvio 5: Nimeämisperusteet naisen sukunimen sisältävissä paikannimissä.

Naisen sukunimen mukaan nimettyjä paikannimiä on aineistossa 7 kappaletta. Kuten kuviosta 5 voi huomata, naisten sukunimien mukaan nimetyistä paikoista yli puolet, eli 57 %, on nimetty kuninkaallisten mukaan (esim. *Jagellonicankatu*), ja loput 29 % porvareiden, kauppiaiden tai yrittäjien mukaan (esim. *Innamaan puisto*) sekä 14 % uskontoon liittyvien henkilöiden mukaan (*Aleksandrianaukio*). Naisten mukaan annetuissa paikannimissä ei ole käytetty nimeämisperusteena lainkaan sotilaallista asemaa, taideammattia, professorin virkaa, arkkitehdin työtä, kartanonomistajuutta tai poliitikon ammattia, minkä vuoksi näihin taustoihin liittyviä prosenttimääriä (0 %) ei ole näkyvillä kuviossa lainkaan.

Kuvio 6. Nimeämisperusteet miehen sukunimen sisältävissä paikannimissä.

Miesten sukunimen mukaan annetuista paikannimistä suurin osa (19 %) on porvarilliseen asemaan tai kauppiaan ja yrittäjän ammattiin liittyviä nimiä (esim. *Scheelenpuisto*). Toiseksi suurin osuus (18 %) koostuu taiteilijoiden mukaan nimetyistä paikoista, joiden nimensaajiin kuuluu taidemaalareita (esim. *Munsterhjelminpolku*), kirjailijoita (*Koskenniemenkatu*) ja muusikoita (esim. *Sibeliuksenkatu*). Kolmanneksi suurin osuus (17 %) koostuu uskontoon liittyvistä paikannimistä. Nimensaaajat ovat tässä tapauksessa kaikki olleet joko kirkkoherroja (*Tallgreninkatu*) tai piispoja (*Suurpäänkatu*). Seuraavaksi suurin osuus (13 %) koostuu kartanon- ja tilanomistajien mukaan nimetyistä paikoista (esim. *Fresenkatu*), jonka jälkeen viidenneksi eniten (12 %) on sotilaallisen aseman perusteella annettuja paikannimiä (esim. *Stedingkinkatu*).

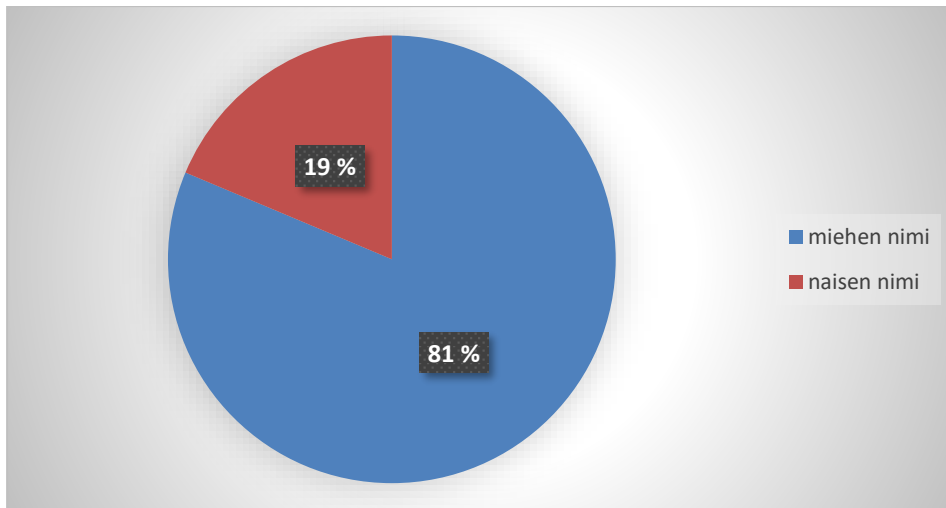
Seuraavaksi eniten paikannimiä (7 %) on nimetty arkkitehtien (esim. *Chiewitzin serpentiini*) mukaan, jonka jälkeen eniten (6 %) on poliitikkojen (esim. *Ohrapäänkatu*) mukaan nimettyjä katuja. 4 % koostuu ”muista merkkihenkilöistä”, joihin kuuluvat esimerkiksi kaupunginpuutarhuri (*Hammerberginpolku*) ja urheilupuiston luoja (*Blomberginaukio*) sekä tuntemattomiksi jääneiden miesten mukaan nimetyt paikat (esim. *Hilakuja*). Myös professoreiden mukaan on nimetty paikkoja 4 %:n verran (esim. *Arwdissoninkatu*). Kuninkaallisten miesten sukunimen mukaan nimettyjä paikkoja ei ole lainkaan, joten siihen taustaan liittyvä prosenttimäärä (0 %) ei ole näkyvillä kaaviossa.

Nimeämisperusteet ovat tässä ryhmässä liittynyt erityisen paljon muistonimeämiseen, eli henkilöt ovat olleet todellisia, ja nimeämisen perusteena on toiminut jokin merkittävä ammatti tai tapahtuma. Selitys naisten pienelle osuudelle tässä ryhmässä on siis myös se, että naiset eivät ole olleet korkeissa virka-asemissa tai uskonnollisissa viroissa ennen 1900-lukua. Koska esimerkiksi toiseksi suurin osuus muodostuu kirkollisen aseman vuoksi annetuista nimistä, ei naisten ole mahdollista olla edustettuna. Ensimmäiset naispapit vihittiin virkaan 1988, ja ensimmäinen naispiispa astui ammattiinsa vasta 2010-luvulla. Vaikka kauppiaina, arkkitehtina tai kirjailijana toimiminen ei ollutkaan naisilta kiellettyä toisin kuin kirkossa tai puolustusvoimissa työskentely, on se ollut ennen 1900-lukua kuitenkin hyvin harvinaista. Mahdollisia tunnettuja naispuolisia henkilöitä ei ole ollut olemassa yhtä paljon kuin miehiä, joten kun nimeämisen perustana on toiminut paikallishistoria, vaihtoehtoja naisten suhteen ei ole ollut paljon.

Erikoista on se, että etunimen sisältävissä paikannimissä on muistettu 6 naispuolista kartanomistajaa, mutta tässä ryhmässä vain miespuolisia kartanon- tai tilanomistajia on muistettu. Naiset ovat toisaalta siis olleet tunnettuja, mutta todennäköisesti isännän ja emännän sukunimen on nähty olevan enemmän isännän ”omistuksessa”, minkä vuoksi nimirekisterissä ei *Pippinginpolun* nimeämisperusteena näy Beata Maria Pippingia, Kakkaraisten tilan emäntää, vaan Josef Pipping, Kakkaraisten tilan isäntä. Beata Maria Pippingia on toisaalta muistettu edellisessä, etunimiä käsittelevässä nimiryhmässä *Beata Marian polulla* (ks. 4.1.5).

4.3 Etu- ja sukunimen sisältävät paikannimet

Aineisto sisältää 75 paikannimeä, jossa näkyy muistettavan henkilön koko nimi eli etunimi ja sukunimi. Lähes kaikki nimet ovat muistonimiä, ja koska paikannimessä näkyy koko henkilön nimi, ei nimissä ole epäselvyyttä siitä, ketä on haluttu kunnioittaa. Suuri osa nimen saaneista henkilöistä on esiintynyt jo etunimen sisältävien paikannimien ja sukunimen sisältävien paikannimien ryhmässä, etenkin naispuoliset henkilöt. Miesten mukaan on nimetty tässä ryhmässä 61 paikkaa ja naisten mukaan 14 paikkaa. Käsittelen seuraavaksi luvuissa 4.3.1–4.3.6 ryhmän nimien nimeämisperusteita.

Kuvio 7. Sukupuolijakauma sekä etu- että sukunimen sisältävissä paikannimissä.

4.3.1 Porvarien ja liikemiesten mukaan nimetyt paikat

Etu- ja sukunimen sisältävissä paikannimissä suurin osa on sellaisia muistonimiä, jotka on nimetty porvareiden, kauppiaiden ja yrittäjien mukaan. Niitä löytyy aineistosta 18 kappaletta. Nimiä on paljon erityisesti siksi, että Turun nimistölautakunta on päättänyt muistaa aihepiirinimillä historian merkittäviä porvareita ja kauppiaita. Esimerkiksi *Erik Jämsän puiston* nimeämistaustalla on aihepiiri ”Turun keskiajan ja 1500-luvun historiasta löytyvä porvari- ja talonnimistö”, ja *Hintsa Knaapin kadun* taustalla on aihepiiri ”Keskiajan ja 1500-luvun merkkihenkilöitten ja kaupunkiporvareiden nimet” (NR 2021). Aineistossa korostuu siis erityisesti 1500-luvulla eläneiden porvarien muistaminen.

Miesten mukaan (Erik Jämsä, Heikki Huhtamäki, Jaakko Palttu Jaakko Teitti, Jakob Bremer, Maunu Frille, Niilo Oravapuu, Otto Korhonen, Erik Julin ja Peter Thorwöst) on nimetty 13 paikkaa ja naisten (Elin Såger, Elisabet Wolle, Karin Hakola, Malin Träll ja Valpuri Innamaa) mukaan 5 paikkaa. Lähes kaikissa naisten mukaan nimetyissä paikoissa on taustalla aihepiiri ”1600-luvulla vaikuttaneet merkittävät naiset”. Nimet tälle aihepiirille on annettu vuonna 2018 todennäköisesti juuri siksi, että merkittävien naisten nimiä on pyritty tuomaan katukuvaan. Merkittäviä naisia on kuvailtu aineistossa kadun nimeämisen taustatiedoissa omapäisiksi, itsenäisiksi ja rohkeiksi naisiksi, jotka ovat onnistuneet pärjäämään taloudellisesti ilman aviomiehen tukea (NR 2021).

4.3.2 Uskonnon mukaan nimetyt paikat

Toiseksi suurin osuus nimensaaajista koostuu uskontoon liittyvistä henkilöistä, joiden mukaan on nimetty aineistossa 11 paikkaa: 9 miehen mukaan ja 2 naisen mukaan. Aineisto sisältää sekalaisen joukon erilaisia kristinuskon tai kirkollisen aseman mukaan nimettyjä paikkoja: 5 paikannimeä on annettu kirkkoherrojen (Henrik Tempil, Jaakko Finno, Samuel Wacklin ja Jaakko Haavio) mukaan, 3 paikannimeä on annettu piispojen (Maunu Tavast ja Paavali Juusten) mukaan ja 2 paikannimeä on annettu pyhimysten (Katariina Alexandrialainen ja Katariina Sienalainen) mukaan. Kuten aikaisemminkin tutkielmassa on tullut esille, uskontoon liittyvissä paikannimissä nimenantajina toimivat usein miehet, sillä suuri osuus nimistä tulee kirkossa työskennelleiltä ihmisiltä. Tässäkin ryhmässä ainoat naispuoliset nimensaaajat ovat pyhimyksiä, joista Katariina Alexandrialaisen nimeä on käytetty jo aikaisemmin esiintyneessä, pelkän sukunimen sisältävässä paikannimiryhmässä (Alexandrianaukio), ja Katariina Sienalaista on muistettu aikaisemmin etunimen sisältävissä paikannimiryhmässä (*Pyhän Katariinan kirkko* ja *Katariinan hautausmaa*).

4.3.3 Hovissa asuneiden ja muiden merkittävien henkilöiden mukaan nimetyt paikat

Seuraavaksi eniten etu- ja sukunimen sisältäviä paikannimiä on nimetty jonkun hoviin kuuluneen henkilöön mukaan, ja nimensaajiin on kuulunut sekä kuninkaallisia että palvelusväkeä. Nimiä on aineistossa 9 kappaletta. Nimet voidaan jakaa kuninkaiden mukaan nimettyihin paikkoihin, joita on 4 kappaletta (*Eerik Pommerilaisen ranta*, *Juhana Herttuan puisto* ja *puistokatu* sekä *Kaarle Knuutinpojan rantatie*), muiden hovissa asuneiden aatelisten mukaan nimettyihin paikannimiin, joita on 2 kappaletta (*Kristiina Stenbockin katu* ja *kuja*) sekä hovin työntekijöiden mukaan nimettyihin paikannimiin, joita on 3 kappaletta: *Daniel Hjortin katu* ja *Ebba Brahen katu* ja *kuja*. Daniel Hjort oli kuninkaallinen sihteeri, josta tehtiin myöhemmin kuuluisa suomalainen näytelmä, ja Ebba Brahe oli hovineiti. Kiinnostavaa nimeämisessä on, että hovineiti Ebba Brahe on saanut enemmän hänen mukaansa nimettyjä paikkoja kuin kuninkaat. Ebba Brahen mukaan on nimetty katu ja kuja, kun taas esimerkiksi Eerik Pommerilaisen mukaan on nimetty vain 1 ranta. Toisaalta Brahe ei ollut tunnettu vain hovineitinä, vaan myös kuningas Kustaa II:n rakastajattarena. Nimensaaajat ovat jakautuneet melko tasapuolisesti sukupuolien välillä, ryhmä käsittää 4 naisen mukaan nimettyä ja 5 miehen mukaan nimettyä paikkaa.

8 kappaletta koko nimen sisältävistä paikannimistä koostuu nimensääjistä, jotka olen jakanut ”muut merkkihenkilöt”-osioon. Kyseessä on joukko tunnettuja henkilöitä, jotka eivät sovi niihin nimeämisperusteisiin, joihin olen jakanut nimensääjiä tutkimukseni aikana. Nämä henkilöt eivät ole taiteilijoita, porvareita, kuninkaallisia tai sotilaita. Nimensääjiin kuuluu 2 aatellisnaista (Matilda Meurmann ja Mathilda Wrede), joiden mukaan on nimetty 3 paikkaa. *Matilda Meurmannin puistikko* -nimen taustalla on paikkaan liittyvä muisto. Puistikon paikalla sijaitsi talo, jossa Matilda Meurmann -niminen aatelisinainen lapsineen kuoli tulipalossa, ja nimistölautakunta on päättänyt kunnioittaa nimellä hänen kuolemaansa. Mathilda Wrede, jota on muistettu kadulla ja puistolla, oli taas aatelisuuden lisäksi tunnettu myös hyväntekeväisyydestään: hän omisti elämänsä vankien ja vähäosaisten auttamiselle. Hänen mukaansa nimetyt paikat (*Mathilda Wreden katu* ja *puisto*) sijaitsevatkin Turun vankilan lähetyvillä (NR 2021).

Hyvän tekemisestä tunnetaan myös *Mahatma Gandhin lehdon* muistonimen nimensääja Mahatma Gandhi, joka johdatti Intian itsenäisyyteen 1900-luvulla ja joka tunnetaan ympäri maailmaa väkivallattoman vastustuksen kehittäjänä. Muistonimiä annetaan erittäin harvoin muille kuin suomalaisille, mutta nimi on annettu Intian ja Turun yhteistyön kunniaksi Intian hallituksen lahjoitettua Turulle 150 tammea (NR 2021). Muut nimensääjat tässä ryhmässä ovat kirjanpainaja Pietari Vald, jonka mukaan on nimetty katu ja kuja, sekä tuntemattomaksi jääneet Matti Isolusikka ja Jussi Ollinpoika. *Matti Isolusikan paikoitusalue* sijaitsee Varissuolla, joka on tunnettu porvarinimistöstään, mutta nimistörekisterin taustatiedoissa ei ole Isolusikan porvaritaustasta tietoa, joten nimeämisperuste jää hänen kohdallaan epäselväksi. *Jussi Ollinpojan puisto* sijaitsee Hannunniitussa, mutta sen ympärillä ei ole muita henkilöiden mukaan nimettyjä paikkoja, joten nimeämisen syytä ei voi edes arvailla. Myös Turun nimistölautakunnan entistä puheenjohtajaa on muistettu *Svante Dahströmin puistikolla*.

4.3.4 Taiteilijoiden ja poliitikkojen mukaan nimetyt paikat

Taideammattien edustajien mukaan on nimetty tässä ryhmässä 9 paikkaa, jotka kaikki ovat miesten mukaan nimettyjä. Paikat koostuvat suurimmaksi osin kirjailijoiden mukaan nimetyistä (*Aleksis Kiven aukio*, *Jarkko Laineen puistikko*, *Konrad Lehtimäen polku*, *Lauri Viljasen puisto* ja *Volter Kilven katu*), joita on aineistossa 5 kappaletta. Ryhmässä nimensääjana on myös kansalliskirjailija Aleksis Kivi (*Aleksis Kiven aukio*). Aleksis Kiven nimen näkyminen Turun nimistössä on odotettua, sillä hän on Suomen tunnetuimpia kirjailijoita, ja hänen teoksiensa henkilöitä (Seitsemän veljestä, Nummisuutarit) on muistettu

Turun nimistössä. Elina Wihuri mainitseekin artikkelissaan, että Aleksis Kiven nimi esiintyy Suomen paikkakuntien nimistössä eniten sellaisissa muistonimissä, jotka muodostuvat henkilön etu- ja sukunimestä. (Wihuri, luku 5). 4 paikannimeä on nimetty kuvataiteilijan mukaan: *Ragnar Ungernin puisto*, *Nikolai Lehdon puisto* ja *Wäinö Aaltosen koulutie* ja *rantapuisto*. Wäinö Aaltonen, jonka mukaan on nimetty myös museo Turussa, on saanut kaksi paikannimeä todennäköisesti siksi, että hän on Turussa hyvin tunnettu kuvataiteilija. Kaikki tämän ryhmän taiteilijat ovat tulleet tunnetuksi 1900-luvulla, toisin kuin esimerkiksi Nättinummen aihepiirinimistössä esiintyvät kuvataiteilijat, joita käsiteltiin luvussa 4.2.5. Myös kirjailijat edustavat Aleksis Kiveä lukuun ottamatta modernia aikakautta toisin kuin aikaisemmissa paikannimiryhmissä.

Poliitikkojen mukaan on nimetty 3 paikkaa. Poliitikkojen mukaan nimetyssä nimistössä näkyy pääministerin (*Rafael Paasion aukio*), sosiaalidemokraattipuolueen kansanedustajan (*Urho Kulovaaran katu*) ja Turun maaherran (*Paavo Aition polku*) nimet. Myös poliitikkojen osalta nimensaajat edustavat modernia aikakautta, jokainen ryhmän poliitikko on tullut tunnetuksi 1900-luvulla.

4.3.5 Sotilaiden, isäntien ja professorien mukaan nimetyt paikat

Pieni osuus aineistosta koostuu sellaisista etu- ja sukunimen sisältävistä paikannimistä, jotka on nimetty sotilaallisen ammatin edustajan mukaan. Näitä nimiä on 3 kappaletta: *Albert Ravilan raitti*, *Erik Slängin puisto* ja *Hannu Hannunojan polku*. Ravila ja Släng olivat johtoaseman sotilasmiehiä, kun taas Hannunoja tuli tunnetuksi kapinallisena upseerina, joka mestattiin 1600-luvun alussa juonittelusta kuningas Juhana Herttuaa vastaan. Aihepiirinä nimeämiselle on ollut ”Juhana Herttuan aikaan ja Ispoisten kartanon historiaan liittyvät nimet”, joten tarkoituksena ei ole ollut niinkään kunnioittaa Hannunojaa merkittävänä henkilönä vaan ennemminkin muistuttaa historian tapahtumista (NR 2021).

Paikallishistoriasta on saanut todennäköisesti inspiraatiota myös paikat, jotka on nimetty tuntemattomien tilanisäntien, Jösse Sakon, Mikko Knuutinojan, Sipi Pietarinpojan ja Risto Ristonpojan, mukaan. Sakon ja Knuutinojan mukaan on nimetty puistot, Ristonpojan ja Pietarinpojan mukaan on nimetty polut, eli talonisäntien mukaan on nimetty yhteensä 4 paikkaa.

Myös akateemisten henkilöiden mukaan nimettyjä paikkoja on tässä ryhmässä 3 kappaletta: *Carl Von Heidekenin polku*, *Erik Jorpeksen raitti* ja *Pietari Kalmin puisto*. Von Heideken oli lääketieteen professori, joka tuli tunnetuksi synnytyslaitoksen rakennuttajana lähelle sitä

aluetta, joka on nimetty nyt von Heidekenin mukaan. Myös Erik Jorpes oli lääketieteen ammattilainen, joka tuli tunnetuksi tutkimustyöstään lääketieteen saralla 1900-luvulla. Pietari Kalm taas oli kasvitieteilijä ja taloustieteen professori 1700-luvulta, josta tuli myöhemmin Turun akatemian rehtori.

4.3.6 Urheilijoiden, kirjallisuuden henkilöiden ja arkkitehtien mukaan nimetyt paikat

Loput koko nimen sisältävistä paikannimistä koostuvat 3 urheilijan mukaan nimetyistä nimistä, 2 kirjallisuuden henkilön mukaan nimetyistä nimistä ja 1 arkkitehdin mukaan nimetystä nimestä. Urheilijoiden mukaan nimetyt paikat ovat *Jarno Saarisen tie* ja *Paavo Nurmen puistotie* ja *stadion*. Paavo Nurmea, turkulaissyntyistä juoksijaa, muistetaan Turussa paljon. Hänellä on oma patsas ja hänen mukaansa nimettyjä urheilutapahtumia järjestetään Turussa vuosittain. On siis odotettua, että häntä on kunnioitettu nimistössä muistonimellä. Jarno Saarinen oli turkulaislähtöinen ralliurheilija, joka menetti henkensä kisojen aikana. Häntä on muistettu myös patsaalla, joka sijaitsee *Barkerinpuistossa*, tunnetussa motoristien kokoontumispaikassa (NR 2021).

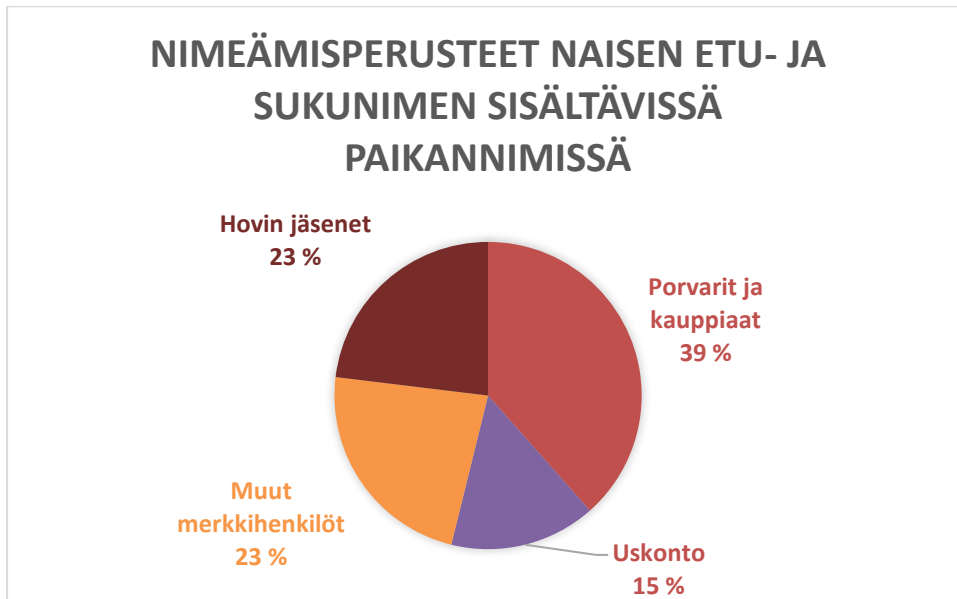
Kirjallisuuden henkilöiden mukaan nimetyt paikannimet ovat edellisten paikannimiryhmien tavoin saaneet inspiraation Aleksis Kiven teoksista: *Jusolan Aapon puisto* ja *Oinasmäen Joosepin puisto* kuuluvat aihepiiriin ”Seitsemän veljestä ja Nummisuutarit” (NR 2021).

Erikoista nimeämistyyliä on tapa, jossa sukunimi tulee ennen etunimiä, mikä vähentää koko nimen virallisuutta ja tuo tuttavallisuuden tunteen paikannimiin. Viimeiseksi jää paikannimi, joka on nimetty arkkitehti Frithiof Strandellin mukaan. Strandellin mukaan on nimetty polku, sillä hän on suunnitellut nimetyn alueen lähiympäristön rakennuksia (NR 2021).

4.3.7 Yhteenveto

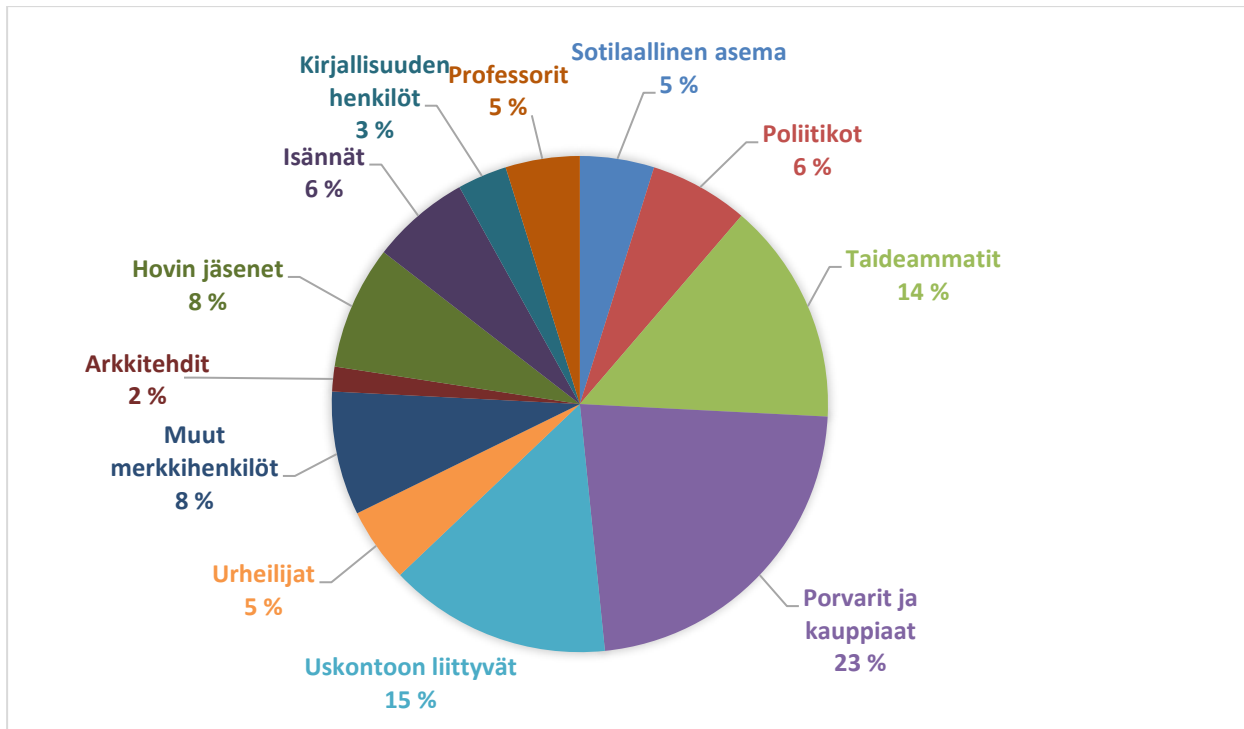
Etu- ja sukunimen sisältävät paikannimet eroavat pelkän etunimen tai sukunimen sisältävistä nimistä siten, että tässä ryhmässä suuri osa nimensääjistä on elänyt 1900-luvulla. Laura Ukskoski on pro gradu -tutkielmassaan todennut, että 2000-luvulla tyypillisin nimenantomuoto muistonimien antamisessa on sekä etu- että sukunimen sisältävä paikannimi (Ukskoski 2019: 86). Todennäköisesti sen vuoksi nimensääjatkin edustavat tuoreempaa sukupolvea verrattuna esimerkiksi etunimen sisältäviin paikannimiin, jossa suuri osa nimenantajista on elänyt keskiajalla. Sekä etu- että sukunimen sisältävä paikannimi saattaa olla nykyään suositumpi siksi, että sen käytöllä varmistetaan, että muistonimeäminen osuu oikeaan ihmiseen (Wihuri 2020, luku 5). Ukskosken mukaan koko nimen käyttö

paikannimessä tuo myös arvokkuutta nimensajille esimerkiksi etunimen käyttöön verrattuna. (Uksoski 2019: 92).

Kuvio 8. Nimeämisperusteet naisen etu- ja sukunimen sisältävissä paikannimissä.

Naisten mukaan on nimetty tässä ryhmässä 14 nimeä. Naisen etu- ja sukunimen sisältävissä paikannimissä nimeämisperusteet jakautuvat melko tasaisesti. Kuviossa ei ole edellisen kuvion tavoin esillä niitä nimeämisperusteita, joissa naisilla ei ole edustusta lainkaan (sotilaallinen asema, poliitikot, urheilijat, kartanonomistajat, taideammatit, kirjallisuuden henkilöt, arkkitehdit ja professorit). Eniten naisen koko nimen sisältäviä paikannimiä on annettu porvareiden ja kauppiaiden mukaan, joita on aineistossa 39 % (esim. *Elin Sågerin kuja*). 23 % paikannimistä on hovin jäsenten mukaan nimettyjä (esim. *Kristiina Stenbockin kuja*). 23 % muodostuu myös ”Muut merkkihenkilöt”-ryhmästä, joista naiset edustavat aatelisia (esim. *Mathilda Wreden puisto*). Viimeinen ja pienin osuus, 15 %, tulee uskuntoon liittyvistä naisten nimistä, joista naisten nimien osuus tulee pyhimysten nimistä (esim. *Katariina Sienalaisen polku*).

Kuvio 9. Nimeämisperusteet miehen etu- ja sukunimen sisältävissä kaavanimissä.

Miesten mukaan on nimetty tässä ryhmässä 61 paikannimeä. Miehen etu- ja sukunimen sisältävissä nimissä suurin osuus, 23 %, tulee porvareiden ja kauppiaiden mukaan nimetyistä nimistä (esim. *Jaakko Teitin puisto*). Uskontoon liittyviä paikannimiä on tässä ryhmässä 15 %, joista osa on kirkkoherrojen mukaan nimettyjä (esim. *Henrik Tempilin polku*), ja osa on piispojen mukaan nimettyjä (esim. *Maunu Tavastin katu*). Taideammattien miesedustajien mukaan on nimetty tässä ryhmässä 14 % paikannimistä, jotka jakautuvat kuvataiteilijoiden (esim. *Wäinö Aaltosen rantapuisto*) ja kirjailijoiden (esim. *Volter Kilven katu*) mukaan. Loput perustekategoriat sisältävät melko pieniä prosenttimääriä: 8 % tulee ”Muut merkkihenkilöt”-nimeämisperusteen paikannimistä (esim. *Mahatma Gandhin lehto*), samoin 8 % koostuu hovin jäsenistä (esim. *Daniel Hjortin katu*). 6 % tulee talonomistajien mukaan nimetyistä paikannimistä (esim. *Risto Ristonpojan polku*), 6 % tulee poliitikkojen mukaan nimetyistä ja 5 % tulee professoreiden mukaan nimetyistä paikannimistä (esim. *Pietari Kalmin puisto*). Sotilaallisen aseman vuoksi on nimetty 5 % paikannimistä (esim. *Albert Ravilan raitti*), samoin urheilijan ammatin vuoksi (esim. *Paavo Nurmen puistotie*) on nimetty 5 %:n verran. Pienimmät osuudet tulevat kirjallisuuden henkilöiden mukaan nimetyistä paikannimistä (esim. *Jusolan Aapon puisto*), joita on aineistossa 3 %, ja arkkitehtien mukaan nimetyistä paikannimistä (*Frithiof Strandellin polku*), joita on aineistossa 2 %.

Vaikka naisten ja miesten osuus on tässä ryhmässä jakautunut tasaisemmin kuin edellisessä paikannimiryhmässä, on määrällinen ero silti merkittävä. Naisten etu- ja sukunimen sisältävissä paikannimissä nimeämisperusteet ovat myös suppeita: nimensajaajat ovat joko porvareita, joista suuri osa tulee vuonna 2018 päätetystä aihepiiristä ”1600-luvun merkittävät naiset”, aatelisia, kuninkaallisia tai pyhimyksiä, kun taas miesten etu- ja sukunimen sisältävissä paikannimissä nimensajaajat edustavat laajaa joukkoa: arkkitehtejä, kirkkoherroja, poliitikkoja, taiteilijoita, kauppiaita, sotilaita ja akateemikkoja. Jälleen kerran syynä tälle on todennäköisesti historian patriarkaaliset rakenteet. Vaikka ryhmä sisältää myös 1900-luvulla eläneiden henkilöiden mukaan nimettyjä paikannimiä, on vielä 1900-luvullakin naisten asema tunnettujen henkilöiden keskuudessa ollut pieni. Esimerkiksi poliitikoista, joiden mukaan tässä osiossa on nimetty 4 paikkaa, suuri osa oli vielä 1970-luvullakin miehiä. 1970-luvulla naispuolisia poliitikkoja oli eduskunnassa 33, kun taas 2019 heidän määränsä on lähes kolminkertaistunut (Eduskunta, 2019).

5 Talon- ja tilannimien mukaan nimetyt paikannimet

5.1 Talon- ja tilannimet paikannimistössä

Turussa on ollut tapana kirjata talot ja tilat niiden isännän etunimen, sukunimen tai lisänimen mukaan, jolta talon tai tilan omistusta on ensimmäisen kerran verotettu 1500-luvulla (Levo 1986: 47). Koska miehet omistivat asumuksen ja sitä ympäröivän maan, ja koska tuo omaisuus siirtyi isältä pojalle, oli luonnollista, että näissä rakennusten nimissä näkyi juuri isännän eli miehen nimi. Turussa talon- ja tilannimistöä on käytetty paikannimistön suunnittelussa, koska paikallishistorian näkyminen on ollut tärkeä osa nimistön suunnittelua. Osa paikoista on saanut nimensä myös asukkaiden toimesta spontaanisti. Entisaikaan kylä tai pitäjät saatettiin myös nimetä yksittäisen talon tai tilan mukaan, ja Turussakin esimerkiksi Vähäheikkilän kaupunginosan nimitys tulee paikalla sijainneen Heikkilän latokartanon nimestä, joka oli ollut olemassa 1400-luvulta asti. Heikkilän latokartanon nimi perustui talonomistajaan Heikki Korppoolaiseen. (Kallioniemi 1997: 78).

Aineisto sisältää 71 sellaista paikannimeä, jotka ovat saaneet nimensä lähellä sijainneen talon nimestä tai sisältävät muuten omistajuuteen viittaavan *la*-johtimen. *La*-johtimen pääasiallinen tehtävänä on paikan ilmaiseminen (VISK § 186). Paikannimiryhmän nimet ovat saaneet nimensä isännän etu-, suku- tai lisänimestä, joten talonnimien sisältävät paikannimet viittaavat välillisesti ihmiseen ja tämän sukupuoleen, joka yleisimmin on ollut mies. Turun nimistössä on runsaasti talojen mukaan nimettyä paikannimistöä, ja usein nimistörekisterissä kerrotaan jonkin talossa asuneen suvun toimineen inspiraationa talonnimelle, mutta olen valinnut aineistooni vain sellaiset nimet, joissa näkyy joko selvästi henkilön etunimi, tai jos lähteistä selviää, että talonnimi on saanut nimensä nimenomaan isännän tai emännän etu-, suku- tai lisänimestä. Aineisto sisältää 2 naisen nimeen viittaavaa talonnimien mukaan nimettyä paikannimeä, kun loput 69 liittyvät miehen nimeen. Tiedossa ei aina ole talonisäntien tai emäntien tarkkaa historiaa, joten talolle nimen antaneiden henkilöiden tausta jää useimmiten tässä ryhmässä epäselväksi. Luvussa 5.2 käsittelemme etunimen sisältävien talonnimien mukaan nimettyjä paikkoja ja luvussa 5.3 suku- tai lisänimen sisältävien talonnimien mukaan nimettyjä paikkoja.

5.2 Etunimen sisältävät talonnimet

Enemmistö talonnimien sisältävistä paikannimistä, 37 kappaletta, viittaavat sellaiseen talonnimeen, jossa esiintyy perinteinen suomalainen etunimi. Epäselväksi jää, onko kyseinen

talonnimi nimetty isännän etu- vai sukunimen mukaan, mutta rakenne on joka tapauksessa lähes kaikissa samanlainen: etunimi + la- tai lä-johdin (esim. Hannula tai Heikkilä.) Tämä nimeämismalli on Suomen tilojen ja talojen nimissä yleisimmin käytetty muotti (Kiviniemi 1990: 167). Aineiston ainoina poikkeuksina toimivat *Hannukkalankuja*-nimen rakenne, jossa talon nimi on muodostunut Hannu-nimestä, *kka*-liitteestä ja perinteisestä *la*-johdin, sekä Hamaro-alkuiset nimet, joissa esiintyy genetiivin päätte *n* (esim. *Hamaronaukio*).

Ryhmä sisältää sellaisia perinteisiä suomalaisia nimiä kuin Kalle (*Kallelankatu*), Matti (*Mattilanpuisto*) tai Paavo (*Paavolanpolku*). Aineistosta epäselvin alkuperä liittyy Hamaronimisen talon mukaan nimettyihin paikkoihin, joita on aineistossa 4 kappaletta. Aulis Ojan mukaan Turun Hamaro-alkuiset nimet olisivat lähtöisin isännän nimeen liittyvistä talonnimistä (Oja 1944: 366). Hamaron talon nimen epäillään tulevan joko ruotsalaisesta hamar-sanasta ('kivi', 'kukkula') tai Hamar-nimestä, joka on muinaisruotsalainen miehen nimi. (Levo 1986: 25). Toisaalta Jouni Kallioniemen mukaan Hamaro-alkuiset nimet olisivat peräisin 1300-luvun asiakirjoissa mainitulta Johan aff Hamaris -nimiseltä henkilöltä, eli talonnimi olisi saanut nimensä isännän sukunimen mukaan (Kallioniemi 1997: 98).

Ojan mukaan myös Untola-niminen talo, jonka mukaan on nimetty *Untolankatu*, olisi saanut mahdollisesti nimensä miehen etunimen mukaan. Nimi on voinut tulla joko suomalaisen mytologian miespuoliselta Untamo-taruhahmolta, tai nimi voi liittyä myös Unto-nimeen, joka on saksalaisperäinen miehen etunimi. (Levo 1986: 25, Oja 1944: 366.) Myös *Airikinkadulle* nimensä antanut Airikki-talo on viitannut Erik-nimisen miehen nimeen, josta Airikki on kansanomainen muoto (Junnila 2011: 291). Naisten mukaan on nimetty tässä ryhmässä yhteensä vain 2 paikannimeä, ja ne on nimetty saman mallin mukaisesti kuin edellä olevat esimerkit. Nimet ovat *Annalanlahti* ja *Hennalantie*, jotka ovat muodostuneet Anna- ja Henna-nimistä, mutta naisten taustasta ei ole nimistörekisterissä annettu enempää tietoa.

5.3 Lisänimen tai sukunimen sisältävät talonnimet

Loput 31 talonnimien sisältävää paikannimeä liittyvät taloihin, jotka ovat saaneet nimensä isännän lisänimen tai sukunimen mukaan. Lisänimet olivat suosittuja keskiaikaisessa Turussa, ja ne kertoivat usein nimenkantajan ulkonäöstä, ammatista tai syntypaikasta. Esimerkiksi Kähäri-lisänimi, joka on antanut nimen Kähäri-tilalle ja josta ovat syntyneet paikannimet *Kähärin puistotie*, *Kähärintie* ja *Kähärlänkuja*, on alun perin kuvannut nimenkantajan tukan laatua. Kähäri-tilan isäntänä on toiminut Lars Kähäre -niminen porvari. Samoin esimerkiksi

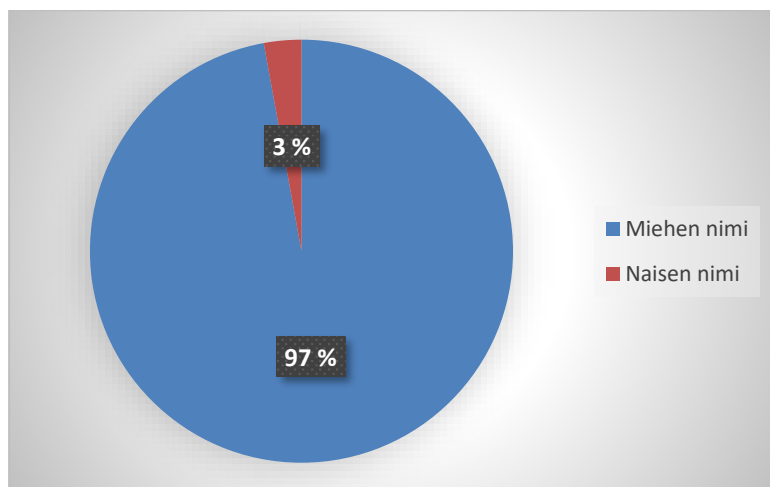
Möörönkuja on saanut nimensä talonisännästä, jota on kutsuttu Möörö-lisänimellä, joka on tarkoittanut tummaa ja isoa ihmistä. (Levo 1986: 47, 26).

Levon mukaan Turun paikannimissä esiintyvät vanhat sukunimet ovat usein kuvailleet henkilön ominaisuuksia. Luonteenpiirteitä kuvaavia lisänimiä ovat olleet esimerkiksi mahdollisesti *Mullintielle* nimen antanut Mulli-nimi, joka viittaa henkilön "härkämäiseen" luonteeseen ja *Seikonkadulle* ja *-polulle* nimen antanut Seikko- tai Seiko-nimi, jota on käytetty kuvaamaan epäsiistiä ihmistä. Aineistossa esiintyy paljon sellaisia lisänimiä, joilla on negatiivinen konnotaatio, kuten esimerkiksi Vätti (*Vätinpolku- ja -tie*), joka kuvaa nimenkantajan laiskuutta tai Kohmo (*Kohmonkuja, -tie- ja -polku*), jonka nimi on muodostunut mahdollisesti 'kahmia'-verbin johdoksena ja jonka tarkoituksena on kuvata nimenkantajan ahneuteen taipuvaa luonnetta. Talonisäntänä on toiminut Matti Kohmo -niminen mies 1500-luvulla. (Levo 1986: 49, 26)

Rahkapäänkadulle nimen antanut talonnimi on tullut muiden esimerkkien tavoin isännän lisänimestä. Rahkapää-nimi on kuvannut nimenkantajan uhkapäistä luonnetta (NR 2021). Pää-loppuisia nimiä on ollut Turussa paljon, ja ne näkyvät jonkin verran myös kadunnimissä (edellä sukunimen sisältävissä paikannimissä esim. *Paljaspää, Ohrapäänkatu, Valkiapäänkatu* ja *Suurpäänkatu*, jotka ovat viitanneet tiettyihin turkulaisiin henkilöihin).

Virallisemmän sukunimen sisältäviä paikannimiä tähän ryhmään liittyen ovat Virusmäen yksinäistilan mukaan nimetyt *Viruskuja, Virusmäenramppi* ja *Virusmäentie*. Virusmäen yksinäistilan nimi liittyy tilan omistajaan Olaus aff Virmuamaeken, joka on elänyt 1300-luvun Turussa. (Kallioniemi 1997: 104). Myös *Auvaistentielle* nimen antanut Auvaisten talo on peräisin sukunimestä, jonka muita versioita ovat myös Auwa, Auwe ja Auwo. (Levo 1986: 25).

5.4 Yhteenveto

Kuvio 10. Sukupuolijakauma talonnimien mukaan nimetyissä paikannimissä.

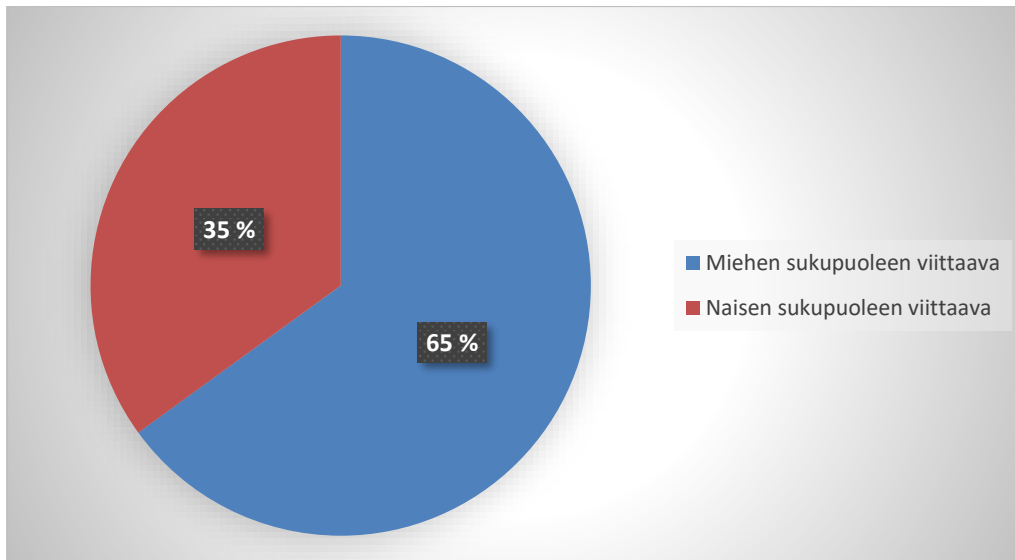
Kuvio 10 on tähän asti esitellyistä kaavioista epätasaisesti jakautunut. Naisen nimen sisältäviä talonnimiä tämän ryhmän paikannimissä on vain 3 %, kun taas miehen nimen esiintyvyys talonnimen sisältävissä paikannimissä on enemmistö, 97 %. Miehen nimi on liitetty aikaisemmin historiassa vahvasti omistajuuteen. Eero Kiviniemi, jonka mukaan paikan omistus on yksi keskeisimmistä nimeämisperusteista, on listannut Suomessa yleisimmin esiintyvät henkilönimien sisältävät paikannimet, joista 5 suosituinta etunimeä ovat Matti, Heikki, Antti, Mikko ja Jussi. Listalla on 16 suosituinta etunimeä paikannimissä, ja lista sisältää vain yhden naisen nimen, Maijan, joka on 14. suosituin nimi henkilönnimen sisältävissä paikannimissä. (Kiviniemi 1990: 143–144). Miesten nimen sisältävät paikannimet ovat siis hyvin yleisiä, eikä tämän ryhmän epätasaisesti jakautunut prosenttiosuus ole siis yllättävä Turun pitkä historia ja nimistön ajalliset kerrostumat huomioon ottaen.

6 Ei-propriset sukupuoleen viittaavat paikannimet

6.1 Ei-propriset nimet paikannimistössä

Aineisto sisältää henkilönnimen sisältävien paikannimien lisäksi 100 sellaista paikannimeä, jossa viitataan määriteosassa joko miehen tai naisen sukupuoleen. Tämänkaltaisia nimiä kutsutaan ei-proprisiksi, sillä niihin ei sisälly propria eli erisnimeä. Proprin sijaan ne sisältävät appellatiivin, eivätkä ne siten viittaa tiettyyn yksilöön. Sukupuolittuneita ilmauksia ovat esimerkiksi perheenjäsenten nimitykset (esim. *veli*), sukupuoleen viittaavat ammattinimikkeet (esim. *putkimies*) tai sanat, joilla viitataan tiettyyn sukupuoleen (esim. *äijä*). Kaija Mallat on tutkinut naisen sukupuoleen viittaavia nimityksiä suomalaisessa paikannimistössä ja todennut, että esimerkiksi *Ämmä*-alkuisia paikannimiä on Suomessa runsaasti, 1 512 kappaletta (Mallat 2007: 121). Turusta löytyy kuitenkin vain yksi *Ämmä*-alkuinen paikannimi: *Ämmänkari*. Eero Kiviniemen mukaan ihmiseen viittaavat ei-propriset ilmaukset ovat leksikaalisesti monitulkintaisia, mikä tekee niiden luetteloinnista haastavaa. Kiviniemen vuonna 1990 tehdyssä listauksessa *Ukko*-alkuiset paikannimet ovat olleet yleisimpiä ei-proprisia nimiä Suomen paikannimistössä. (Kiviniemi 1990: 145.)

Aineisto on jakaantunut 65 miessukupuoleen viittaavaan ei-propriseen paikannimeen ja 35 naisen sukupuoleen viittaavaan ei-propriseen paikannimeen. Miehen sukupuoleen viittaavia paikannimiä on enemmistö, 65 %, kun taas naiseen viittaavia paikannimiä on aineistossa vain 35 %. Aineiston nimet jakautuvat tiettyihin nimeämisperusteisiin: sotilaallisen aseman, hovin tai ylimystön, kirjallisuuden tai kansanuskon, kristinuskon, talonpoikaiskulttuurin, perhe-elämän ja ammattinimikkeiden mukaan annettuihin paikannimiin, joita käsittelen alaluvuissa 6.2–6.7.

KUVIO 11. Sukupuolijakauma ei-proprisissa paikannimissä.

6.2 Uskonnon mukaan nimetyt paikat

Aineiston suurin osuus käsittää 23 kristinuskoon liittyvää nimeä, joista enemmistö, 16 kappaletta, koostuu naisen sukupuoleen viittaavista paikannimistä ja vähemmistö, 7 kappaletta, koostuu miehen sukupuoleen viittaavista paikannimistä. Suuri osuus tämän nimeämisperusteen paikannimistä liittyy *Nunna*-alkuisiin nimiin, joita on aineistossa 8 kappaletta. *Nunna*-alkuisilla nimillä on eri sijainteja ja nimeämissyitä. Aurajoen vieressä sijaitseva *Nunnankatu* on saanut nimensä kadun lähellä sijainneen Pyhän Annan luostarin nunnien mukaan, kun taas Kaarlejoen lähellä sijaitsevan *Nunnanojan* alueen nimeämisperuste ei tule esille nimistörekisterin taustatiedoista. Epäselväksi jää myös tieto *Nunnavuoren* luontoalueen nimen taustasta, jonka mukaan on nimetty aineistossa 3 paikkaa (*Nunnavuorenpuisto* ja *-kuja* sekä *Nunnavuoren tenniskenttä*). Luostarielämään liittyen on nimetty myös *Tätälänkuja* Halisissa, joka liittyy 1600-luvulla Halisissa sijainneeseen Tätälänimiseen luostariin (Oja 1944: 319). Myös miessukupuoleen on viitattu luostarielämään liittyen: *Munkkionkuja* sijaitsee Itäharjussa ja *Mustainveljestenkuja*, jolla viitataan dominikaaniluostarin mustiin pukeutuneisiin munkkeihin, sijaitsee lähellä Turun keskustaa (NR 2021).

Iso osa naisen sukupuoleen viittaavista paikannimistä tulee myös Neitsyt Mariaan liittyvistä nimityksistä, joista osa liittyy Maarian alueen aihepiirinimeämiseen, jonka aiheena on ”Neitsyt Marian elämään vaikuttaneet henkilöt ja ilmiöt” (NR 2021). Neitsyt Mariaan on viitattu nimityksillä *Pyhä äiti*, *Domina*, *Madonna*, *Neitsyt* ja *Virgo*. Hänen mukaansa on

nimetty yhteensä 7 paikkaa. Aihepiirinimeämiseen liittyy myös *Tietäjienkatu*, jolla viitataan Raamatussa esiintyneisiin miespuolisiin ”itämaan tietäjiin”. Ryhmässä esiintyy myös kirkollisia virkoja, joita ovat kardinaali, paavi ja kirkkoherra. Vaikka kirkkoherrat voivat nykyään olla myös naispuolisia, on *herra*-sana miessukupuoleen viittaava. Kardinaali ja paavi taas ovat katolisia virkoja, joissa naispuoliset henkilöt eivät voi toimia vielä tänäkään päivänä, joten ne viittaavat miespuoliseen toimijaan.

6.3 Ammattien mukaan nimetyt paikat

Toiseksi eniten aineistossa, 23 kappaletta, on sellaisia paikannimiä, joilla viitataan jonkin työn tekijään. Näistä miehen sukupuoleen viittaavia on lähes kaikki, 20 kappaletta, kun naisen sukupuoleen viittaavia on vain 1 kappale. Ammattinimikkeitä on pyritty viime vuosina muuttamaan sukupuolineutraaleiksi, mutta näissä paikannimissä sukupuoli tulee esille selkeästi *mies*-sanankäytöllä. Ryhmä sisältää runsaasti erilaisia vieläkin yleisessä käytössä olevia ammattinimikkeitä, kuten putkimies (*Putkimiehenkuja*) ja virallisia ammattinimikkeitä kuten perämies (*Perämiehenkatu*). Ryhmästä löytyy myös sellaisia ammatteja, joiden nimitys on muuttunut, kuten salvumies (*Salvumiehenkatu*) tai sellaisia ammatteja, jotka eivät ole enää olemassa, kuten maaherra (*Maaherrankatu*). *Salvumies*-ammattinimike tunnetaan paremmin nykyään edelleen miehen sukupuoleen viittaavana kirvesmiehenä, eikä maaherroja ole ollut olemassa enää vuoden 2009 jälkeen muualla kuin Ahvenanmaalla. Ainoa naisen sukupuoleen viittaava paikannimi tässä ryhmässä on *Postineidinpuisto*, joka sijaitsee Papinsaareissa alle 300 metrin päässä *Postimiehenpuistosta*. *Neiti*-sana ammatin perässä eroaa *mies*-sanankäytöstä, sillä neidillä on perinteisesti viitattu myös naimattomaan naiseen, kun taas *mies*-sanaa käytettäessä viitataan yleisesti kaikkiin miespuolisiin henkilöihin siviilisäädystä riippumatta.

6.4 Hovin, ylimystön ja sotilasaseman mukaan nimetyt paikat

12 paikannimeä liittyy jollain lailla hovielämään tai korkea-arvoisiin seurapiirihenkilöihin. Näistä 8 nimeä viittaa miehen sukupuoleen ja 4 naisen sukupuoleen. Suurin osa liittyy jollain tavalla Turun linnan hovikulttuuriin. Aineistosta löytyy esimerkiksi *Herttuanaukio*, *Hovineidonkatu* ja *Kreivinaukio*. Myös *Huovinkatu* liittyy hovikulttuuriin, sillä se on saanut nimensä ruotsin *hofman*-sanasta, joka tarkoittaa hovimestä (NR 2021). Turun linnan hoviin liittyy myös *Kuuntyttärenallas*, jolla viitataan Katariina Maununtyttäreeseen, jota Erik IV kutsui Kuuntyttäreksi (NR 2021). *Herra*-alkuisia nimiä on aineistossa 5 kappaletta. *Herrahaka* on

alue Moisiossa, jossa sijaitsee myös *Herrahaankatu*. *Herrainpolku* sijaitsee Turun keskustassa lähellä aluetta, joka oli 1600-luvulla hienostoväen asuinalue *Herrainkulma*. Nimistörekisteristä löytyvät myös *Herrasmäenpuisto* ja *-puistikko*.

Aineisto käsittää 3 sotilaalliseen asemaan liittyvää paikannimeä, joissa sukupuoli on näkyvissä. Nimet viittaavat tässä ryhmässä alempiarvoisiin sotilaisiin everstien ja upseerien sijaan. *Ruotumiehenkatu* ja *-puisto* viittaavat 1600-luvulla syntyneeseen sotilaiden ruotujakoon, ja *Radiomiehenkadulle* nimen antanut *radiomies*-sotilasnimike tarkoittaa sotilasta, jonka päävastuulla on viestintä sodan aikana. Nimistörekisteri sisältää ryhmään valittujen nimien lisäksi jonkin verran sellaisia armeijaan ja sotaan liittyviä nimiä, joissa sukupuoli ei tule esille, mutta se voidaan olettaa (esim. *Alokkaantie* ja *Veteraaninpolku*). Ilmiötä kutsutaan *piilosukupuoleksi*, ja sillä tarkoitetaan kielenkäyttäjän tapaa nähdä esimerkiksi *sotilas*-sana maskuliinisena ja *hoitaja*-sana feminiinisena, vaikka itse sanassa ei näy sukupuolta. (Engelberg 2007, luku 1). Esimerkiksi veteraanit käsitetään usein miessukupuolisina, sillä suuri osa ihmisistä ymmärtää veteraanuuteen liittyvän rintamalla taistelemisen, vaikka veteraaneiksi lasketaan myös naiset, jotka toimivat esimerkiksi lääkintähuollossa tai ilmavalvonnassa. Näitä piilosukupuolen sisältäviä paikannimiä ei ole laskettu aineistoon, mutta niiden olemassaolo on syytä pitää mielessä.

6.5 Perhe-elämän ja talonpoikaiskulttuurin mukaan nimetyt paikat

Aineisto sisältää 8 perhe-elämään liittyvää paikannimeä, joista 4 on nimetty miespuolisen suvunjäsenen mukaan ja 4 naispuolisen suvunjäsenen mukaan. Suomen kielessä suvun sisällä käytetään sukupuolitettuja nimityksiä suvun jäsenistä, esimerkiksi miespuolista vanhempaa kutsutaan isäksi ja naispuolista vanhempaa kutsutaan äidiksi. Perheen ja sukulaisten nimet ovat niin suomen kielessä kuin useissa muissakin kielissä vanhimpia olemassa olevia sanaryhmiä (Laaksonen 2014, luku 4). *Sisko* ja *tytär* ovat toimineet inspiraationa aineiston naispuolisiin suvunjäseniin viittaavissa paikannimissä, aineistosta löytyvät esimerkiksi *Siskonpuisto* ja *Tytärsaarenpuisto*. Nimistössä esiintyviä miespuolisia sukulaisia ovat vaari (*Vaarinkuja*, *-mäki* ja *-pelto*) ja veli (*Veljenkuja*).

Talonpoikaiskulttuuriin liittyen on nimetty nimistöä esimerkiksi Yli-Maariassa, josta löytyvät *Piian-* ja *Renginkadut*. Yhteensä ryhmä sisältää 6 paikannimeä, jotka ovat jakaantuneet tasaisesti: 3 nimeä on nimetty miehen sukupuoleen viitaten ja 3 naisen sukupuoleen viitaten. Miesten sukupuoleen viittaavia nimiä ovat *Renginkatu* ja *-kuja* sekä *Muonamiehenpuistikko*. Muonamiehellä tarkoitetaan maatalousyhteiskunnan aikaan omillaan asuvaa mutta

tilanomistajalle työtä tekevää henkilöä, joka sai palkkansa ruualla eli muonalla. Naisten mukaan on nimetty *Piiankatu* ja *-kuja* sekä *Heinämaijankenttä*. *Heinämaijankenttä* on saanut nimensä talonpoikaiskulttuurin Heinä-Maija-juhlapäivästä, jolloin aloitettiin heinänteon valmistelut. Vuonna 2008 on nimetty myös paikannimiä aihepiirinä ”Talonpoikaiskulttuurin naisten työt, tekijännimet ja niihin liittyvät työvälineet”, jotka ovat samalla tavalla piilosukupuolen sisältäviä paikannimiä kuin edellä mainitut sotilaallisiin virkoihin liittyvät paikannimet. Näitä paikannimiä ovat esimerkiksi *Pyykkärinkatu*, *Kuuraajankatu* ja *Tikkaajankatu* (NR 2021).

6.6 Kirjallisuuden ja kansanuskon mukaan nimetyt paikat

Aineisto sisältää edellisten paikannimiryhmien mukaisesti myös suomalaisen kirjallisuuteen ja mytologiaan viittaavia paikannimiä, joita on 5 kappaletta. Näistä 3 kappaletta on nimetty naissukupuoliseen kirjallisuuden henkilöön viitaten. *Impivaarantie* ja *-kuja* on viittaus Aleksis Kiven *Seitsemään Veljekseen*, jossa veljekset asuvat Impivaaran kylässä. Kirjassa selitetään Impivaaran nimen tausta, kylä on saanut nimensä Kalpeasta immestä kertovasta kertomuksesta. Naissukupuoleen liittyen aineistosta löytyy myös *Sinipiianpolku*. Sinipiika on suomalaisen kansanuskon hahmo, jota voidaan kutsua myös metsänneidoksi tai metsänpiiaksi (NR 2021).

Miessukupuolisiin kirjallisuuden tai kansanuskon hahmoihin liittyen on nimetty 2 nimeä: *Sotilaspuisto* ja *Sammontakojankatu*. Sotilaspuisto on nimetty Johan Ludvig Runebergin *Vänrikki Stoolin tarinoiden* mukaan, jossa esiintyy *Sotilaspoika*-niminen runo. Puisto sijaitsee Runosmäessä, jossa on paljon muutakin sotilaselämään liittyvää nimistöä. *Sammontakojankatu* taas viittaa *Kalevalan* Ilmariseen, joka takoo sammon Pohjolan emännälle vastineeksi tämän tyttären kädestä.

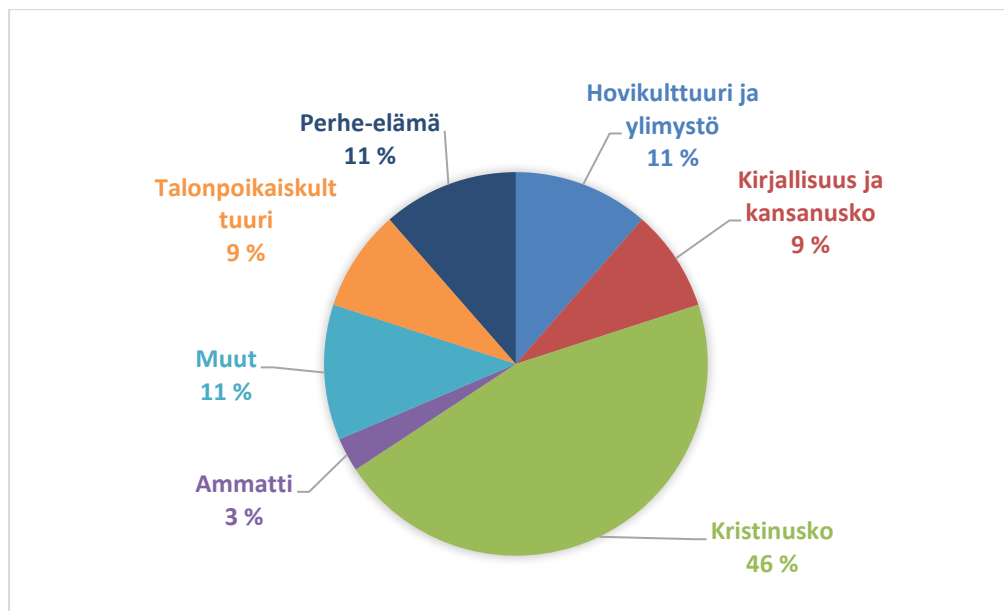
6.7 Muut sukupuoleen viittaavat paikannimet

Melko ison osan muodostaa sekava joukko sukupuoleen viittaavia paikannimiä, jotka olen jakanut ”Muut”-osioon, sillä ne sisältävät sellaisia nimiä, jotka eivät liity ylhäällä esitettyihin nimeämisperusteisiin. Ryhmästä löytyy esimerkiksi *Erakonpuisto*, joka on nimetty ”Ispoisten erakon” eli Johan Petter Winterin mukaan (NR 2021) ja *Ukko Suden tie*, jossa nimensajaan tausta on jäänyt epäselväksi, mutta joka viittaa *ukko*-sanalla vanhaan mieheen. Ryhmä sisältää myös *Äijä*- ja *Ämmä*-alkuisia nimiä, joita on yhteensä 3 kappaletta: *Ämmäkari*, *Äijäkari* ja *Äijähaudanmäki*.

Huomattava osa ryhmästä muodostuu tyttöihin ja poikiin viittaavista nimistä. *Poika*-sana esiintyy 4 paikannimessä, joita ovat *Laivapojantie*, *Mailapojanpuisto*, *Poikattenkuja* ja *Tossupojankuja*. Tyttöihin viitataan 3 paikannimessä: ”tylleröinä” *Tyllerökadun* ja *-kujan* nimissä ja ”tytteleinä” *Tyttelikadun* nimessä. Tyttöihin viittaavissa nimissä aihepiirinä on ollut ”Pikkulapset ja perhe” (NR 2021), kun taas poikiin liittyvissä nimissä kyse on ollut todennäköisesti paikan historiaan viittaamisesta, sillä esimerkiksi laivapoikana ja mailapoikana toimiminen on ollut yleistä rahan tienaamista nuorten miesten keskuudessa aikoinaan, ja esimerkiksi *Laivapojantie* sijaitsee lähellä Pansion Laivastoasemaa.

6.8 Yhteenveto

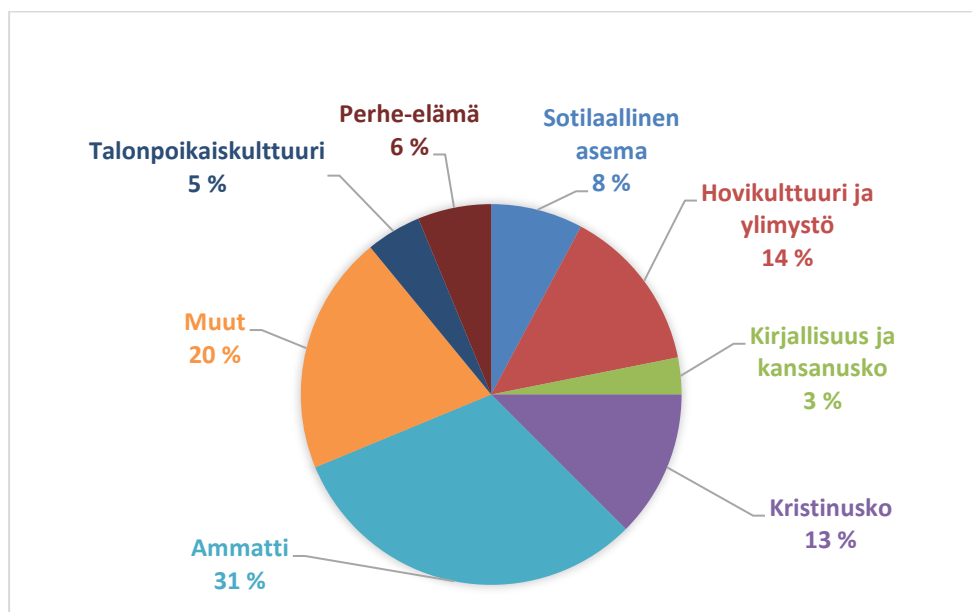
Nimiryhmän sukupuolijakauma on etunimen sisältävän paikannimiryhmän jälkeen tasaisin, vaikka miessukupuoleen viitataan yli puolet enemmän naissukupuoleen verrattuna. Ryhmän nimet eroavat aikaisemmista paikannimiryhmistä siten, että nimenannon tarkoituksena ei ole suurimmaksi osin ollut tarkoituksena muistaa tiettyä henkilöä, ja iso osa nimistä koostuu aihepiirinimistä, joiden aiheita ovat esimerkiksi alueella tapahtunut työskentely. Nimenannon taustalla voi kuitenkin olla myös jokin henkilö, esim. *Kuuntyttärenallas* viittaa Kaarina Maununtyttären lempinimeen.

Kuvio 12. Nimeämisperusteet naisen sukupuoleen viittaavissa ei-proprisissa paikannimissä.

Eniten naisen sukupuoleen viittaavia ei-proprisia nimiä on nimetty uskonnon mukaan, johon liittyviä paikannimiä on naisten ryhmässä melkein puolet, 46 %. Ne jakautuvat nunnien mukaan nimettyihin nimiin (esim. *Nunnavuori*) ja Neitsyt Marian mukaan nimettyihin nimiin

(esim. *Pyhän äidin katu*). Perhe-elämään liittyvät nimet (esim. *Tätälänkuja*), hovikulttuuriin ja ylimystöön liittyvät nimet (esim. *Hovineidonkatu*) sekä ”muut”-nimeämisperusteen nimet (esim. *Tyllerönkatu*) vievät kuviosta 11 %:n verran. Yhtä suuren osuuden, 9 %, vievät kuviosta myös talonpoikaiskulttuuriin liittyvät ei-propriset nimet (esim. *Piiankatu*) ja kirjallisuuden ja kansanuskuon liittyvät nimet (esim. *Impivaarankuja*). Pienin osuus eli 3 % kuviosta tulee ammattiin liittyvistä nimistä, joita on naisen sukupuoleen liittyen vain 1 kappale: *Postineidinkuja*. Sotilaalliseen asemaan liittyen ei ole nimetty lainkaan naisiin liittyviä paikannimiä, eikä sen prosenttimäärä (0 %) ole esillä kuviossa.

Kuvio 13. Nimeämisperusteet miehen sukupuoleen viittaavissa ei-proprisisissa paikannimissä.

Miehen sukupuoleen viittaavat ei-propriset nimet ovat jakautuneet hiukan tasaisemmin. Suurin osuus, 31 %, tulee ammatteihin liittyvistä paikannimistä (esim. *Salvumiehenkatu*). Toiseksi isoin osuus, 20 %, tulee ”muut”-osion paikannimistä, joita ovat esimerkiksi tiettyihin henkilöihin viittaavat nimet (esim. *Erakonpuisto*) ja muut miehen sukupuoleen liittyvän sanan (*poika, mies, äijä*) sisältävät paikannimet (esim. *Äijähaudanmäki*). Kolmanneksi eniten ryhmässä, 14 %, on hovikulttuuriin ja ylimystöön viittaavia paikannimiä (esim. *Herttuanaukio*). 13 % ryhmän paikannimistä liittyy kristinuskoon, erityisesti johonkin kirkossa tai luostarissa toimineeseen uskonnolliseen ammattiin (esim. *Mustainveljestenkuja*). 8 % miehen sukupuoleen viittaavista ei-proprisisista paikannimistä liittyy sotilaalliseen asemaan (esim. *Radiomiehenkatu*), 6 % paikannimistä viittaa perheen ja sukulaisuuden nimityksiin (esim. *Vaarinmäki*) ja 5 % paikannimistä tulee talonpoikaiskulttuurin nimityksistä

(esim. *Renginkuja*). Pienin osuus, 3 %, tulee sellaisista paikannimistä, jotka ovat saaneet inspiraatiota suomalaisesta kirjallisuudesta ja kansanuskosta (esim. *Sammontakojankatu*).

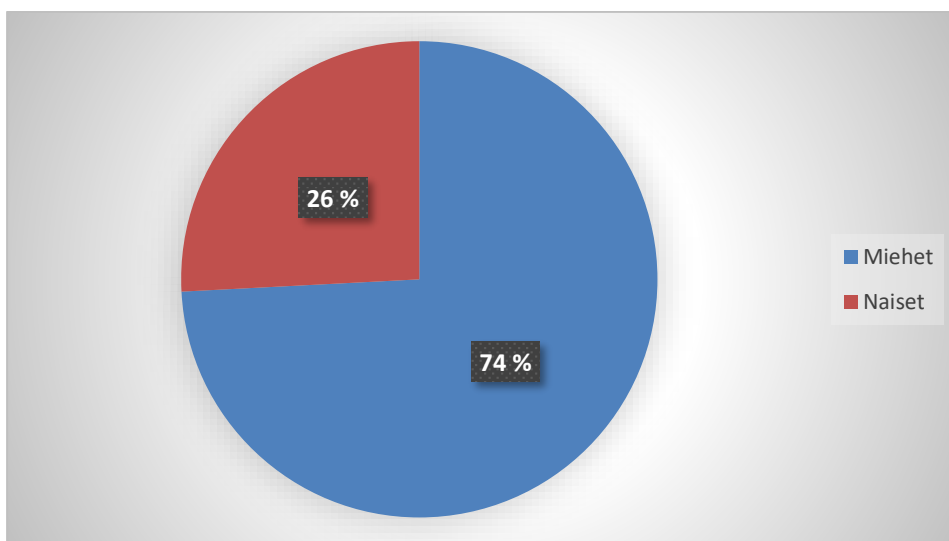
Naisen ja miehen sukupuoleen viittaavissa ei-proprisissa paikannimissä nimeämisperusteista löytyy jonkin verran eroavaisuuksia. Naiseen viittaavissa nimissä suurin osuus, lähes puolet kaikista naiseen viittaavista ei-proprisista nimistä, tulee kristinuskoon liittyvistä nimistä, kun taas miessukupuoleen viittaavien nimien ryhmässä uskontoon liittyviä nimiä on vain 12 %. Epätasaisesti jakautuneet uskontoon liittyvät paikannimet johtuvat nunkiin liittyvän historian ja Neitsyt Mariaan viittaamisen suosiosta nimistössä.

Mieheen viittaavissa paikannimissä suurin osuus, 31 %, tulee ammatteihin ja työntekoon liittyvistä nimistä, kun taas naisiin viittaavissa paikannimissä tuo nimeämistausta edustaa pienintä osuutta kaaviossa, jollei sotilaallisen aseman mukaan nimettyjä paikannimiä oteta huomioon. Ryhmän ainoassa naisen sukupuoleen viittaavassa paikannimessä käytetään *neiti*-sanaa, kun taas miehen viitatessa nimissä käytetään neutraalia *mies*-sanaa.

Ammattinimikkeissä naissukupuoleen on perinteisesti viitattu erilaisilla loppupäätteillä (esim. *opettaja* > *opettajatar*) tai juuri *neiti*-sanalla (esim. *kassaneiti*), mutta näistäkin on pyritty luopumaan; suomen kielen lautakunta on vuonna 2007 laatinut kannanoton sukupuolineutraalin kielen edistämiseksi, jossa sukupuolineutraalin kielen tarvetta perustellaan sillä, että sukupuolten välinen tasa-arvo ei toteudu seksistisen kielen vuoksi (Suomen kielen lautakunta, 2007). Suuri osa ammatteihin liittyvistä kadunnimistä on kuitenkin suunniteltu ennen 2000-luvun alkua, joten Turun nimistössä sukupuolittuneet ammattinimet ovat vielä esillä.

7 Lopuksi

Poimimaani aineistoon valituksi tuli yhteensä 644 paikannimeä, joista osa sisältää määriteosassaan etunimen, osa sukunimen ja osa etu- ja sukunimen. Osa aineiston nimistä viittaa henkilönnimen sisältäviin talonnimiin, ja osa viittaa naisen tai miehen sukupuoleen ei-proprisella tavalla. Kaikista aineiston sukupuoleen viittaavista paikannimistä 74 % koostuu miehen sukupuoleen viittaavista nimistä, kun taas naisen sukupuoleen viitataan henkilönnimellä tai yleisnimellä vain 26 %:n verran. Kaikista nimistörekisterin turkulaisista paikannimistä 14 % viittaa joko nais- tai miessukupuoleen sisältäen joko henkilönnimen tai sukupuoleen viittaavan yleisnimen.

Kuvio 14. Sukupuolijakauma kaikissa aineiston paikannimissä.

Naiset ovat kaikista tutkimuksen paikannimiryhmistä eniten esillä pelkän etunimen sisältävissä paikannimissä, joista 41 %:ssa esiintyy naisen nimi. Suuri prosenttiosuus johtuu todennäköisesti siitä, että etunimen sisältävät paikannimet eivät ole pelkästään muistonimiä, eli jonkun kuuluisan henkilön mukaan nimettyjä, vaan niissä näkyvät esimerkiksi talonpoikaiskalenterin ja kirjallisuuden henkilöiden nimet.

Koska Turun nimistössä suositaan historian tunnettuja turkulaisia etenkin 1600–1900-luvuilta, on miesten osuus suurempi muistonimissä, sillä tuohon historian aikaan naisilla ei ollut mahdollisuutta koulunkäyntiin tai menestyvän uran luomiseen. Muistonimillä muistetut naiset ovat lähes kaikki hyväosaista sosiaaliluokkaa edustavia, esimerkiksi aatelis- tai porvarilaisnaisia, jotka ovat tulleet tunnetuksi asemansa ansiosta. Esimerkiksi *Matilda Meurmannin puistikolle* nimensä antanut Matilda Meurmann oli aatelinainen, joka kuoli

tapaturmaisesti ollessaan vierailemassa Ispoisten kartanolla. Historiaan on jäänyt tämän hyväosaisen naisen kuolema todennäköisesti siksi, että hän oli aatelissukua. Mikäli Ispoisten kartanolla olisi kuollut palvelusneiti, olisi häntä tuskin muistettu sanomalehdissä ja muissa painetuissa lähteissä, eikä näin ollen puistikkoa olisi nimetty kenenkään muistoksi.

Muistonimen saaneet naiset ovat siis olleet suurimmaksi osin kuninkaallisia, aatelisia tai muuten seurapiireissä tunnettuja henkilöitä, kun taas muistonimen saaneet miehet ovat edustaneet monia eri sosiaalisia taustoja: nimistössä näkyy kuninkaallisten ja porvareiden lisäksi myös akateemikkoja, taiteilijoita, urheilijoita, sotilaita, käsityöläisiä ja uskonnollisen ammatin edustajia. Nimeämisperusteet ovat muutenkin jakautuneet epätasaisesti miesten ja naisten kesken. Esimerkiksi nimistössä on vain 1 naispuolinen kuvataiteilija kun taas miespuolisia kuvataiteilijoita on aineistossa 12 kappaletta, eikä aineistossa esiinny esimerkiksi naispuolisia arkkitehtejä, urheilijoita, poliitikkoja tai sotaan liittyviä henkilöitä.

Eräs huomioitava asia liittyy myös muistettavien henkilöiden tasaiseen jakautumiseen miesten nimistössä. Muutama nimi nousee esille useissa paikannimiryhmissä, esimerkiksi Juhana Herttuaa on kunnioitettu etunimen sisältävällä *Juhanankadulla* sekä koko nimen sisältävällä *Juhana Herttuan puistokadulla* ja *Juhana Herttuan puistolla*. Suurimmaksi osin miespuolisia henkilöitä on muistettu kuitenkin tasaisesti. Naisten muistonimissä taas usea tunnettu nainen mainitaan monessa eri ryhmässä ja nimessä. Tunnettu porvari Valpuri Innamaa mainitaan kaikissa henkilönnimen sisältävissä ryhmissä (*Valpurintie*, *Innamaan puisto* ja *puistikko* ja *Valpuri Innamaan katu*). Katariina Jagellonican nimi toistuu usein (*Katariinantie*, *Katariinanlaakso*, *Kolmen Katariinan bulevardi* ja *Jagellonicankatu*), ja Neitsyt Marian nimeen viitataan 20 eri paikannimessä. Tunnettujen naishenkilöiden nimien uudelleen käyttäminen johtunee siitä, että heitä ei ole historiassa esillä kovin paljon.

Suurin ero sukupuolijakaumassa näkyy sukunimen sisältävissä paikannimissä sekä talonnimeen viittaavissa paikannimissä. Syy tälle huomiolle voisi olla se, että historiallisesti miehet ovat omistaneet suvun ja talon nimet. Sukunimi on perinteisesti siirtynyt isältä pojalle, kun taas naiset ovat joutuneet luopumaan omasta sukunimestään mennessään naimisiin. Talot on nimetty isännän mukaan, sillä omistusasiakirjoissa on näkynyt miehen nimi. Historian epätasa-arvoiset rakenteet ovat siis todennäköisesti syynä sille, miksi naiset ovat nimensajina vähemmän esillä näissä ryhmissä.

Tunnettujen naisten vähäisyys voi olla myös syy sille, minkä vuoksi naiset eivät ole saaneet kovin paljon pelkän sukunimen sisältäviä muistonimiä Turun nimistöön. Naisten mukaan

nimetyt paikat muodostavat 5 % kaikista sukunimen sisältävistä paikannimistä, ja ryhmän nimensaajiin kuuluvat pyhimys Katariina Aleksandrialainen (*Aleksandrianaukio*), Kaarina Hannuntytär (*Hannuntyttärenkatu*), Valpuri Innamaa (*Innamaan puisto ja puistikko*), Katariina Jagellonica (*Jagellonicankatu*) ja Kaarina Maununtytär (*Maununtyttärenkatu ja -puisto*). Sukunimen sisältävän paikannimen ovat saaneet sellaiset naispuoliset henkilöt, jotka esiintyvät muutenkin paljon nimistössä. Nämä henkilöt on valittu kenties sen vuoksi, että heitä ei voi sekoittaa muihin. Mahdollisesti pelkän sukunimen käyttö muiden tunnettujen naishenkilöiden muistonimissä saattaisi aiheuttaa sekaannuksen toiseen tunnettuun miespuoliseen henkilöön. Esimerkiksi mikäli hovineito Ebba Brahea olisi muistettu pelkällä sukunimellä, olisi hänet voitu sekoittaa Pietari Braheen, jonka mukaan on nimetty monta katua Turussa, tai mikäli *Mathilda Wreden katu* olisi vain *Wredenkatu*, voitaisiin kadun luulla viittaavan hänen veljeensä Otto Wredeen, joka oli myös tunnettu henkilö. Tämä saattaa siis olla syy siihen, miksi Ebba Brahe ja Mathilda Wrede esiintyvät vasta koko nimen sisältävissä paikannimissä, joissa naisten nimiä on 19 %:n verran.

Ei-proprisissa nimissä sukupuolijakauma on tasaisempi, ja etunimen sisältävien paikannimien jälkeen tässä ryhmässä on eniten naisen sukupuoleen viittaavia nimiä (35 %). Huomioitavaa on kuitenkin se, millä nimillä naiseen viitataan. Naiseen viitataan esimerkiksi nimityksillä *impi, neitsyt, tytteli, tyllerö, neiti ja ämmä*, kun taas mieheen viitataan neutraalimmin käyttämällä sanoja *mies, herra, poika, ukko ja äijä*. *Mies*-sana esiintyy ei-proprisissa sukupuoleen viittaavissa nimissä 26 kertaa (esim. *Työmiehenkatu*), mutta *nainen*-sanaa ei esiinny lainkaan. Turun nimistössä on myös suuri määrä piilosukupuolen sisältäviä nimiä, joita en valinnut lopulliseen aineistoon, mutta jotka vaikuttavat kielimaisemaan muiden sukupuoleen viittaavien sanojen rinnalla (esim. *Sotilasmestarinkatu tai Papinkatu*).

Aihepiirinimet tuovat Turun nimistöön paljon henkilöihin ja sukupuoliin viittavia paikannimiä. Turun kaupunki on julkaissut verkkosivullaan nimistön aihepiirikartan, johon on merkattu kaikki aihepiirit nimeämiseen liittyen. Usein esille tulevat aihepiirit tässä työssä ovat esimerkiksi ”Nummisuutarit”, ”Taiteilijat”, ”Vaasa-suvun henkilöt” ja ”Turun historialliset porvarinimet”. Naissukupuolta on muistettu erityisesti ”Linnan hovi ja 1600-luvun porvarinaiset”- ja ”Naisten entisaikojen työt” -aihepiireillä. Aihepiirinimien käyttäminen jatkossa saattaisi vaikuttaa positiivisesti kielimaiseman tasa-arvoisuuteen, sillä aihepiireihin on helpompi valita myös naissukupuolen edustajia, kuten viime aikoina onkin tehty.

Huomionarvoista paikannimiä tarkastellessa on myös niiden sijainnin pohtiminen. Merkittävälle henkilölle on kautta aikojen annettu muistonimiä merkittävälle paikoille. Esimerkiksi Tuomiokirkon ympäristölle on aikoinaan varattu paikkoja vain tärkeimmille henkilöille, ja Turun ydinkeskustan henkilönimen sisältävät kadut on nimetty *Maariankatua* lukuun ottamatta miesten mukaan (*Eerikinkatu, Brahenkatu, Sibeliuksenkatu, Tuureporinkatu*). Pienet puistikot tai polut eivät välttämättä ole kartassa tarkasti näkyvillä, joten sijainnin merkittävyys on tärkeä huomion kohde. Esimerkiksi puistoja on nimetty niin miesten kuin naistenkin mukaan, mutta ydinkeskustassa sijaitsee vain miesten mukaan nimettyjä puistoja (esim. *Brahenpuisto, Lönnrotinpuisto, Mannerheiminpuisto* ja *Tuomaanpuisto*). Oleellista on kiinnittää huomiota siihen, onko muistonimen saanut paikka esimerkiksi tärkeällä paikalla oleva tie vai polku vähän asutetulla, syrjäisellä alueella.

Kaupungin kielimaisema vaikuttaa kaupunkilaisen identiteettiin kaupungin asukkaana. Turun paikannimistössä näkyy kaupungin historia ja asema entisenä pääkaupunkina. Muistonimillä on muistettu tärkeitä turkulaisia taiteilijoita, poliitikkoja ja kuninkaallisia. Aihepiirinimistä tulee esille menneisyys turkulaiseen maisemaan liittyvillä ammanteilla, kuten esimerkiksi laivastoelämään sekä käsityöläis- ja talonpoikaiskulttuuriin liittyvistä paikannimistä tulee esille. Naisten nimet ja naiseen viittaus yleisnimellä näkyvät kaupunkimaisemassa, mutta ero on suuri verrattuna miessukupuolen esillä oloon katukuvassa. Paikannimistön epätasa-arvoisuus ei kuitenkaan liity pelkästään turkulaiseen nimistösuunnitteluun vaan myös historiaan, jonka vaikutukset näkyvät nimistössämme edelleen.

Lähteet

Aineslähteet

NR 2021 = Nimistörekisteri (Turku: osoitenimet ja Turku: muut nimet), Turun kaupunki.

Muut lähteet

Aalto, Tiina 2001. Orvokki, lehdokki, vuokko ja moni muu: Aihepiirinimeämisen teoriaa ja käytäntöä. Teoksessa *Kielen opissa 5: Nimien vuoksi*, s. 65–80. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos. Vantaa.

Ainiala, Terhi 1997. *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Ainiala, Terhi 2005. Tutkimuskohteena kaupunkinimistö. Teoksessa *Kaupungin nimet: Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä*, s. 10–25. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Ainiala, Terhi 2007. Nyt kuljen katuani pitkin...Kotimaisten kielten keskus. [verkkojulkaisu] Viitattu 10.1.2022. Saatavissa:
https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/nimenpyorittaja_%282005_2012%29/nyt_kuljen_katuani_pitkin...

Ainiala Terhi - Saarelma Minna - Sjöblom Paula 2008. *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Alford, Richard 1988: *Naming and identity: a cross-cultural study of personal naming practises*. HRAF Press. New Haven, Connecticut.

Borodulina, Yana 2016: *Suomalaisten uskomustarinoiden ylikuonnolliset olennot ja niiden nimityksien alkuperä*. [verkkodokumentti] Pro gradu -tutkielma, Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos. Viitattu 11.4.2022. Saatavissa:
<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/130703/BorodulinaYana.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Eduskunta: Naiset kansanedustajina. [verkkojulkaisu] Viitattu 28.4.2022. Saatavissa:
<https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/naisten-aanioikeus-110-vuotta/Sivut/naiset-kansanedustajina.aspx>

Engelberg, Mila 2007: Seksistinen suomi. Kielikello. [verkkójulkaisu]. Viitattu 21.3.2022.

Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/seksistinen-suomi>

Haavio, Martti 2019: *Suomalainen mytologia*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Turku.

Junnila, Hilka 2011: Keskusta-alueen nimistön muodostuminen vuosina 1830–1999-
Kaupunginosat I-X ja satama. Teoksessa *Turun katuja ja toreja: Nimistöhistoriaa keskiajalta
nykypäivään*, s. 268–287. Turun museokeskus. Turku.

Kiviniemi, Eero 1990: *Perustietoa paikannimistä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
Helsinki.

Kiviniemi, Eero 2006: *Suomalaisten etunimet*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Kostet, Juhani 1996. Turun asemallinen kehitys keskiajalta vuoden 1827 suurpaloon.
Teoksessa *Turun katuja ja toreja: Nimistöhistoriaa keskiajalta nykypäivään*, s. 26–75. Turun
museokeskus. Turku.

Kotimaisten kielten keskus: Nimistösuunnittelu: muistonimet. [verkkójulkaisu] Viitattu
24.4.2022. Saatavissa: <http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/haku/muistonimet/ohje/205>

Kotimaisten kielten keskus: Kaavanimien suunnittelun periaatteet. [verkkójulkaisu] Viitattu
10.1. 2022. Saatavissa:
https://www.kotus.fi/ohjeet/nimistonsuunnittelun_ohjeita/kaavanimien_suunnittelun_periaatteet

Kotimaisten kielten keskus: Sukupuolineutraalin kielenkäytön edistäminen. [verkkójulkaisu].
Viitattu 21.3.2022. Saatavissa:
https://www.kotus.fi/ohjeet/suomen_kielen_lautakunnan_suosituksia/kannanotot/sukupuolineutraalin_kielenkayton_edistaminen

Laakso, Veikko 2011: Katujen nimittämistoimikunnasta nimistökomiteaan. Teoksessa *Turun
katuja ja toreja: Nimistöhistoriaa keskiajalta nykypäivään*, s. 180–191. Turun museokeskus.
Turku.

Laaksonen, Marianne 2014: Puoliveli ja bonusäiti – uusperheen nimityksen kirjoa. Kielikello.
[verkkójulkaisu] Viitattu 29.4.2022. Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/puoliveli-ja-bonusaiti-uusperheen-nimitysten-kirjoa>

Lahtinen, Rauno 2014: *Turun historia*. Turkuseura. Turku.

Levo, Tuula 1986: *Turun henkilönimipohjaiset kadunnimet*. Suomen kielen sivulaudaturtutkielma, Turun yliopisto.

Mallat, Kaija 2007. *Naiset rajalla: Kyöveli, Nainen, Naara(s), Neitsyt, Morsian, Akka ja Ämmä Suomen paikannimissä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki.

Mikkonen Pirjo - Manni-Lindqvist Tiina - Salonen Minna 2008. *Kielitoimiston nimiopas*. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Helsinki.

Närhi, Eeva 1985: Kaavanimistön suunnittelu. Kielikello. [verkkojulkaisu] Viitattu 10.1.2022. Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/kaavanimiston-suunnittelu>

Närhi, Eeva 1987: Uusien nimien antamisesta ja vanhojen suojelemisesta. [verkkojulkaisu] Viitattu 10.1.2022. Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/uusien-nimien-antamisesta-ja-vanhojen-suojelemisesta>

Oja, Aulis 1944: Keskiajan ja 1500-luvun Maaria. Teoksessa *Maarian pitäjän historia*, s.38–401. Tampereen työväen kirjapaino. Tampere.

Paasikivi Iina 2001: Turun Engelin asemakaava ja sen muuttuminen 1800-luvun aikana. Teoksessa *Turun nimistö 2*, s. 7–24. Turun maakuntamuseo. Turku.

Paikkala, Sirkka 2004: *Se tavallinen Virtanen*. Suomalaisen Kirjallisuuden seura. Tampere.

Paikkala, Sirkka 2005: Muistonimien antamisesta. Kielikello. [verkkojulkaisu] Viitattu 10.1.2022. Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/muistonimien-antamisesta>

Paikkala, Sirkka 2012: Puoison nimi vai oma nimi? Kielikello. [verkkojulkaisu] Viitattu 11.4.2022. Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/puoison-nimi-vai-oma-nimi->

Perttula, Heli 2013: Etunimen sukupuoli. Kielikello. [verkkojulkaisu] Viitattu 10.1.2022. Saatavissa: <https://www.kielikello.fi/-/etunimen-sukupuoli>

Perälä, Tauno 2011: Turun kaupunkialueen muodostuminen. Teoksessa *Turun katuja ja toreja: Nimistöhistoriaa keskiajalta nykypäivään*, s.8–25. Turun Museokeskus. Turku.

Saarnisto, Petra 2018: Port Arhurissa kalassa, kuokkimassa tai tappellessa. Kotimaisten kielten keskus. [verkkojulkaisu]. Viitattu 5.4.2022. Saatavissa:

https://www.kotus.fi/nyt/kotus-blogi/satunnaisesti_kirjoittava_kotuslainen/port_arthurissa_kalassa_kuokkimassa_tai_tappele_massa.27211.blog

Sandström, Mikko 2019: Tasapainoilua nimistösuunnittelussa: myyviä mielikuvia vai ajattomia periaatteita? Kielikello. [verkkojulkaisu] Viitattu 10.1.2022. Saatavilla: <https://www.kielikello.fi/-/tasapainoilua-nimistonsuunnittelussa-myyvia-mielikuvia-vai-ajattomia-periaatteita->

Seppälä, Mikko-Olavi 2016: Politics of commemoration on the streets of 1920s Helsinki. *Yhdyskuntasuunnittelu / The Finnish journal of urban studies* 2016:2 vol 54. [verkkojulkaisu] Saatavilla: [Politics of commemoration on the streets of 1920s Helsinki | Yhdyskuntasuunnittelun seura \(yss.fi\)](#)

Turun nimistön aihepiirikartta 2019. Turun kaupunki, kaupunkiympäristötoimiala, kaupunkisuunnittelu ja maaomaisuus, kaavoitus. Saatavissa: https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files/nimiston_aihepiirikartta.pdf.

Ukskoski, Laura 2019: Karamzininrannasta Aulis Rytkösen kadulle: Tutkimus 2000-luvun muistonimeämisestä. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto.

VISK = Iso suomen kielioppi. § 186 *la*-sanojen koostumus ja merkitys. [verkkojulkaisu] Viitattu 15.5. 2022. Saatavissa: <https://kaino.kotus.fi/visk/sisallys.php?p=186>

Wihuri, Elina 2020: Rantatie, Ahvenpuisto ja Kissankäpälä – Mistä aineksista suomenkielinen tiennimistö koostuu? Kielikello. [verkkojulkaisu] Viitattu 10.1.2022. Saatavilla: <https://www.kielikello.fi/-/mista-aineksista-suomenkielinen-tiennimisto-koostuu->

Yli-Kojola, Maria 2005: Kurvinpussi vai Torikatu? Kouvolalaisten mielipiteitä kadunnimistä. Teoksessa *Kaupungin nimet: Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä*, s. 178–201. Suomalaisen Kirjallisuuden seura. Helsinki.

Liitteet

Liite 1. Luettelo etunimen sisältävistä paikannimistä

Paikannimi	Nimeämistausta
Aakenkatu	tuntematon
Aakenpuisto	tuntematon
Aninkaistenkatu	vanhan nimen perusteella
Akselintie	Akseli Kurki, sotapäällikkö
Akselintasku	Akseli Kurki, sotapäällikkö
Aleksandrankuja	Pyhä Aleksandria
Amaliantie	Amalianborgs Bryggeri
Amalianpuistikko	Amalianborgs Bryggeri
Anna-Marian polku	tuntematon
Annankatu	epäselvä, joko pyhimyksen tai Anna-nimen mukaan
Annanpuisto	epäselvä, joko pyhimyksen tai Anna-nimen mukaan
Annikanpolku	balladin mukaan
Annikanaukio	balladin mukaan
Antinkuja	aihepiiri: talonpoikaskalenteri
Antreksenkuja	aihepiiri: Nummisuutarit
Antreksenpolku	aihepiiri: Nummisuutarit
Arnikan leikkipuisto	Arnika Friske, Friskalan kartanon isäntä
Artturinkatu	Artturi Kajanus, Arthur Rune ja Arthur Tollet
Artturinaukio	Artturi Kajanus, Arthur Rune ja Arthur Tollet
Artturintasku	Artturi Kajanus, Arthur Rune ja Arthur Tollet
Arvinkatu	epäselvä, joko Arvid Stålmarm tai Arvid Kurki
Arvinsilmä	epäselvä, joko Arvid Stålmarm tai Arvid Kurki
Aurorankatu	Aurora-järjestö
Auroran paikoitusalue	Aurora-järjestö
Beata Marian polku	Beata Maria Pipping, Kakaraisten tilan emäntä
Bertantie	uittamolaisen tilan emäntä
Carl Ludvigin puisto	Carl Ludvig Engel, arkkitehti
Capsiankatu	Capsius Margaretha, taidemaalari
Capsiantori	Capsius Margaretha, taidemaalari
Catilluksentie	piispa Catillus
Catilluksenpolku	piispa Catillus

Cecilianpolku	tuntematon kaarinalainen henkilö
Ceciliansarka	tuntematon kaarinalainen henkilö
Detmarinkuja	tuntematon suutari
Eerikinkatu	Pyhä Erik
Elinantie	tuntematon
Elinanpuisto	tuntematon
Elinan pysäköintialue	tuntematon
Elisabetinkatu	aihepiiri: Neitsyt Marian elämään vaikuttaneet henkilöt ja ilmiöt
Elisabetinkuja	aihepiiri: Neitsyt Marian elämään vaikuttaneet henkilöt ja ilmiöt
Ellinpellontie	tuntematon
Ellun leikkikenttä	tuntematon
Ellenmäki	tuntematon
Eliaksenmäki	tuntematon
Eskelinkatu	piispa Eskel
Eskonkatu	aihepiiri: Nummisuutarit
Eskonpolku	aihepiiri: Nummisuutarit
Eskonpuisto	aihepiiri: Nummisuutarit
Esterinpuisto	aihepiiri: talonpoikaiskalenteri.
Fredrikanportaat	Fredrika Runeberg, kirjailija
Gabrielinkatu	aihepiiri: Neitsyt Marian elämään vaikuttaneet henkilöt ja ilmiöt
Gabrielinpolku	aihepiiri: Neitsyt Marian elämään vaikuttaneet henkilöt ja ilmiöt
Gregorius IX:n tie	paavi Gregorius IX
Gregoriuksenpuisto	paavi Gregorius IX
Gunillanpolku	aihepiiri: Juhana Herttuan aika ja Ispoisten kartanon henkilöt
Hannanpolku	aihepiiri: talonpoikaiskalenteri
Hannunkatu	aihepiiri: vanha paikallinen nimistö
Hannunniittu	Kristian Hannunpoika, sotilas
Hannunniitun kenttä	Kristian Hannunpoika, sotilas
Helenanpuisto	aihepiiri: talonpoikaiskalenteri
Hermanninpuistikko	aihepiiri: kirkolliset henkilöt Maariassa
Heikintasku	tuntematon

Hemminginkatu	aihepiiri: Suomen keskiaikaiset piispat
Henrikinkatu	Pyhä Henrik
Henrikinkirkko	Pyhä Henrik
Hintsankuja	aihepiiri: 1500-luvun merkkihenkilöt
Iivarinkuja	aihepiiri: Nummisuutarit
Ilmarisenkatu	aihepiiri: Kalevala
Ingergerdinpuisto	vanhin tunnettu suomalainen nainen
Ingergerdinaukio	vanhin tunnettu suomalainen nainen
Ingergerdinkenttä	vanhin tunnettu suomalainen nainen
Iso-Heikkilä	tuntematon
Iso-Heikkiläntie	tuntematon
Iso-Heikkilänpuisto	tuntematon
Iso-Heikkilän kenttä	tuntematon
Iso-Heikkilän urheilukenttä	tuntematon
Jaakkimankatu	Jaakkima Scheel, amiraali
Jaakkimanpolku	Jaakkima Scheel, amiraali
Jaakontie	kirkkoherra Jacobus
Jaakonkenttä	aihepiiri: talonpoikaskalenteri.
Jaakonpolku	kirkkoherra Jacobus
Jaanintie	tuntematon
Jaaninpuisto	tuntematon
Jaaninpolku	tuntematon
Jaaninlaakso	tuntematon
Jaaninoja	tuntematon
Jaaninsilta	tuntematon
Johannankuja	aihepiiri: talonpoikaskalenteri.
Joosefin polku	aihepiiri: Neitsyt Marian elämään vaikuttaneet henkilöt ja ilmiöt
Joukahaisenkatu	aihepiiri: Kalevala
Juhanankatu	aihepiiri: Juhana Herttuan aika ja Ispoisten kartanon henkilöt
Jössenpolku	aihepiiri: Turun keskiajan ja 1500-luvun porvarinimistö
Kaarlejoentie	Kaarle IX, kuningas
Kaarlentie	Kaarle IX, kuningas
Kaarlenpuisto	Kaarle IX, kuningas

Kaarlejoki	Kaarle IX, kuningas
Kalervonkatu	aihepiiri: Kalevala
Kalevantie	tuntematon
Kalevansilta	tuntematon
Kalevanramppi	tuntematon
Kalevanpuisto	tuntematon
Kasperin kenttä	tuntematon
Kallenkuljunkuja	Kallenkuljun saha, nimi Kissa-Kalle-nimiseltä mieheltä
Katrinpuistikko	Daniel Hjort -näytelmän henkilö
Karrinkatu	aihepiiri: Nummisuutarit
Karrinpolku	aihepiiri: Nummisuutarit
Karrinpuisto	aihepiiri: Nummisuutarit
Katariinantie	aihepiiri: Juhana Herttuan aika ja Ispoisten kartanon henkilöt
Katariinanpuistikko	Ispoisten kartanon emäntä
Katariinankenttä	Ispoisten kartanon emäntä
Katariinanlaakso	aihepiiri: Juhana Herttuan aika ja Ispoisten kartanon henkilöt
Katariinanlaakson luonnonsuojelualue	aihepiiri: Juhana Herttuan aika ja Ispoisten kartanon henkilöt
Katariinan hautausmaa	Pyhä Katariina Sienalainen
Kerttulimäki	Pyhä Kerttuli
Kerttulinkatu	Pyhä Kerttuli
Kirstinkatu	tuntematon
Kirstinpolku	tuntematon
Kirstinpuisto	tuntematon
Kirstintasku	tuntematon
Kirstinpiha	tuntematon
Kimmonpuistikko	tuntematon
Kolmen Katariinan bulevardi	Katariina Jagellonica, Kaarinan Maununtytär ja Kaarina Hannuntytär
Konradinkuja	aihepiiri: Turun keskiajan ja 1500-luvun porvarinimistö
Kranaatinkuja	tuntematon rakuuna
Kreetankatu	aihepiiri: Nummisuutarit
Kristiinankatu	kuningatar Kristiina
Kristonkatu	aihepiiri: Nummisuutarit

Kristonpolku	aihepiiri: Nummisuutarit
Kuningatar Margareetan laituri	kuningatar Margareeta
Kullervonkatu	aihepiiri: Kalevala
Lassenkuja	tuntematon
Lauritsankatu	Pyhä Laurentius
Lauritsankuja	Pyhä Laurentius
Lauritsanpuisto	Pyhä Laurentius
Laurinkarintie	tuntematon
Leenankatu	aihepiiri: talonpoikaskalenteri
Lemminkäisenkatu	aihepiiri: Kalevala
Lemminkäisenpuisto	aihepiiri: Kalevala
Liisankari	tuntematon
Liisankatu	tuntematon
Liisan paikoitusalue	tuntematon
Louhenkatu	aihepiiri: Kalevala
Luciankuja	aihepiiri: talonpoikaskalenteri
Lyylintie	emäntä
Maaria	Neitsyt Maria
Maarian portti	Neitsyt Maria
Maariankatu	Neitsyt Maria
Maarian allas	Neitsyt Maria
Maarian kirkkosilta	Neitsyt Maria
Maarian kirkko	Neitsyt Maria
Maarian hautausmaa	Neitsyt Maria
Maaritinkuja	aihepiiri: talonpoikaskalenteri
Matinkatu	Mathias Calonius, professori
Matinniementie	tuntematon
Margareetantie	tuntematon
Marjatankatu	aihepiiri: talonpoikaskalenteri
Marketanpolku	Kakkaraisten tilan emäntä
Markonkuja	tuntematon
Martanmäki	tuntematon
Martanpolku	aihepiiri: Nummisuutarit
Martanpuisto	aihepiiri: Nummisuutarit
Martti	Martti Luther

Martinkatu	Martin Stodius, professori
Martinsilta	Pyhä Martinus
Martin puistikko	Martti Luther
Martin kenttä	Pyhä Martinus
Martinkirkko	Martti Luther
Martin portaat	Martti Luther
Mataleenankatu	aihepiiri: talonpoikaikalenteri
Mataleenanpuisto	aihepiiri: talonpoikaikalenteri
Matildantie	uittamolaisen tilan emäntä
Maununpolku	aihepiiri: Suomen keskiaikaiset piispat
Meinikanpuisto	Meinikka Skytte, porvari
Mennanderinkuja	aihepiiri: Turun piispat ja Maarian kirkkoherrat
Mielikinkatu	aihepiiri: Kalevala
Miikkulankuja	aihepiiri: vanha talonpoikaikalenteri
Mikaelinkirkko	arkkienkeli Mikael
Mikonkatu	Pyhä Mikael
Mylly-Matin aukio	aihepiiri: myllytoiminta
Neitsyt Marian katu	aihepiiri: Neitsyt Marian elämään vaikuttaneet henkilöt ja ilmiöt
Niilonkatu	aihepiiri: Vaasa-kuninkaiden aikaiset merkkihenkilöt
Niisiuksenkatu	aihepiiri: talonpoikaikalenteri
Niklaksenkatu	aihepiiri: Turun keskiajan ja 1500-luvun porvarinimistö
Nissensilta	aihepiiri: Turun keskiajan ja 1500-luvun porvarinimistö
Nuutintie	tuntematon
Nuutintasku	tuntematon
Näkinpiha	aihepiiri: suomalainen kansanusko
Nyyrikinkatu	aihepiiri: suomalainen kansanusko
Oilinkuja	aihepiiri: talonpoikaikalenteri
Oilinpolku	aihepiiri: talonpoikaikalenteri
Olavintie	Pyhä Olavi
Olavinpuisto	Pyhä Olavi
Olgankuja	tuntematon
Oskarinkuja	Oskari Paasikivi, kunnallispoliitikko
Oskaripuistikko	Oskari Paasikivi, kunnallispoliitikko
Oskarvuori	tuntematon

Oskarvuorentie	tuntematon
Otontie	uittamolaisen tilan isäntä
Paaskunnankatu	epäselvää, joko pogostu-sanasta tai Basigunde-nimisen miehen nimestä
Paavalintie	tuntematon
Penttinpolku	tuntematon
Piritankuja	aihepiiri: Ispoisten kartanon entiset omistajat ja Kaarle IX.n sotaretkiin liittyvät henkilöt
Pontuksentie	Pontus de la Gardie, sotapäällikkö
Priitanpolku	aihepiiri: Nummisuutarit
Pyhän Annan aukio	Pyhä Anna
Pyhän Henrikin aukio	Pyhä Henrik
Pyhän Henrikin lähde	Pyhä Henrik
Pyhän Henrikin kirkko	Pyhä Henrik
Pyhän Katariinan kirkko	Pyhä Katariina
Pyhän Katariinan kirkkoaukio	Pyhä Katariina
Pyhän Katariinan puistikko	Pyhä Katariina
Pyhän Kerttulin oikopolku	Pyhä Kerttuli
Pyhän Marian aukio	Pyhä Maria
Pyhän Marian puisto	Pyhä Maria
Pyhän Marian silta	Pyhä Maria
Pyhän Marian tie	Pyhä Maria
Rafunkuja	Rafael ”Rafu” Ramstedt, laulaja
Ragvaldinkuja	aihepiiri: Suomen keskiaikaiset piispat
Raimonkuja	aihepiiri: vanha paikallinen nimistö
Reimankuja	aihepiiri: vanha paikallinen nimistö
Rosanpuisto	Ispoisten kartanon emäntä
Saaramäentie	tuntematon
Saarankuja	aihepiiri: talonpoikaikalenteri
Sannanpolku	tuntematon
Sampsankatu	tuntematon
Samuelintie	uittamolaisen tilan isäntä
Sauna-Annan polku	aihepiiri: Turun keskiajan ja 1500-luvun porvarinimistö
Sauna-Annan ryytimaa	aihepiiri: Turun keskiajan ja 1500-luvun porvarinimistö
Sepeteuksenpuisto	aihepiiri: Nummisuutarit

Sigismundinpuisto	aihepiiri: Kaarinan sotahistoria ja Kaarlen IX:n retket
Sigridinpolku	aihepiiri: Juhana Herttuan aika ja Ispoisten kartanon henkilöt
Simonpuisto	tuntematon
Sirkankuja	tuntematon
Sofiankatu	epäselvää, joko tsaarittaren, pyhimyksen tai arkkitehdin vaimon mukaan
Tahkonkuja	aihepiiri: urheilun vaikuttajat
Tahkonaukio	aihepiiri: urheilun vaikuttajat
Tapaninpolku	tuntematon
Tapaninpuistikko	tuntematon
Tapionpuisto	tuntematon
Teemunpolku	aihepiiri: Nummisuutarit
Tellervonkatu	tuntematon
Toffinkatu	Aadolf ”Toffi” Ahlroos, seurakuntatyöntekijä
Topiaksenkatu	aihepiiri: Nummisuutarit
Topinoja	tuntematon
Topinojankatu	tuntematon
Topinojanpolku	tuntematon
Topinojanpiennar	tuntematon
Topinojan puisto	tuntematon
Topinojan paikoitusalue	tuntematon
Tuomaanpolku	piispa Tuomas
Tuomaansilta	piispa Tuomas
Tuomaanranta	piispa Tuomas
Tuureporinkatu	Ture Hagert, pormestari
Tuurintie	Ture Hagert, pormestari
Tyytikipesä	aihepiiri: suomalainen kansanusko
Urpontie	tuntematon
Valpurintie	Valpuri Innamaa, kauppias
Vellamonkatu	aihepiiri: Kalevala
Victorinpolku	Victor Von Stedight, eversti
Vilhonkatu	epäselvää, pienen mahdollisuuden mukaan kauppias William Chrichtonin muistoksi
Vilhonportaat	epäselvää, pienen mahdollisuuden mukaan kauppias William Chrichtonin muistoksi

Venlanpolku	aihepiiri: Seitsemän veljestä
Venlanmäki	aihepiiri: Seitsemän veljestä
Yli-Maaria	Neitsyt Maria
Yli-Maariankatu	Neitsyt Maria
Yli-Maarian rantapolku	Neitsyt Maria
Yrjänänkatu	Pyhä Yrjänä
Yrjänänpuisto	Pyhä Yrjänä
Yrjänänaukio	Pyhä Yrjänä
Yrjönkatu	Pyhä Yrjänä

Liite 2. Luettelo sukunimen sisältävistä paikannimistä

Paikannimet	Taustaa
Agricolankatu	Mikael Agricola, piispa ja suomen kielen kehittäjä
Aleksandrianaukio	Katariina Alexandrialainen, pyhimys
Arwidssoninkatu	Adolf Ivar Arwidsson, professori
Barker	Barker-yhtiö, nimi perustaja John Barkerilta
Barkerinaukio	Barker-yhtiö, nimi perustaja John Barkerilta
Bergenheiminpolku	Edward Bergenheim, kirkkoherra
Bilmarkinkatu	Johan Bilmark, professori
Blomberginaukio	August Blomberg, urheilupuiston luoja
Brahenkatu	Pietari Brahe, kenraalikuvernööri
Brahenportti	Pietari Brahe, kenraalikuvernööri
Brahenpuisto	Pietari Brahe, kenraalikuvernööri
Brahensilta	Pietari Brahe, kenraalikuvernööri
Browalliuksenkuja	Johan Browellius, piispa
Bryggmaninkatu	Erik Bryggman, arkkitehti
Chorellinkatu	Valentin Chorell, kirjailija
Chrichtoninkatu	Chrichton-yhtiö, nimi perustaja William Chrichtonilta
Chiewitzin serpentiini	Theodor Chiewitz, arkkitehti
Choraeuksenlähde	Mikael Choraeus, runoilija
Dahlströminpolku	Ernst, Magnus ja Stig Dahlström, lahjoittajia
Ekmaninkatu	R.V Ekman, taidemaalari

Ekmaninpolku	R.V Ekman, taidemaalari
Ekmanipuisto	R.V Ekman, taidemaalari
Finnberginkatu	Gustaf Finnberg, taidemaalari
Fleminginkatu	Klaus Fleming, sotapäällikkö
Frantsinkatu	Perttu Frants, tilanomistaja
Frantsinpolku	Perttu Frants, tilanomistaja
Frantsinkenttä	Perttu Frants, tilanomistaja
Frillenkenttä	Maunu Frille, porvari
Fresenkatu	Jaakko Friske, Friskalan kartanon omistaja
Friskalantie	Jaakko Friske, Friskalan kartanon omistaja
Gangiuksenkatu	Olof Gangius, arkkitehti
Gezeliuksenkatu	Johannes Gezelius, piispa
Haartmaninkatu	Axel Haartman, taidemaalari
Haartmanipuisto	Axel Haartman, taidemaalari
Hammerberginpolku	Mauritz Hammarberg, kauppias
Hannuntyttärenkatu	Kaarina Hannuntytär, kuninkaallinen
Hedberginpolku	F.G Hedberg, kirkkoherra
Hilakuja	Ruben Hila
Hilakatu	Ruben Hila
Hjeltinpiha	Wilhelm Gustaf Hjelt, kirkkoherra
Innamaan puisto	Valpuri Innamaa, kauppias
Innamaan puistikko	Valpuri Innamaa, kauppias
Ilkanrinne	Jaakko Ilkka, sotapäällikkö
Illenkatu	Salomon Ille, linnanpäällikkö
Jagellonicankat	Katarina Jagellonica, kuninkaallinen
Junginkatu	Axel Bertel Jung, arkkitehti
Junginkenttä	Axel Bertel Jung, arkkitehti
Julinin leikkipuisto	Erik Julin, liikemies
Kaijalanpuisto	Ilmari Kaijala, taidemaalari
Kaskenkatu	Markus Kaske, porvari
Kauppias Hammarin katu	C.G Hammar, kauppias
Kenraali Airon puisto	A.F Airo, kenraali
Kingelininkatu	Abraham Kingelin, liikemies
Kivilinnankatu	Osmo Kullervo Kivilinna, laivastopäällikkö
Koskenniemenkatu	V.A Koskenniemi, kirjailija

Koskenniemenaukio	V.A Koskenniemi, kirjailija
Kreanderinkuja	Salomon Kreander, kirkkoherra
Laureuksenkatu	Alexander Laureus, taidemaalari
Lohrmanninkatu	Ernst Lohrmann, arkkitehti
Lutherin kirkko	Martti Luther, munkki ja teologi
Lydeninpolku	Edward Lyden, taidemaalari
Lönrotintie	Elias Lönnrot, kirjailija
Lönrotinpuisto	Elias Lönnrot, kirjailija
Mannerheiminpuisto	Carl Custaf Emil Mannerheim, presidentti
Maununtyttärenkatu	Kaarina Maununtytär, kuninkaallinen
Maununtyttärenpuisto	Kaarina Maununtytär, kuninkaallinen
Mennanderinkuja	Karl Fredrik Mennander, piispa
Michailowinkatu	Stefan Michailow, arkkitehti
Michailowin portaat	Stefan Michailow, arkkitehti
Munsterhjelmipolku	Magnus Hjalm Munsterhjelm, taidemaalari
Munterinkatu	Munter-lisänimen saanut sotilas Vänrikki Stoolin tarinoista
Muukanpolku	Elias Muukka, taidemaalari
Mäkilänpolku	Otto Mäkilä, taidemaalari
Nyströminpolku	Gustav ja Alex Nyström, arkkitehtejä
Ohrapäänkatu	Philpus Ochrapää, pormestari
Ohrapäänpolku	Philpus Ochrapää, pormestari
Paljaspää	Thomas Paliaspä, porvari
Parrantie	Jaakko ja Hannu Parta, talonomistajia
Pelttarinkatu	Claus Beltaraen tai Jösse Baltaren mukaan, porvareita
Petreliuksenkulma	Gustav Albert Petrelius, lahjoittaja
Petreliuksenpolku	Gustav Albert Petrelius, lahjoittaja
Piiparinpolku	Michel Pipare, muusikko
Piiparinpuisto	Michel Pipare, muusikko
Pinellonpolku	Nils Henrik Pinello, liikemies
Pippinginpolku	Josef Pipping, Kakkaraisten tilan omistaja
Porthaninkatu	Henrik Gabriel Porthan, professori
Possenkatu	Knuut Posse, Friskalan kartanon omistaja
Pryssinkatu	Olof Pryss, professori
Pryssinkuja	Olof Pryss, professori
Pursimies Ketosen polku	Erkki Oskari Ketonen, pursimies

Qwenselin piha	Wilhelm Johan Qwensel, hovioikeuden virkamies
Ramstedtinkatu	Gustav John Ramstedt, kirjailija
Rauninaukio	talonisäntä
Raunintie	talonisäntä
Rettiginrinne	Rettig-tehdas, nimi perustaja Hans Von Rettigiltä
Ritzinkatu	Jacob Ritz, kirkkoherra
Ritzinkuja	Jacob Ritz, kirkkoherra
Rossinkatu	Hermannus Ross, kirkkoherra
Rossinpolku	Hermannus Ross, kirkkoherra
Rothoviuksenkatu	Isak Rothovius, piispa
Runeberginpuisto	Johan Ludwig Runeberg, kirjailija
Ryssänmäenrinne	Jacob Ryss, porvari
Saariontie	Väinö Saario, poliitikko
Scheelenpuisto	Hans Scheele, kauppias
Sibeliuksenkatu	Jean Sibelius, säveltäjä
Siirintie	talonisäntä
Siirinpuisto	talonisäntä
Sirkkalankatu	Henrik Sirkkala, porvari
Sirkkalan kasarmi	Henrik Sirkkala, porvari
Sonckinkatu	Lars Snock, arkkitehti
Sorolaistenkatu	Eerik Sorolainen, piispa
Sotilasmestari Iilamon tie	Iivari Iilamo, sotilasmestari
Stedigtinkatu	Victor Von Stedigt, eversti
Stoltinkatu	Stolt-lisänimen saanut sotilas Väinö Stoolin tarinoista
Stålarminpuisto	Arvi ja Arvid Stålarmin, sotapäälliköitä
Suurpäänkatu	Laurentius Suurpää, piispa
Tallgreninkatu	Markus Tallgren, kirkkoherra
Tallgreninpolku	Markus Tallgren, kirkkoherra
Tallgreninpuisto	Markus Tallgren, kirkkoherra
Tammelininkatu	Laurentius Tammelin, piispa
Tammelininkuja	Laurentius Tammelin, piispa
Tengströminkatu	Jaakko Tengström, kirkkoherra
Terseruksenkatu	Johannes Terserus, piispa
Terseruksenpuisto	Johannes Terserus, piispa
Tetin polku	Simon Stedt, sotilas

Tetin piennar	Simon Stedt, sotilas
Tolpontie	Nils Tolppo, rykmenttipastori
Tolponpolku	Nils Tolppo, rykmenttipastori
Tottinkatu	Eerik Akseli Tott, Friskalan kartanon omistaja
Ursininkatu	Nils Robert af Ursin, poliitikko
Uskinkatu	tilanomistaja
Valeri-Haarlan tie	talonisäntä
Valerinkuja	talonisäntä
Valkiapäänkatu	Bencht ja Nils Walkipä, porvareita
Vasaramäenpolku	C.G Hammar, kauppias
Vasaramäenkuja	C.G Hammar, kauppias
Wahalankatu	Kustaa Wahala, talonisäntä
Wareliuksenkatu	Antyero Warelius, kirjailija ja toimittaja
Wechterinkuja	Esaias Wechter, liikemies
Wecksellin portaat	Josef Julius Wecksell, kirjailija
Westerholminkatu	Axel Westerholm, taidemaalari
Westerholminpuisto	Axel Westerholm, taidemaalari
Wibeliuksentie	Olof Wibelius, hahmo Vänrikki Stoolin tarinoista
Wibeliuksenpuisto	Olof Wibelius, hahmo Vänrikki Stoolin tarinoista
Wiberginpiha	Wiberg-leipomo, nimi perustaja Uno Wibergilta

Liite 3. Luettelo etu- ja sukunimen sisältävistä paikannimistä

Paikannimet	Taustaa
Albert Ravilan raitti	Albert Ravila, kenraalimajuri
Aleksis Kiven aukio	Aleksis Kivi, kirjailija
Carl Von Heidekenin polku	Carl Von Heideken, lääkäri
Daniel Hjortin katu	Daniel Hjort, kuninkaallinen sihteeri
Ebba Brahen katu*	Ebba Brahe, hovineiti
Ebba Brahen kuja*	Ebba Brahe, hovineiti
Eerik Pommerilaisen ranta	Eerik Pommerilainen, kuningas
Erik Julinin puisto	Erik Julin, paavi

Erik Jämsän puisto	Erik Jämsä, porvari
Erik Slängin puisto	Erik Släng, sotapäällikkö
Erik Jorpeksen raitti	Erik Jorpes, lääkäri
Elin Sågerin kuja*	Elin Såger, kauppias
Elisabet Wollen katu*	Elisabet Wolle, kauppias
Frithiof Sandellin polku	Frithiof Strandell, arkkitehti
Hannu Hannunojanpolku	Hannu Hannunoja, upseeri
Heikki Huhtamäen katu	Heikki Huhtamäki, yrittäjä
Heikki Huhtamäen polku	Heikki Huhtamäki, yrittäjä
Henrik Tempilin polku	Henrik Tempil, kirkkoherra
Hintsa Knaapin katu	Hinzeka Knap, porvari
Jaakko Finnonkuja	Jaakko Finno, pappi
Jaakko Haavion polku	Jaakko Haavio, pappi
Jaakko Haavion puisto	Jaakko Haavio, pappi
Jaakko Paltun katu	Jaakko Palttu, kauppias
Jaakko Teitin puisto	Jaakko Teiti, porvari
Jakob Bremerin katu	Jakob Bremer, kauppias
Jarno Saarisen tie	Jarno Saarinen, moottoriurheilija
Jarkko Laineen puistikko	Jarkko Laine, kirjailija
Juhana Herttuan puistokatu	Juhana Herttua, kuningas
Juhana Herttuan puisto	Juhana Herttua, kuningas
Jusolan Aapon puisto	Aihepiiri: Nummisuutarit ja Seitsemän veljestä
Jussi Ollinpojan puisto	Jussi Ollinpoika
Jösse Sakon katu	Jösse Sakko. talonisäntä
Kaarle Knuutinpojan rantatie	Kaarle Knuutinpoika, kuningas
Karin Hakolan kuja*	Karin Hakola, kauppias
Katariina Alexandrialaisen polku*	Katariina Alexandrialainen, pyhimys
Katariina Sienalaisen polku*	Katariina Sienalainen, pyhimys
Konrad Lehtimäen polku	Konrad Lehtimäki, kirjailija
Kristiina Stenbockin katu*	Kristiina Stenbock, herttuatar
Kristiina Stenbockin kuja*	Kristiina Stenbock, herttuatar
Lauri Viljasen puisto	Lauri Viljanen, kirjailija
Mahatma Gandhin lehto	Mahatma Gandhi, Intian itsenäisyysliikkeen johtaja

Malin Trällin kuja*	Malin Träll, porvari
Mathilda Wreden katu*	Mathilda Wrede, hyväntekijä
Mathilda Wreden puisto*	Mathilda Wrede, hyväntekijä
Matilda Meurmannin puistikko*	Matilda Meurmann, aatelinen
Matti Isolusikan paikoitusalue	Matti Isolusikka
Maunu Frillen puisto	Maunu Frille, porvari
Maunu Tavastin katu	Maunu Tavast, piispa
Maunu Tavastin puisto	Maunu Tavast, piispa
Mikko Knuutinojan polku	Mikko Knuutinoja, talonisäntä
Niilo Oravapuun polku	Niilo Orowopu, porvari
Niilo Oravapuun puisto	Niilo Orowopu, porvari
Nikolai Lehdon puisto	Nikolai Lehto, taiteilija
Oinasmäen Joosepin puisto	Aihepiiri: Nummisuutarit
Otto Korhosen katu	Otto Korhonen, yrittäjä
Paavali Juusten puisto	Paavali Juusten, piispa
Paavo Nurmen puistotie	Paavo Nurmi, urheilija
Paavo Nurmen stadion	Paavo Nurmi, urheilija
Paavo Aition polku	Paavo Aitio, maaherra
Peter Thorwösten tie	Peter Thörwosten, kauppias
Peter Thorwösten niittu	Peter Thörwosten, kauppias
Pietari Kalmin puisto	Pietari Kalm, kasvitieteilijä
Pietari Valdin katu	Pietari Vald, kirjanpainaja
Pietari Valdin kuja	Pietari Vald, kirjanpainaja
Rafael Paasion aukio	Rafael Paasio, pääministeri
Ragnar Ungernin puisto	Ragnar Ungern, taiteilija
Risto Ristonpojan polku	Risto Ristonpoika, talonisäntä
Samuel Wacklinin polku	Samuel Wacklin, kirkkoherra
Sipi Pietarinpojan polku	Sipi Pietarinpoika, talonisäntä
Svante Dahlströmin puistikko	Svante Dahlström, nimistötoimikunnan puheenjohtaja
Urho Kulovaaran katu	Urho Kulovaara, poliitikko
Valpuri Innamaan katu*	Valpuri Innamaa, kauppias
Volter Kilven katu	Volter Kilpi, kirjailija
Wäinö Aaltosen koulutie	Wäinö Aaltonen, taiteilija
Wäinö Aaltosen rantapuisto	Wäinö Aaltonen, taiteilija

Liite 4. Luettelo talonnimien mukaan nimetyistä paikoista

Airikinkatu
Annalanlahti
Auvaistentie
Friskala
Hannukkalankuja
Hannulantie
Heikkilänkatu
Heikkilän kasarmialue
Hennalantie
Honkaistentie
Ihamuotilantie
Jaakolantie
Kallelankatu
Katteluksenkatu
Krassikuja
Kohmo
Kohmonkuja
Kohmontie
Kohmonpolku
Koukkarinkatu
Koukkarinkuja
Kousankatu
Kousankuja
Kähärin puistotie
Kähärintie
Kähärlänkuja
Leipäläntie
Mattilanpuisto
Marttilanpolku
Marttilantie
Marttilanpuisto
Marttilanpuistikko
Maunulantie
Maunulanmetsä

Mikkolanmäki
Mullintie
Möörönkuja
Ollilansaari
Paavolankatu
Paavolanaukio
Paavolanpolku
Paavolanpuisto
Pampinkatu
Pampinkuja
Rahkapääkatu
Seikonkatu
Seikonpolku
Simolankatu
Taskulantie
Tommilankatu
Tommilanpuisto
Untolankatu
Vesalankatu
Vesalankuja
Viruskuja
Virusmäenramppi
Virusmäentie
Vähä-Heikkilä
Vähäheikkiläntie
Väinölänkatu
Väinölänpuisto
Väinölänpolku
Väinölänsilta
Vätinpolku
Vätintie
Hamaronkatu
Hamaronpuisto
Hamaronvuori
Hamaronaukio

Liite 5. Luettelo ei-proprisista paikannimistä

Dominan aukio
Dominan katu
Dominan kuja
Erakonpuisto
Erämiehentie
Heinämaijankenttä
Herttuanaukio
Herrahaankatu
Herrahaka
Herrainpolku
Herrasmäenpuisto
Herrasmäenpuistikko
Hovineidonkatu
Hovineidonkuja
Huovinkatu
Impivaarantie
Impivaarankuja
Jarrumiehenkatu
Kardinaalinkatu
Kirkkoherra
Kirkkoherrankatu
Kirkkoherranlaituri
Kreivinaukio
Kuuntyttärenallas
Laivamiehenkatu
Laivapojantie
Lautamiehenpolku
Maaherrankatu
Maaherranpolku
Madonnankatu
Madonnanpolku
Mailapojanpuisto

Metallimiehenpuisto
Merimiehenkatu
Munkkionkuja
Mustainveljestenkuja
Muonamiehenpuistikko
Naakelipojankenttä
Neitsytpolku
Nunnankatu
Nunnanoja
Nunnanojantie
Nunnatarhantie
Nunnavuori
Nunnavuoren tenniskenttä
Nunnavuorenkuja
Nunnavuorenpuisto
Paavinkatu
Perämiehenkatu
Perämiehenpuisto
Piiankatu
Piiankuja
Poikattenkuja
Postineidinpuisto
Postimiehenpuisto
Putkimiehenkuja
Pyhän äidin katu
Raatimiehenkatu
Raatimiehenpolku
Raatimiehenpuisto
Radiomiehenkatu
Ratsumiehenkatu
Ratsumiehenpuisto
Renginkatu
Renginkuja
Ruotumiehenkatu
Ruotumiehenpuisto

Salvumiehenkatu
Sammontakojankatu
Sinipiianpolku
Siskonkuja
Siskonpuisto
Sotilaspojanpuisto
Sähkömiehenpolku
Tietäjienkatu
Tossupojankuja
Tyllerökatu
Tyllerökuja
Tyttelikatu
Tytärsaarenpuisto
Työmiehenkatu
Työmiehenpolku
Työmiehenpuisto
Työmiehenpuistikko
Tätilänkuja
Ukko Suden tie
Ukkokodinpolku
Vaarinkuja
Vaarinmäki
Vaarinpelto
Veljenkuja
Vesimiehenkatu
Virgonkenttä
Vuokramiehenkatu
Vuorityömiehenkatu
Äijähaudanmäki
Äijäkari
Ämmäkari